

Bilagor

Bilagor till kapitel 2	Sid
Angående ärendet och dess beredning bilagor 1 – 56	3
Bilaga till kapitel 4.1	
Tidigare mål och beslut, bilaga 57	113
Bilaga till kapitel 12	
Protokolltext, bilaga 58	151
Bilaga till kapitel 13	
Konventionstext bilaga 59	158

Sammanfattning av Naturvårdsverkets rapport 4765

Ren luft och gröna skogar

Ren luft och gröna skogar – 18 nya mål för vår miljö

I Naturvårdsverkets förslag, rapport "Ren luft och gröna skogar" presenteras "Vision, Miljömål, Strategier, Målstyrning, Kostnadseffektiva åtgärder för att nå målen (metodbeskrivning), Uppföljning av miljömålen, Hur andra länder "målar" sin miljö samt Kunskapsbehov.

Visionen är att skapa ett ekologiskt hållbart samhälle. De nya miljömålen beskriver den kvalitet i miljön som vi önskar nå för att ha en hållbar utveckling och det tillstånd för miljö, hälsa och naturresurser som eftersträvas långsiktigt.

Sverige har idag 167 miljömål som Naturvårdsverket delat in efter tretton miljöhot. Naturvårdsverket har haft i uppdrag att systematisera, samordna och uppdatera dessa mål. I Naturvårdsverkets nya förslag är de övergripande målen 18 stycken miljö kvalitetsmål och de delas in i en ny tredelad struktur efter; Lagerresurser, Användning av mark och vatten och Föroreningar. Genom att presentera målen i denna tredelade struktur belyses tydligare vilket problem i miljön som målet är kopplat till. Strukturen ger också möjlighet att visa vad som är det begränsande i en aktivitet, det vill säga vad som är det mest akuta problemet inom ett område.

Miljömålen är så långt som möjligt konkretiserade i kvantitativa termer, de är långsiktiga, mer lättförståeliga, mätbara och uppföljningsbara samt pådrivande. För varje miljömål beskrivs mål för åtgärder (etappmål) och aktörer.

Naturvårdsverkets namn på de 18 miljömålen är:

- gröna skogar,
- ett rikt odlingslandskap,
- storslagen fjällmiljö,
- hav i balans,
- levande sjöar och vattendrag,
- gott grundvatten,
- myllrande våtmarker,
- en god bebyggd miljö,
- fosfor i kretslopp,
- värdefullt naturgrus sparas,
- metaller i kretslopp,
- begränsad klimatpåverkan,
- skyddande ozonskikt,
- bara naturlig försurning,
- ren luft,
- Ingen övergödning,
- giftfri miljö och
- säker strålmiljö.

Mål för olika åtgärder (etappmål) är steg på vägen mot att nå miljömålet, de är mer preciserade och kortsiktiga. Etappmålen anger t.ex. hur

stora mängder av olika ämnen som får släppas ut eller pekar ut behov av förändringar eller åtgärder i samhället. Etappmålen är så långt som möjligt tidsbestämda och uppföljningsbara samt sektorsövergripande. De pekar inte direkt ut medel eller åtgärd men anger vilka aktörer som bör handla. Det är viktigt att betona att etappmålen i de flesta fall inte är tillräckliga för att uppnå miljömålen utan etappmålen måste ständigt kompletteras. Etappmålen är oftast inte heller heltäckande för problemområdet utan behövs kompletteras av mål fastställda av aktörer inom berörda sektorer.

Miljömålen tar endast upp önskvärda kvaliteter i miljön. Mål om medel och strategier för att nå dessa kvaliteter har ej angetts men det är viktigt att regeringen eller grupper av aktörer gör detta i olika sammanhang. Exempel på strategier är energibesparing och effektiviseringar, ökad återanvändning och återvinning av produkter och material samt en god samhällsplanering.

En viktig nyhet i förslaget är att målen nu ska vara uppföljningsbara. En bra uppföljning visar om samhället är på väg åt rätt håll mot målet och hur fort det går. Ansvar för uppföljningen av de nationella miljömålen måste delas mellan miljömyndigheterna, och mellan myndigheterna och aktörer inom olika samhällssektorer.

Naturvårdsverkets revidering och nya förslag innebär mer konkret att flera mål har tagits bort. Det gäller framför allt mål för områden där tydlig lagstiftning finns, mål som berör endast enstaka aktörer och mål som redan är uppfyllda. Vidare har nya måldatum satts, målen har förenklats och förtydligats samt gjorts mer uppföljningsbara. Förslag på mått för uppföljning har Naturvårdsverket redovisat den 16 december 1997 (enligt uppdrag).

Naturvårdsverket föreslår att flera miljömål skärps. T.ex. för att nå målet om begränsad klimatpåverkan, behöver utsläppen av koldioxid i en första etapp minska med 20 % till år 2020. Även mål som "Bara naturlig försurning" går längre än tidigare beslutade mål. Åtgärdsmålen innebär t.ex. en ytterligare minskning av utsläppen av svaveldioxid med 25 % till år 2010 och en minskning av kväveoxidutsläppen med ytterligare 40 % till år 2005 och med 70 % till år 2020 (räknat från 1995 års nivå).

En ekologiskt hållbar utveckling

Miljöpolitikens syfte

Skydda människors hälsa
Bevara den biologiska mångfalden
Hushålla med naturresurser
Skydda natur- och kulturlandskap

Miljömålen

Lagerresurser	Användning av mark och vatten	Föroreningar
Fosfor i kretslopp	Gröna skogar	Begränsad klimatpåverkan
Värdefullt naturgrus sparas	Ett rikt odlingslandskap	Skyddande ozonskikt
Metaller i kretslopp	Storslagen fjällmiljö	Bara naturlig försurning
	Hav i balans	Ren luft
	Levande sjöar och vattendrag	Ingen övergödning
	Gott grundvatten	Giftfri miljö
	Myllrande våtmarker	Säker strålmiljö
	En god bebyggd miljö	

Strategierna

Energieffektivisering
Minskad materialanvändning
Kretsloppsanpassning
Avfallshantering
Kunskap
Konsumentpåverkan
”Principer”, ex. försiktighetsprincipen
Miljöledningssystem
Fysisk planering
Internationellt arbete

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets rapport 4765 Ren luft och gröna skogar

Kommerskollegium, Försvarmakten, Statens Räddningsverk, Kustbevakningen, Överstyrelsen för civil beredskap, Fortifikationsverket, Försvarets Materielverk, Försvarets forskningsanstalt, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet Banverket, Vägverket, Statens Institut för kommunikationsanalys (SIKA), Kommunikationsforskningsberedningen (KFB) Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Statskontoret, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket, Lunds universitet, Stockholms universitet, Institutet för framtidsstudier, Statens jordbruksverk, Statens Livsmedelsverk, Fiskeriverket, Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR), Sametinget, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Centrum för biologisk mångfald, Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Arbetarskyddsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Naturhistoriska Riksmuséet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skogsstyrelsen, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Glesbygdsverket, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen Göteborg och Bohuslän, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Statens Strålskyddsinstitut, Avfallsforskningsnämnden, Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald, Forskningsrådsnämnden, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL), Stockholm Environment Institute, Nacka kommun, Stockholms kommun, Gislaveds kommun, Kalmar kommun, Göteborg kommun, Marks kommun, Karlstad kommun, Örebro kommun, Falu kommun, Örnsköldsviks kommun, Piteå kommun, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Stockholms läns landsting, Bohuslandstinget, Landstinget Västernorrland, Länsmuséet i Kristianstad, Naturskyddsföreningen, Svenska Jägarförbundet, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund, Kooperativa förbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Hushållnings-sällskapens förbund, Svenska vatten- och avloppsverksföreningen, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Svenska Petroleuminstitutet, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Arbetsgivarföreningen, Bilindustriföreningen, Bygg-sektorns Kretsloppsråd, Chalmers Tekniska högskola, Fältbiologerna, Föreningen Skogsindustrierna, Greenpeace, ICA förbundet, Jernkontoret, Jägarnas riksförbund - landsbygdens jägare, Kemikontoret, Maskinentreprenörerna, Miljöförbundet, Näringslivets förpackningsråd, Q2000, SIS Miljömärkning, Skogssällskapet, Skogsägarnas Riksförbund, Studieförbundet, Svenska Gruvföreningen, Svenska Kyrkans Riksorganisation, Svenska Renhållningsverksföreningen, Svenska Transportarbetarförbundet, Svenska elleverantörer, Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges livsmedelsindustriförbund, Sågverkens Riksförbund, Villaägarnas Riksförbund, Världsnaturfonden.

Naturvårdsverkets sammanfattning av skriften Vem förorenar Sverige

Prop. 1997/98:145
Bilaga 3

Sverige och andra länder i Europa brottas med många former av allvarliga luft- och vattenburna miljöproblem. I denna rapport behandlas växthuseffekten, ozonuttuning, försurning, tätortsluft & marknära ozon, övergödning, miljögifter (metaller och organiska miljögifter) och strålning. En klar bild över belastning orsakad av konsumtion och kvittblivning av varor och material saknas, vilket medför att denna belastningskälla inte kunnat rangordnas i förhållande till andra. Av de källor som belysts i denna rapport är industri, transporter och energi de samhällssektorer som bidrar mest till problemen. Av stor vikt för vissa av problemen är även jordbruk (övergödning, bekämpningsmedel), avlopp (övergödning, metallbelastning), byggnation (radon) och arbetsmaskiner (marknära ozon).

Stora problem med övergödning och dålig tätortsluft har funnits i hundratals år i Europa. Andra luft- och vattenburna miljöproblem började nå omfattande proportioner först i slutet av 1800-talet eller under första årtiondena av 1900-talet. Numera är knappast något område av Europa helt förskonat från luft- och vattenburna miljöproblem.

Sveriges miljöproblem orsakas i många fall i första hand av egna utsläpp. Många andra länder påverkar Sveriges miljö på olika sätt i olika omfattning.

För strålning, luftkvalitet i tätorter och övergödning av sjöar är den svenska andelen högre än 70 %. I vissa fall är dock det svenska bidraget litet. För klimatförändringar är det svenska bidraget till utsläpp av växthusgaser i världen cirka 0,2 % och vårt bidrag är också procentuellt sett blygsamt i fråga om utsläpp som orsakar uttuning av ozonskiktet.

Tyskland påverkar Sverige mycket i fråga om försurning och marknära ozon. Storbritannien är av betydelse i fråga om försurning och marknära ozon, Polen har betydelse till exempel för försurning och metaller, Danmark för övergödningen av Kattegatt och Ryssland för växthuseffekten. USA dominerar klart i fråga om växthuseffekten och ozonuttuning.

Under de senaste 10-25 åren har en måttlig till kraftig minskning av utsläpp/läckage skett för de flesta luft- och vattenburna ämnen med negativ effekt på miljön och hälsa i Sverige. Störst och mest långvarig har minskningen varit för utsläpp av metaller och hälsofarliga ämnen i tätorter. Stora minskningar kan konstateras för utsläpp av försurande svaveldioxid och flera organiska miljögifter som PCB och dioxiner. Blygsam har minskningen varit för ämnen som orsakar marknära ozon och för strålning (genomsnittlig individdos) är det tveksamt om någon minskning skett. För de flesta ämnen med negativa miljöeffekter i Sverige bedöms den minskade trenden för utsläpp/läckage hålla i sig under de kommande 5-10 åren. För koldioxid är det tveksamt om en minskning kommer att ske.

Trots i många fall påtagliga förbättringarna i fråga om utsläpp så tar det i de flesta fall lång tid innan effekterna i miljön är lika påtagliga. Endast i fråga om övergödning av sjöar och organiska miljögifter i

rovdjur kan stora förbättringar i miljön konstateras i Sverige. Positiva tendenser finns för försurning i del sjöar och korrosion på olika material. Den förbättrade luftkvaliteten i våra tätorter torde ha medfört påtagligt minskade hälsoproblem. Samtidigt misstänks dock luftföroreningar i tätorter ha del i att mer än dubbelt så många invånare i Sverige har astma eller allergi än för tjugo år sedan. Sett 5-10 år framåt i tiden torde ytterligare förbättringar av miljösituationen i Sverige kunna ske också innefattande miljöproblem som marknära ozon och metaller. Däremot är det osäker om ozonuttunningen minskat och det samma gäller för strålning. För växthuseffekten kan det dröja hundratals år innan den pågående uppvärmningen hejdats.

Påverkan på Sverige från andra länder kommer inte bara via gränsöverskridande luft- och vattentransporter. En tredje väg är de varor och produkter vi importerar. Denna spridningsväg är föga undersökt och skadorna på miljö är svårbedömda. Vi har överhuvudtaget mycket dålig kunskap om hur stora miljöproblem som orsakas eller i framtiden kan orsakas av den mängd kemikalier och metaller som finns i varor och produkter.

Många av de miljöfarliga ämnen vi släpper ut i Sverige hamnar till viss del i andra länder eller i internationellt vatten. För flera områden i våra grannländer och för Östersjön är de svenska bidraget av betydelse för miljösituationen. Sverige står för 5-10 % av övergödningen av Östersjön, och upp till 15 % av övergödning i delar av marken i Finland, Danmark och Norge. Försurande svavelutsläpp i Sverige bidrar med högst 5 % av den totala belastningen i södra Finland och södra Norge.

Sju internationella fora framstår som extra viktiga för de svenska arbetet med att åtgärda utsläpp till luft och vatten. Dessa är EU, Luftkonventionen (CLRTAP, luftburna miljöproblem), Klimat-konventionen, Wienkonventionen (ozonskiktet), Helsingfors-kommissionen (HELCOM, Östersjön), Oslo/Pariskommissionen (OSPAR, Nordostatlanten) och Nordsjökonferenserna. Av dessa har EUs betydelse ökat mest under senare år.

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets skrift Vem förorenar Sverige?

Kommerskollegium, Försvarmakten, Statens Räddningsverk, Kustbevakningen, Överstyrelsen för civil beredskap, Fortifikationsverket, Försvarets Materielverk, Försvarets forskningsanstalt, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Banverket, Vägverket, Statens Institut för kommunikationsanalys (SIKA), Kommunikationsforskningsberedningen (KFB), Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Statskontoret, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket, Lunds universitet, Stockholms universitet, Chalmers Tekniska högskola, Institutet för framtidsstudier, Statens jordbruksverk, Statens Livsmedelsverk, Fiskeriverket, Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR), Sametinget, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Centrum för biologisk mångfald, Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Arbetarskyddsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Naturhistoriska Riksmuséet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skogsstyrelsen, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Glesbygdsverket, Boverket, Byggforskningsrådet, Lantmäteriverket, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen Göteborg och Bohuslän, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Statens Strålskyddsinstitut, Avfallsforskningsnämnden, Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald, Forskningsnämnden, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL), Stockholm Environment Institute, Nacka kommun, Stockholms kommun, Gislaveds kommun, Kalmar kommun, Göteborg kommun, Marks kommun, Karlstad kommun, Örebro kommun, Falu kommun, Örnsköldsviks kommun, Piteå kommun, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Stockholms läns landsting, Bohuslandstinget, Landstinget Västernorrland, Naturskyddsföreningen, Svenska Jägarförbundet, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund, Kooperativa förbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Hushållningssällskapens förbund, Svenska vatten- och avloppsverksföreningen, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Svenska Petroleuminstitutet, Tjänstemännens centralorganisation TCO, Sveriges Akademikers Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige LO, Svenska Arbetsgivarföreningen SAF, Bilindustriföreningen, Byggsektorns Kretsloppsråd, Fältbiologerna, Föreningen Skogsindustrierna, Greenpeace, ICA förbundet, Jernkontoret, Jägarnas riksförbund - landsbygdens jägare, Kemikontoret, Maskinentreprenörerna, Miljöförbundet, Näringslivets förpackningsråd, Q2000, SIS Miljömärkning, Skogssällskapet, Skogsägarnas Riksförbund, Studieförbundet, Svenska Gruvföreningen, Svenska Kyrkans Riksorganisation, Svenska Renhållningsverksföreningen, Svenska Transportarbetarförbundet, Svenska elleverantörer, Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges livsmedelsindustriförbund, Sågverkens Riksförbund, Villaägarnas Riksförbund, Världsnaturfonden,

Sammanfattning av Grundvattenutredningens delbetänkande (SOU 1994:97) Reglering av vattenuttag ur enskilda brunnar

Prop. 1997/98:145
Bilaga 5

Utredningen behandlar i detta delbetänkande frågan om reglering av vattenuttag ur enskilda brunnar i områden med risk för vattenbrist eller saltvatteninträngning. Som bakgrund till utredningens överväganden och förslag redovisas i avsnitt 2 översiktligt vissa uppgifter om grundvattnet i Sverige. Genom att grundvattnet ingår i vattnets kretslopp är det en förnybar naturresurs i ständig rörelse. Nybildning av grundvatten sker när nederbörden är större än avdunstningen från markytan och växtligheten. En grundvattenförekomsts storlek beror på många olika faktorer. Av avgörande betydelse är områdets areal, nederbörden och de geologiska förhållandena. För Sveriges vattenförsörjning är grundvatten av stor betydelse. Den kommunala vattenförsörjningen sker till ca en fjärdedel med utnyttjande av naturligt grundvatten. Den enskilda vattenförsörjningen är helt beroende av grundvatten.

Grundvatten förekommer såväl i jordlager som i berggrund. Grundvattenförekomsterna i jordlager i Sverige är i allmänhet jämförelsevis små. De största vattenvolymerna finns i de sand- och grusavlagringar som bildades under den senaste nedisningen. Jämfört med t.ex. kontinentala Europa är också grundvattenförekomsterna i Sveriges berggrund begränsade. Det mesta grundvattnet i Sveriges berggrund förekommer i sprickor. I vissa yngre sedimentära lager av kalksten och sandsten finns dock förutsättningar för stora grundvattenuttag.

En betydande del av hushållens vattenbehov tillgodoses genom enskild vattenförsörjning. Ca 1,2 miljoner permanentboende baserar sin vattenförsörjning på vatten från egna brunnar. Om fritidsboende tas med beräknas drygt 2,5 miljoner människor till större eller mindre del utnyttja vatten från enskilda grundvattentäkter. Antalet brunnar för sådan vattenförsörjning uppskattas till mellan 600 000 och 800 000. Årligen anläggs genom etablerade brunnsbörare mellan 5 000 och 10 000 brunnar.

Många fastighetsägare har problem med sitt brunnsvatten i form av dålig kvalitet eller bristande tillgång. Oftast beror kvalitetsproblemen på att grundvattnet innehåller höga halter av vissa ämnen men det är inte ovanligt att det är brunnskonstruktion, placering eller dåliga underhåll som är orsaken.

Den vanligaste orsaken till att problem med saltvatten uppstår i en brunn bedöms vara brunns tekniska utformning. Problemet kan också bero på att uttagen av sötvatten är för stora. De största riskerna för denna typ av problem föreligger i områden med tät permanent- och fritidsbebyggelse längs kusterna, på öar och i låglänta delar nära stora sjöar och vattendrag i Mellansverige. Det är delvis fråga om samma områden där problem med brist på vatten i enskilda brunnar har visat sig. Risken för brist på grundvatten för enskild vattenförsörjning finns lokalt främst längs våra kuster och på skärgårdsöar i allmänhet och därvid särskilt i Upplands, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Göteborgs, Bohus och Blekinge län samt på Gotland och Öland.

Vattenbrist i enskilda brunnar anses generellt vara ett mindre problem än att vattnet är av dålig kvalitet. Lokalt kan dock vattenbrist vara en fråga av stor betydelse. Av grundläggande betydelse för att det skall gå att bedöma vilka närmare problem som föreligger och vilka lösningar som är tänkbara vid en förmodad brist på grundvatten eller vid saltvatteninträngning är att man har kunskap om dels nybildningen av grundvatten inom det aktuella området, dels förutsättningarna för avrinning och magasinering av grundvattnet, dels också vattenbehovet inom området. För att dessa frågor skall kunna klarläggas behövs i allmänhet en s.k. hydrogeologisk undersökning. En översikt lämnas i avsnitt 3.2 över olika metoder för hydrogeologiska bedömningar. Därefter redovisas i avsnitt 3.3 kortfattat de viktigaste lagarna genom vilka en reglering av uttag ur enskilda brunnar kan ske, nämligen vattenlagen, hälsoskyddslagen, plan- och bygglagen samt anläggningslagen.

I avsnitt 3.4 redovisar utredningen sina överväganden och förslag vad gäller reglering av enskilda grundvattenuttag. Utredningens förslag avser sådana områden där inte kommunerna enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar är skyldiga att sörja för att vattenförsörjningen ordnas i ett större sammanhang. Utredningen framhåller att den grundläggande utgångspunkten bör vara att där problem som gäller den enskilda vattenförsörjningen kan sägas vara gemensamma för flera fastigheter måste berörda fastighetsägare i första hand eftersträva lösningar i frivillig samverkan.

Om ett problem med vattenbrist eller saltvatteninträngning inte kan lösas på den enskilda fastigheten eller om en frivillig samverkan mellan berörda fastighetsägare inte kommer till stånd kan en reglering av uttagen bli nödvändig. Med reglering av vattenuttagen från enskilda brunnar inom ett avgränsat bebyggelseområde får då i första hand förstås införandet av bestämmelser som begränsar uttagen från de befintliga brunnarna. Genom en begränsning av uttagen förutsätts den gemensamma grundvattenförekomsten belastas mindre och risker för olägenheter i de drabbade brunnarna därmed minska. En förutsättning för att minskade uttag ur några brunnar skall få denna positiva effekt på möjligheterna till uttag ur andra brunnar är dock att det finns samband mellan uttagen i brunnarna. I många fall är en begränsning av uttagen inte tillräcklig. Det kan då krävas nya brunnar eller andra anläggningar för en gemensam lösning av vattenförsörjningen inom ett område.

Allmänna utgångspunkter för en reglering har varit att problemen med vattenbrist eller saltvatteninträngning är lokalt begränsade. Regler om begränsning av vattenuttagen bör därför inte gälla allmänt i landet utan bör kunna göras tillämpliga inom sådana områden där problemen uppkommer. En reglering måste kunna omfatta såväl nya som existerande uttag. För att det skall vara möjligt att få överblick och kontroll över uttagen inom ett problemområde behövs någon form av anmälnings- eller tillståndsplikt.

Utredningen har övervägt en reglering av vattenuttag genom nya bestämmelser i vattenlagen, anläggningslagen eller plan- och bygglagen. Utredningen har dock funnit att det är lämpligast att införa sådana bestämmelser i hälsoskyddslagen. Kommunerna föreslås därför få möjlighet att föreskriva anmälnings- och tillståndsplikt för inrättande och an-

vändning av anläggning för grundvattentäkt inom områden där det råder eller befaras uppkomma brist på sött vatten. I tillståndsbeslut skall sedan villkor för användningen av vattentäkt kunna ställas upp. För befintliga anläggningar föreslås dock bara anmälningsplikt. För sådana anläggningar har kommunen sedan möjlighet att gå ut med råd och anvisningar samt, om dessa inte följs, förelägganden om hur vattentäkten får användas. Grunden för att hälsoskyddslagstiftningen skall kunna tillämpas är att brist på godtagbart vatten för en bostads grundläggande behov anses vara sanitär olägenhet.

Prop. 1997/98:145

Bilaga 5

Sammanfattning av Grundvattenutredningens slutbetänkande (SOU 1995:45) Grundvattenskydd

Prop. 1997/98:145
Bilaga 6

Utredningen behandlar i detta slutbetänkande frågor om åtgärder i syfte att bättre skydda våra grundvattenförekomster. Som bakgrund till utredningens överväganden och förslag redovisas i kapitel 2 översiktligt vissa uppgifter om grundvattnet i Sverige och om vilka hot som riktas mot grundvattnet.

I kapitel 3 redovisar utredningen vissa allmänna utgångspunkter och mål som angivits i miljöpolitiska ställningstaganden under de senaste åren och som kan vara av intresse vid behandlingen av grundvattenfrågor. Vidare tar utredningen upp frågan om vilka allmänna utgångspunkter som bör ställas upp för ett arbete som syftar till en förbättrad hushållning med grundvatten. Mål för ett arbete med grundvattenfrågor kan, enligt utredningen, syfta till att säkerställa tillgången på grundvatten, ett kvantitetsmål, och till att säkerställa att grundvattnet har viss godtagbar beskaffenhet, ett kvalitetsmål.

När de gäller att säkra tillgången på grundvatten anser utredningen att målsättningen bör vara

- att uttag av grundvatten inte får överstiga nybildningen av grundvatten inom berört område och,

- att allmänna försiktighets-, resurshushållnings- och miljöaspekter motiverar en återhållsamhet med vattenförbrukningen också utanför områden där bristsituationer föreligger.

När de gäller grundvattnets kvalitet anser utredningen att målsättningen bör vara

- att vattnet skall kunna användas som dricksvatten utan särskilda åtgärder för att rena vattnet från föroreningsutsläpp eller annan påverkan av människan och,

som ett kompletterande allmänt mål i de fall grundvattnet inte har den kvalitet som angivet mål innebär,

- att grundvattnets kvalitet i varje fall inte bör ytterligare försämrats.

Utredningen anser dessutom att det bör vara ett ytterligare allmänt mål

- att alla större anläggningsarbeten och liknande som kan tänkas påverka en grundvattenförekomst antingen genom att nybildningen påverkas, genom att vattnets kvalitet försämrats eller genom att grundvattnet avleds, skall få komma till stånd endast om arbetena eller anläggningen inte allvarligt påverkar grundvattnet.

När det gäller vilka åtgärder som behöver vidtas för en bättre hushållning med grundvatten anser utredningen

- att grundvattensituationen behöver ägnas ökad uppmärksamhet vid utarbetandet av åtgärdsstrategier för olika storskaliga miljöproblem,

- att konsekvenserna för grundvattnet noga måste beaktas vid miljöskyddsprövningen eller annan tillståndsprövning såväl av stora anläggningar med påverkan över ett större område som när det gäller anläggningar med endast lokal påverkan och

- att, för undvikande av problem med vattenbrist, all planering av bebyggelse och andra anläggningar bör ta hänsyn till grundvattenförhållan-

dena och att det alltid bör utredas hur vattenförsörjningen för ett nytt bebyggelseområde skall ordnas.

Utgångspunkterna för utredningens överväganden och förslag är

- att en av de viktigaste åtgärderna för en förbättrad hushållning med grundvatten och därmed också ett bättre skydd av grundvattnet är att kunskaperna om grundvattenförhållandena ökas i samhället,
- att grundvattenfrågor behöver behandlas på ett mera ingående sätt i översiktsplanerna än vad som hittills i allmänhet skett och
- att det är viktigt att lagstiftningen är tydlig för att det skall gå att få genomslag för de strävanden att bättre beakta grundvattnet som är utgångspunkten för utredningens arbete.

I kapitel 4 redovisar utredningen hur den anser att skyddet av våra grundvattenförekomster kan förbättras. Utredningen föreslår att en ny bestämmelse förs in i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (naturresurslagen) som ger ett uttryckligt skydd för värdefulla grundvattenförekomster mot åtgärder som kan påverka grundvattnets kvalitet eller förutsättningar för grundvattenbildning. Förslaget får återverkningar i samtliga de lagar som är anknutna till naturresurslagen. Utredningen föreslår att Naturvårdsverket skall vara den myndighet som, i samråd med Sveriges geologiska undersökning, SGU, skall lämna uppgifter enligt förordningen (1993:191) om tillämpning av lagen om hushållning med naturresurser m.m. om vilka områden som innehåller eller kan bilda grundvattenförekomster av riksintresse.

Vidare föreslås vissa ändringar i plan- och bygglagen (1987:12) i syfte att öka medvetenheten om betydelsefulla grundvattenförekomster. Förslaget går ut på att områden som innehåller grundvattenförekomster av betydelse ur planeringssynpunkt skall redovisas i översiktsplanen på samma sätt som markområden och ytvattenområden redovisas i dag. Boverket föreslås få i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket och SGU ge ut allmänna råd om vilka slag av grundvattenförekomster som lämpligen bör redovisas i översiktsplanen och vad en sådan redovisning bör omfatta.

Utredningen föreslår dessutom ändringar i 19 kap. vattenlagen (1983:291) för att förtydliga de möjligheter till skydd kapitlet ger mot såväl planerad som befintlig miljöfarlig verksamhet. Sålunda föreslås att det av lagtexten skall framgå att föreskrifter inom ett vattenskyddsområde, som inte går utöver vad fastighetsägaren måste tåla enligt aktsamhetsregeln i 19 kap. 1 § vattenlagen och motsvarande bestämmelse i annan lag, inte innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Därmed utgår inte ersättning till den som berörs av sådana föreskrifter.

I kapitel 5 behandlar utredningen möjligheterna att förbättra hushållningen med grundvatten genom en minskning av hushållens vattenförbrukning. Utredningens bedömningar och förslag när det gäller rekommendationer i syfte att minska vattenförbrukningen i hushållen redovisas i avsnitt 5.4. Förslagen innebär att förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. skall ändras så att också enkla fritidshus i områden med brist på grundvatten skall omfattas av kravet på hushållning med vatten. Vidare avses berörda myndigheter få möjlighet att meddela tillämpningsföreskrifter eller allmänna råd, avseende hushållning med vatten och krav på vattensnål teknik.

I kapitel 6 behandlar utredningen frågor om dricksvattenkontroll och enskild vattenförsörjning. Utredningen konstaterar att det centrala myndighetsansvaret för dricksvattenkontrollen är delat mellan i första hand Statens livsmedelsverk och Socialstyrelsen och att oklarheter föreligger främst när det gäller det centrala tillsynsansvaret för dricksvattenfrågor som rör enskilda hushåll. Utredningen föreslår att Livsmedelsverket ges ett tydligare och mera samlat ansvar för dricksvattenkontrollen. Detta föreslås ske genom att Livsmedelsverket, vid sidan om det tillsynsansvar som verket har enligt livsmedelslagen, också får ansvaret för central tillsyn enligt hälsoskyddslagen såvitt gäller frågor om vatten till dryck, matlagning, personlig hygien och andra hushållsändamål.

Utredningen konstaterar vidare att bebyggelseplanering och prövning av avloppsanordningar har en betydelsefull roll när det gäller att skapa och bevara förutsättningarna för att vattenförsörjningen inom ett område skall klaras genom enskilda brunnar. Utredningen föreslår att Boverket respektive Naturvårdsverket skall överväga behovet av kompletterande allmänna råd för prövning av bebyggelsefrågor och avloppshantering i syfte att stärka grundvattenskyddet och trygga vattenförsörjningen genom enskilda brunnar inom områden för villa- och fritidshusbebyggelse.

Problem med dålig kvalitet på vattnet i enskilda brunnar beror inte sällan på olämplig placering eller felaktigt utförande av brunnarna. Allmänt gäller att fastighetsägare med enskilda brunnar har svårt att få tillräcklig information och rådgivning om de faktorer som är viktiga när det gäller skötsel av brunnar och utrustning och kontroll av vattnets kvalitet. Utredningen föreslår att berörda myndigheter och andra organ tar initiativ till att ett arbete med åtgärdsprogram för bättre vatten i enskilda brunnar kommer till stånd. Programmet bör innehålla insatser som syftar till att bättre kompetens hos och kontroll av brunnsborrhare uppnås och att kontrollen av vattenfilter och annan liknande utrustning förbättras. Vidare behövs ökade insatser för information, rådgivning och utbildning vad gäller frågor om enskild vattenförsörjning.

I kapitel 7 redovisar utredningen samlat sina överväganden och förslag dels när det gäller frågor om ansvarsfördelning och samordning mellan berörda centrala myndigheter vid behandlingen av grundvattenfrågor, dels i fråga om behovet av åtgärder inom det aktuella området från olika myndigheters

sida.

Förteckning över remissinstanserna avseende Grundvattenutredningens delbetänkande (SOU 1994:97) Reglering av vattenuttag ur enskilda brunnar

Prop. 1997/98:145
Bilaga 7

Svea hovrätt, Vattenöverdomstolen, Göta hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Hovrätten för Västra Sverige, Hovrätten för Nedre Norrland, Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Växjö tingsrätt, Vänersborgs tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Umeå tingsrätt, Luleå tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Göteborg, Kammarrätten i Sundsvall, Kammarrätten i Jönköping, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens räddningsverk, Smittskyddsinstitutet, Socialstyrelsen, Statens geotekniska institut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Riksrevisionsverket, Boverket, Tekniska högskolan i Stockholm, Universitetet i Uppsala, Statens jordbruksverk, Sveriges lantbruksuniversitet, Statens livsmedelsverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Sveriges geologiska undersökning, Styrelsen för teknisk ackreditering, Kammarkollegiet, Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Konsumentverket, Gotlands kommun, Haninge kommun, Jönköpings kommun, Katrineholms kommun, Klippans kommun, Kristianstads kommun, Kungälv kommun, Laholms kommun, Landskrona kommun, Malungs kommun, Marks kommun, Mjölby kommun, Motala kommun, Mörbylånga kommun, Norrtälje kommun, Orusts kommun, Tanums kommun, Torsby kommun, Tyresö kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Värmdö kommun, Älmhults kommun, Örnsköldsviks kommun, Österåkers kommun, Statens naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd Kemikalieinspektionen, Statens va-nämnd, statens lantmåteriverk, Statens strålskyddsinstitut, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Svenska kommunförbundet, Naturskyddsföreningen, Lantbrukarnas riksförbund, Byggentreprenörerna, Svenska brunnsbörres branschorganisation Geotec, Svenska vatten- och avloppsverksföreningen, Sveriges Avanti-borrare förening samt Villaägarnas Riksförbund.

Förteckning över remissinstanserna avseende Grundvattenutredningens slutbetänkande (SOU 1995:45) Grundvattenskydd

Prop. 1997/98:145
Bilaga 8

Svea hovrätt, Vattenöverdomstolen, Stockholms tingsrätt, Växjö tingsrätt, Vänersborgs tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Göteborg, Kammarrätten i Sundsvall, Försvarmakten, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens räddningsverk, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Statens geotekniska institut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Boverket, Kungl. Tekniska högskolan, Uppsala universitet, Chalmers tekniska högskola, Sveriges lantbruksuniversitet, Statens livsmedelsverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Glesbygdsmyndigheten, statens råd för byggnadsforskning, Sveriges geologiska undersökning, Styrelsen för teknisk ackreditering, Kammarkollegiet, Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Konsumentverket, Gotlands kommun, Haninge kommun, Jönköpings kommun, Katrineholms kommun, Kiruna kommun, Klippans kommun, Kristianstads kommun, Kungälv kommun, Laholms kommun, Landskrona kommun, Malungs kommun, Marks kommun, Mjölby kommun, Motala kommun, Mörbylånga kommun, Norrtälje kommun, Orusts kommun, Tanums kommun, Torsby kommun, Tyresö kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Värmdö kommun, Älmhults kommun, Örnsköldsviks kommun, Österåkers kommun, Statens naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd Kemikalieinspektionen, Statens va-nämnd, Statens lantmäteriverk, Statens strålskyddsinstitut, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Svenska kommunförbundet, Naturskyddsföreningen, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska vatten- och avloppsverksföreningen, Byggtreprenörerna, Föreningen Vatten, Grus- och Makadamföreningen, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA), Svenska brunnsbörres branschorganisation Geotec, Sveriges Avanti-börre förening, Villaägarnas Riksförbund, HSB:s riksförbund, Hyresgästernas riksförbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, Sveriges fastighetsägareförbund samt Riksbyggen..

Sammanfattning av Naturvårdsverkets rapport 4463 Aktionsplan för biologisk mångfald vad avser utökat markavvattningsförbud

Prop. 1997/98:145
Bilaga 9

Naturvårdsverket föreslår en utvidgning av förbudsområden med stöd av § 18d naturvårdslagen (1964:822) för: Gävleborgs län utom Ljusdals kommun med undantag för Järvsö församling, Västernorrlands län utom Ånge och Sollefteå kommuner samt Lidens och Holms församlingar i Sundsvalls kommun, Anundsjö, Björna, Sidensjö och Skorpeds församlingar i Örnsköldsviks kommun. I Västerbottens län Bjurholms, Nordmalings, Robertsfors, Umeå och Vännäs kommuner samt Skellefteå kommun med undantag för Kalvträsk och Jörns församlingar.

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets rapport 4463 Aktionsplan för biologisk mångfald, avseende remiss om förslag till utökat markavvattningsförbud (Dnr M97/471/4)

Prop. 1997/98:145
Bilaga 10

Gävle kommun, Hofors kommun, Sandvikens kommun, Ockelbo kommun, Söderhamns kommun, Bollnäs kommun, Ovanåkers kommun, Hudiksvalls kommun, Ljusdals kommun, Nordanstigs kommun, Sundsvalls kommun, Timrå kommun, Härnösands kommun, Kramfors kommun, Örnsköldsviks kommun, Nordmalings kommun, Bjurholms kommun, Umeå kommun, Vännäs kommun, Robertsfors kommun, Skellefteå kommun.

Dessutom erinras om remissinstanser som yttrat sig över förslaget vid remittering av rapporten i sin helhet (Dnr M95/5058/4)

Jordbruksverket, Göteborgs universitets Marina Forskningscentrum, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Skogsägarnas riksförbund, Skogsindustrierna och Lantbrukarnas riksförbund.

Naturvårdsbiologi

Den naturvårdsbiologiska kunskapen är omfattande men bitvis ofullständig. Det är t.ex. svårt att bedöma effekterna i ekosystemen av enskilda artförluster. Givet målet att bevara i Sverige naturligt förekommande arter finns dock tillräcklig kunskap för att ange riktningen för bevarandearbetet.

Dagens hotbild mot arter bedöms vida överstiga vad som kan betraktas som naturligt och ännu syns få tecken på förbättring. Cirka 1 900 är rödlistade i hotkategorierna: försvunnen (87 st), akut hotad (278 st), sårbar (519 st), sällsynt (350 st) och hänsynskrävande (714 st). Orsakerna till att arter är hotade är många, men det beror i allt väsentligt på den landskapsomvandling människan ägnat sig åt under det senaste årtusendet. Brist på substrat som död ved och grova träd inverkar negativt på många arters möjligheter att överleva.

Luftburna föroreningar har orsakat förändringar i organismvärlden bl.a. genom att kvävegynnade arter kunnat breda ut sig samt att markens pH sänkts på stora arealer.

Ett eventuellt ökat uttag av avverkningsrester från barrträd kommer sannolikt inte att ha mer än marginella effekter på skogens artmångfald.

Hur mycket skog behöver skydd – bedömningsunderlag

Det förelåg tveksamhet från forskarna, på grund av vetenskaplig osäkerhet, inför att göra en prognos av skyddsbehovet. På uppdrag av beredningen har dock en skattning av behovet av att skydda produktiv skogsmark nedan fjällnära gränsen genomförts. Skyddsbehovet på lång sikt har beräknats genom att anta att 20 procent av den ursprungliga utbredningen av skogsmiljöer som är intressanta ur naturvårdssynpunkt – främst gammal och lövrik skog – behövs. På lång sikt (ca 40 år) skulle enligt analysen 9–16 procent av skogsmarksarealen, beroende på landsdel behöva skyddas. I detta ingår även restaurering och återskapande av tillbakaträngda skogsmiljöer. På kortare sikt (10–20 år) skulle befintliga skogsmiljöer med höga eller snabbt utvecklingsbara naturvärden behöva skyddas. Omfattningen av dessa skattas till ca 900 000 ha eller 4,2 procent av skogsmarksarealen, utöver vad som i dag är skyddat i lag.

Beroende på hur arealen skattas och på vilken kostnadsuppgift som används blir värdet av dessa 9–18 miljarder kronor.

Bedömningar och förslag

Det långsiktiga behovet av att ägna skogsmark helt eller övervägande åt naturvård är än så länge svårt att kvantifiera, beroende på osäkert underlag. Beredningen bedömer att det i ett kortsiktigt perspektiv finns behov av att skydda ytterligare skogsmark motsvarande drygt tre procent eller ca 700 000 ha av den produktiva skogsmarksarealen nedanför den fjällnära skogen för att inte försitta möjligheterna att långsiktigt bevara

den biologiska mångfalden. Därutöver finns ca 200 000 ha där det föreligger ett behov av att låta naturhänsynen vida överstiga den generella naturhänsyn som normalt tas vid brukandet. Vi anser att det kortsiktiga behovet kan tillgodoses genom att Naturvårdsverket ges möjlighet att som reservat skydda ca 250 000 ha och Skogsstyrelsen ca 25 000 ha som biotopskyddsobjekt. Resterande del av skyddsbehovet (ca 600 000 ha) torde kunna fyllas inom ramen för näringens frivilliga åtaganden.

Att säkerställa de föreslagna målsättningarna för naturreservat och biotopskydd skulle vid en tidshorizont på 20 år motsvara en anslagsnivå för Naturvårdsverkets naturskyddsanslag på ca 195 mkr/år. Att nå denna målsättning på tio år motsvarar en anslagsnivå på ca 390 mkr/år. För Skogsstyrelsens anslag för biotopskydd och naturvårdsavtal blir motsvarande nivåer ca 40 mkr/år respektive ca 80 mkr/år. Försiktighetsprincipen talar för att säkerställandet sker på ca 10 år snarare än 20 år. Anslagsnivån är starkt beroende av framtida avverkningsbeteende och omfattningen av frivilliga åtaganden.

Beredningen delar Skogsstyrelsens uppfattning att det är angeläget med en lagändring som innebär att civilrättsliga naturvårdsavtal medföljer fastigheten vid ägarskifte.

En hög ambitionsnivå inom naturvårdsbiologisk forskning liksom fortlöpande inventering, uppföljning och miljöövervakning är nödvändig för att ytterligare klarlägga var och hur naturvårdsinsatserna gör mest nytta.

Förteckning över remissinstanserna avseende Miljö- vårdsberedningens betänkande (SOU 1997:97) Skydd av skogsmark

Prop. 1997/98:145
Bilaga 12

Jokkmokks kommun och Miljöförbundet Jordens vänner har avstått från att yttra sig.

Yttranden har inkommit från remissinstanserna Fortifikationsverket, Statens fastighetsverk, Universitetet i Stockholm, Universitetet i Lund, Universitetet i Umeå, Statens jordbruksverk, Sveriges lantbruksuniversitet, Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer, Naturhistoriska riksmuseet, Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Statens naturvårdsverk, Svenska Kommunförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Kalmar kommun, Kristianstad kommun, Karlstad kommun, Naturskyddsföreningen, Föreningen skogsindustrierna, Skogsägarnas riksförbund, Sveriges jordägares riksförbund, Världsnaturfonden (Sverige), Greenpeace, Sveriges Ornitologiska Förening, Sågverkens riksförbund, Egendomsnämndernas samarbetsorganisation, Skogssällskapet, Centrum för Biologisk Mångfald, SkogForsk.

Sammanfattning av Miljövårdsberedningens delbetänkande (SOU 1997:145) Förvalta med miljöansvar – Statsförvaltningens arbete för ekologisk hållbarhet

Prop. 1997/98:145
Bilaga 13

Statsförvaltningens olika roller och uppgifter samt omfattning gör att den är central aktör i utvecklingen mot ett ekologiskt hållbart samhälle.

Krav på hänsyn till en ekologiskt hållbar samhällsutveckling inom statsförvaltningen måste åtföljas av en betydande höjning av ambitionsnivån.

Ekologisk hållbarhet berör hela samhällsutvecklingen vilket understryker betydelsen av samhällssektorernas och deras aktörers gemensamma ansvar.

Principen om sektorsansvar bör vara vägledande för myndigheternas arbete för en ekologiskt hållbar utveckling. Det vore dock mer relevant att tala termer om ett samhällsansvar för miljö och ekologisk hållbarhet. Detta skulle stämma bättre överens med det ansvar som alla aktörer i samhället förväntas ta, från den enskilde individen till aktörer eller grupper av aktörer inom privat och offentlig sektor.

Alla myndigheter inom statsförvaltningen skall ges ett generellt ansvar att ta hänsyn till ekologiskt hållbar utveckling inom ramen för sin kärnverksamhet. Styrformen för detta är verksförordningen där regeringen aviserat en ändring i dess 7 § med innebörden att myndigheterna skall beakta ekologiskt hållbar utveckling. I inledningsskedet är det viktigt med särskilda insatser som t.ex. dialog, informations- och kunskapsspridning. Miljövårdsberedningen föreslår att regeringen ger miljömyndigheterna i uppdrag att i samverkan ta fram förslag på en generell informations- och utbildningsstrategi inklusive konkreta handledningar och utbildningsmaterial. Det är också viktigt att departementen för en dialog med sina respektive myndigheter i dessa frågor. Miljövårdsberedningen föreslår att en stödfunktion för departementens arbete och dialog med myndigheterna åtminstone i ett initialskede bör övervägas.

Förutom det generella ansvaret anser miljövårdsberedningen att ett antal myndigheter skall ges en särskild roll som ansvarsmyndigheter. Det är sådana myndigheter där en anpassning av kärnverksamheten är särskilt viktig för ekologiskt hållbar utveckling. Detta innebär en vidgning av den krets av myndigheter som idag har tilldelats ett särskilt sektorsansvar för miljön inom resp område.

Miljövårdsberedningen föreslår regeringen att ge ett särskilt ansvar till 28 centrala myndigheter som verkar inom viktiga områden för en ökad ekologisk hållbarhet. Dessa är:

Vägverket, Banverket, Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Svenska Kraftnätet, Energiverket, Vattenfall, Boverket, NUTEK, Fiskeriverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Sveriges Geologiska undersökning, Sveriges Lantbruksuniversitet, Naturvårdsverket, Konsumentverket, Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Arbetsmarknadsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Skolverket, Försvarsmakten, Sida, Kommerskollegium, Finansinspektionen. Därutöver anser Miljövårdsberedningen att alla

länsstyrelser skall ges ett särskilt ansvar eftersom de på regional nivå har sitt uppdrag inom de flesta områden. Ansvarsmyndigheterna bör avrapportera i den årliga resultatredovisningen. Styrning bör ske dels genom en precisering av ansvaret i myndighetsinstruktionen och dels genom regleringsbrev.

Delbetänkandet har ej varit ute på formell remiss. Betänkandet har dock skickats ut till hundratalet instanser och en hearing har avhållits. Synpunkter från hearingen är ännu ej sammanställda. Ett fåtal instanser har också kommit in med skriftliga svar.

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets rapport 4463 Aktionsplan för biologisk mångfald avseende Miljövårdsberedningens delbetänkande SOU 1997:145 Förvalta med miljöansvar – Statsförvaltningens arbete för ekologisk hållbarhet

Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen, SIDA, Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets Materielverk, Kustbevakningen, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens Räddningsverk, Försvarets forskningsanstalt, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Banverket, Vägverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI), Kommunikationsforskningsberedningen (KFB), Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån (SCB), Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Arbetsgivarverket, Statens skolverk, Högskoleverket, Forskningsrådsnämnden, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Lunds universitet, Chalmers Tekniska högskola, Institutet för framtidsstudier, Statens jordbruksverk, Statens Livsmedelsverk, Fiskeriverket, Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR), Sametinget, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Arbetlivsinstitutet, Arbetarskyddsstyrelsen, Rådet för arbetslivsforskning, Riksantikvarieämbetet, Naturhistoriska Riksmuséet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skogsstyrelsen, Svenska Kraftnät, Vattenfall, Kommerskollegium, Boverket, Byggforskningsrådet Lantmäteriverket, Konsumentverket, Ungdomsstyrelsen, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen Göteborg och Bohuslän Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Statens Strålskyddsinstitut, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL), Avfallsforskningsnämnden, Byggsektorns Kretsloppsråd, Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sverige Köpmanförbund, Sveriges Industriförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Fältbiologerna, Greenpeace, Miljöförbundet, Naturskyddsföreningen, Q2000, SIS Miljömärkning, Skogssällskapet, Skogsägarnas Riksförbund, Studieförbundet, Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges livsmedelsindustriförbund.

Sammanfattning av Miljöövervakningsutredningens betänkande (SOU 1997:34) Övervakning av miljön

Prop. 1997/98:145
Bilaga 15

I betänkandet dras två grundläggande slutsatser som har stor betydelse för de överväganden och förslag som presenterats. Dels, att det är meningsfullt att bedriva miljöövervakning på en annan nivå än den som Naturvårdsverket föreslog år 1996 och dels, att det under alla omständigheter behövs ett nytt program för den framtida miljöövervakningen. Utredningen har strävat efter att skapa utrymme för vissa av de nya angelägna delar av miljöövervakningen som Naturvårdsverket pekat på. Utredningen konstaterar att det krävs politisk prioritering för att omfattningen skall kunna öka till den volym Naturvårdsverket föreslagit. Eftersom miljöövervakning är en långsiktig verksamhet är det mycket viktigt att de finansiella förutsättningarna så långt som möjligt läggs fast.

Det nya programmet måste utformas med utgångspunkt i de miljöpolitiska målen samt tydligt formulerade kvalitetskrav och principer för prioritering mellan olika delar. Det måste också anpassas till de nya förutsättningarna, dvs de långsiktiga ekonomiska ramarna, riktlinjerna för miljöövervakningen samt till den kommande lagstiftningen om miljökvalitetsnormer och EG-direktiv om miljö kvalitet. Nedan förtecknas och kommenteras i korthet utredningens olika förslag.

Inriktning och omfattning

Utredningen har granskat följande övergripande mål som anges i miljöproposition 1990/91:90.

Miljöövervakningen ska göra det möjligt att:

- beskriva tillståndet i miljön,
- bedöma hotbilder,
- analysera olika utsläppskällors nationella och internationella påverkan på miljön,
- ämna underlag för åtgärder,
- följa upp beslutade åtgärder.

Förslag

Miljöövervakningen bör inriktas mot de nya miljömålen.

Miljöövervakningen är inget självändamål, utan ett medel i det samlade miljöarbetet. Uppgiften är bl.a. att följa upp de mål som statsmakterna har formulerat för utvecklingen i miljön. De skall göras tydligare och enklare att följa upp. Den framtida miljöövervakningen bör därför inriktas och utformas på ett sätt som gör att den fungerar som ett sådant instrument. Det är viktigt att det finns en helhetsbild av miljösituationen i Sverige. Informationen från miljöövervakningen kan ge viktiga bidrag till den bilden men det krävs också andra typer av information. Att samla och sammanställa den information som behövs bör vara en central del av Naturvårdsverkets ansvar men inte för miljöövervakningen.

Målet om att miljöövervakningen ska analysera olika utsläppskällors miljöpåverkan bör strykas.

Utredningens skäl är att målet skiljer sig från de övriga målen på så sätt att det krävs sådan forsknings- och utredningsverksamhet för att uppfylla det som inte har något direkt samband med miljöövervakningens övriga uppgifter. Utredningen vill dock betona att uppgiften är viktig i andra delar av de samlade miljöarbetet och att Naturvårdsverket har ett ansvar för att den utförs.

Förslag

”Jordbrukets recipientkontroll” bör inte ingå i miljöövervakningen.

Utredningens skäl är att i det miljöövervakningsprogram som finansieras med statliga anslag och nu är föremål för denna utredning inte ingår s.k. recipientkontroll. Den skiljer sig i princip inte från den recipientkontroll som finns för andra verksamheter och bör därför betalas av jordbruksnäringen såsom andra näringar betalar för sin recipientkontroll.

Förslag

Miljöövervakningen bör avgränsas tydligare mot forskningen.

Utredningens anser det viktigt att forskningen inte styr utformningen och inriktningen av de olika miljöövervakningsprogrammen. Miljöövervakningen ska genomföras med utgångspunkt i beställarnas, dvs. riksdagens och regeringens mål, kvalitetskrav etc. vilka åtminstone delvis skiljer sig från dem som gäller för forskningen.

Förslag

Åtaganden mot internationella organ måste samordnas bättre med miljöövervakningen.

Utredningen föreslår att samråd bör ske med Naturvårdsverket och Miljöövervakningsnämnden innan några nya åtaganden görs om rapportering till internationella organ. När förutsättningar finns så bör den svenska miljöövervakningen anpassas till den som görs i andra länder, t.ex. när det gäller metoder och inriktning.

Förslag

Kvalitetskraven bör uttryckas tydligt.

Det är viktigt enligt utredningen att informationen har rätt kvalitet, dvs varken för låg eller för hög. Parterna måste vara överens om att kraven är realistiska i förhållande till de resurser som satsas på miljöövervakning.

Förslag

Miljöövervakning av biologisk mångfald bör prioriteras.

Utredningen anser att den biologiska mångfalden är ett centralt mål för miljöpolitiken och bör prioriteras i det framtida miljöövervakningsprogrammet. Sverige har anslutit sig till konventionen om biologisk mångfald och Naturvårdsverket har tagit fram en plan för det framtida arbetet.

Även den hälsorelaterade miljöövervakningen kan behöva ses över och utvecklas för att följa upp det handlingsprogram som redovisats i Miljöhälsoutredningens betänkande, SOU 1996:124. Prop. 1997/98:145 Bilaga 15

Strukturen

Förslag

Möjligheterna till en ny regional organisation med ökat ansvar bör utvecklas.

Utredningen har analyserat förutsättningarna för en samordning mellan den regionala och den nationella miljöövervakningen i syfte att effektivisera verksamheten. Utgångspunkten har varit att det också i framtiden ska finnas en nationell och regional miljöövervakning som delvis har olika syften. Utredaren bedömer att den nuvarande rollfördelningen ger små ytterligare samordningsvinster. Tre olika modeller har prövats. Dels successiva vardagsrationaliseringar genom att Naturvårdsverket exempelvis fortsätter utveckla sin "Handbok för miljöövervakning", dels koncentration av miljöövervakningen till Naturvårdsverket och dels genom att ge den regionala organisationen för miljöövervakningen ett större ansvar för att genomföra den nationella övervakningen. En förutsättning för den senast nämnda modellen är enligt utredningen att det skapas regionala organ för miljöövervakningen som har större resurser än de nuvarande länsstyrelserna. En sådan organisation måste omfatta flera län.

Utredningen anser det senast nämnda förslaget värt att utveckla. En avgörande fråga är om det i framtiden under alla omständigheter kommer att finnas regionala organ som skulle kunna ta ansvar för den regionala miljöövervakningen. Utredningen tar emellertid inte ställning till idén, bl.a. med anledning av den under utredningstiden pågående utredningen om avrinningsområden (M 1996:03) som har betydelse miljöövervakningsorganisationen i sin helhet. Utgångspunkten för det administrativa systemet ska bl.a. vara införandet av miljö kvalitetsnormer i den svenska lagstiftningen och ett ramdirektiv för vatten inom EU (Se närmare härom i kap 9.4).

Finansiering

Förslag

Delar av miljöövervakningen bör intressent finansieras.

Utredningen har undersökt förutsättningarna för att tillämpa intressant finansiering av miljöövervakningen. I detta sammanhang kan det vara ett uttryck för ett sektorsansvar på myndighetsnivå. Det årliga ekonomiska utrymmet bedöms uppgå till 10 miljoner kronor. Det kan bestå antingen via direkta ekonomiska bidrag eller genom att utföra olika tjänster.

Utredningens idé är att Naturvårdsverket tecknar avtal med olika myndigheter/intressenter om att de under en bestämd tid ska bidra till de delar av miljöövervakningen som ger information av det slag som myndigheterna har nytta av i sin verksamhet, t.ex. för att kunna ta sitt sektorsansvar för miljön. Det gäller bl.a. Skogsstyrelsen, Jordbruksver-

ket, fiskeristyrelsen, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet och de olika trafikverken. Den verksamhet som det handlar om måste ingå i det program som Naturvårdsverket och Miljöövervakningsnämnden utformar med utgångspunkt i målen för verksamheten. Intressenterna bör få utse representanter i miljöövervakningsnämnden om de inte redan är representerade där. Som stöd för myndigheternas beslut anser utredaren det vore värdefullt att precisera ansvaret i instruktioner eller i regleringsbrev.

Förslag

Naturvårdsverket bör ta ut självkostnader för informationen.

Utredningen bedömer att intäkter på 1 miljon kronor per år kan skapas på sikt genom att ta ut ersättning för information av bl.a. de som inte själva bidrar till den.

Effektivisering och minskning av kostnaderna

Förslag

Naturvårdsverket bör så långt som möjlig ta vara på möjligheterna att effektivisera verksamheten och minska kostnaderna.

Utredningen uppskattar att de årliga kostnaderna för det nuvarande programmet kan minskas med omkring 5 miljoner kronor genom att minska intervallen mellan återkommande mätningar, ha färre mätstationer och se över de variabler som mäts. Vidare anser utredningen att stödet till uppbyggnaden av Miljödatacentrumet i Kiruna med 3 miljoner kronor per år under 5 år skall åtföljas av motprestationskrav i form av miljöövervakningsinformation.

Ekonomi och organisation

Utredningen konstaterar bl.a. att det behövs ett forum för utförarna inom vilket resultat och metoder inom miljöövervakningsprogrammen kan diskuteras ur ett professionellt perspektiv.

Förteckning över remissinstanserna avseende Miljö- övervakningsutredningens betänkande (SOU 1997:34) Övervakning av miljön

Prop. 1997/98:145
Bilaga 16

Kommerskollegium, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Banverket, Vägverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Riksrevisionsverket, Stockholms universitet, Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Sveriges lantbruksuniversitet, Närings- och teknikutvecklingsverket, Sveriges geologiska undersökning, Skogsstyrelsen, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, samtliga länsstyrelser, Statens naturvårdsverk, Kemikalieinspektionen, Lantmäteriverket, Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholm stad, Miljöförvaltningen, Mönsterås kommun, Miljöförvaltningen, Malmö stad, Miljöförvaltningen, Varbergs kommun, Miljökontoret, Göteborgs kommun, Miljöförvaltningen, Västerås kommun, Miljöförvaltningen, Örnsköldsvik kommun, Miljökontoret Kiruna kommun, Miljöförvaltningen, Stockholms läns landsting, Svenska kommunförbundet, Sveriges Industriförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen Skogsindustrierna, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Kemikontoret, Standardiseringen i Sverige, Svensk Industriförening, Greenpeace Sverige, Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Q2000, Kommunförbundet Stockholm län, Naturhistoriska riksmuseet, Göteborgsregionens Luftvårdsprogram, Umeå kommun, Kungliga vetenskapsakademien, Göta älvs vattenvårdsförbund, Vätternvårdsförbundet Åtgärdsgrupp Vänern, Skogsägarna, Livsmedelsverket, Gryts skärgårdsförening.

Sammanfattning av Kretsloppsdelegationens rapport 1997:14 Strategi för kretsloppsanpassade material och varor

Prop. 1997/98:145
Bilaga 17

Ekosystemen kommer att utsättas för stora påfrestningar i framtiden, bland annat på grund av en snabb befolkningsökning på jorden och växande ekonomier i befolkningsrika regioner.

Beräkningar visar att omkring en halv miljard människor skulle kunna leva långsiktigt hållbart på dagens genomsnittliga levnadsnivå i industriländerna, givet dagens teknik. I dag lever drygt en miljard människor med hög materiell levnadsstandard och ytterligare fyra-fem miljarder strävar efter den. Om ytterligare 40–50 år beräknas befolkningen ha fördubblats. För att klara utvecklingen krävs helt nya lösningar för att tillfredsställa våra behov.

Arbetet med att kretsloppsanpassa varor och material ska fokuseras på att minska miljöpåverkan från materialanvändningen. Miljöbelastning uppstår när råvaror utvinns, när material, komponenter och färdiga produkter framställs, när produkterna används och när de hanteras efter användningen och vid transporter i alla dessa led. Genom att byta från skadliga till mindre skadliga material och genom att återanvända varor och komponenter och återvinna material kan vi minska miljöbelastningen. Det kommer att krävas effektiviseringar och utsläpps begränsningar i alla led. Långlivade och uppgraderbara produkter som är material- och energisnåla behöver utvecklas.

Det kommer också att krävas ett helt nytt tänkande med innovativa lösningar och tekniksprång för att klara våra framtida behov av varor. Utmaningen är att hitta sådana lösningar med i storleksordningen en tiondel av dagens resursåtgång i industriländerna.

Kretsloppsarbetet innebär stora förändringar. Användningen av fossila material behöver minska drastiskt och helst ska dessa inte användas alls som bränslen. Alla metaller bör föras i så slutna kretslopp som möjligt, vilket innebär att nytillförseln av metaller på sikt kan minska betydligt. Användningen av mycket giftiga metaller och långlivade naturfrämmande kemiska föreningar bör upphöra. Uttagen av naturgrus bör också upphöra.

Biomassa, mark och vatten måste användas så att den biologiska mångfalden inte utarmas och så att återväxten och vattnets tillgänglighet och kvalitet garanteras. Fosfor och andra näringsämnen måste återföras till jordarna. Solenergi, vatten och biomassa kommer att vara samhällets nyckelresurser i framtiden. Kretsloppsdelegationens vision är att denna omställning kan klaras på en till två generationer.

Varuområden som ger stor miljöbelastning och som är strategiska bör prioriteras. Hit hör byggnader, livsmedel, transporter och elektriska och elektroniska produkter. Delegationen har tidigare lämnat förslag till regeringen om producentansvar för uttjänta bilar och däck, elektronik och för byggsektorn. I denna rapport analyseras hur producentansvaret inom dessa områden bör utvecklas bland annat för att omfatta också miljöbelastning under användningen. Delegationen ställer upp mål för produktutvecklingen på medellång sikt. Bland annat bör nya bilar inte dra mer än

0,2 liter drivmedel per mil och kunna köras på biobränsle. Ett annat exempel är att energianvändningen för uppvärmning i nya hus bör minska med 80 procent jämfört med 1990-talets nya hus. Målen föreslås utgöra utgångspunkt för överläggningar med berörda företag. Överläggningarna ska syfta till att ta fram handlingsplaner för att nå de mål som delegationen satt upp på lång sikt.

Förändringsprocessen kommer att kräva ett brett och målmedvetet arbete med många inblandade aktörer och ett stort antal verktyg och styrmedel. Den politiska ledningen i landet och i kommuner och lands-ting måste ta initiativ till omställningen och ange ramar och riktlinjer. De har också ansvar för många av de infrastruktursystem som måste förändras. Producenterna har ett huvudansvar för att förändra produkterna och materialanvändningen men det är då också viktigt att konsumenterna efterfrågar sådana varor. Myndigheter och forskare behöver mobiliseras för omställningen. Lokala initiativ och Agenda 21-arbetet är en viktig del av processen. Dialog och samarbete är centralt. En internationell utveckling i riktning mot hållbar utveckling är nödvändig för att lyckas.

Kretsloppsdelegationen föreslår att regeringen tar initiativ till att utveckla EUs inre marknad till ett medel för att nå hållbar utveckling. Det närmaste steget är en kretsloppsanpassning av varuflödena, vilket bör bli en huvudfråga vid nästa regeringskonferens. En vitbok bör utarbetas. Sverige bör ha en plan för detta arbete framme till år 2001 då Sverige blir ordförandeland i EU.

Delegationen överväger vidare ett generellt producentansvar, som innebär övergripande krav på att varor ska vara långlivade, uppgraderbara och så långt möjligt kretsloppsanpassade liksom krav på att den som introducerar en produkt på marknaden ska veta vad den innehåller och vilka miljökonsekvenser den kan få. Regeringen bör få möjlighet att förordna om miljövarudeklarationer för angelägna produktgrupper. Kontrollavgifter för den som lämnar felaktiga uppgifter övervägs. En återtagandeplikt som kan tillämpas generellt övervägs också. Delegationen ska enligt tilläggsdirektiv från regeringen ta fram konkreta lagförslag före 1997 års utgång.

För att förbättra restprodukthanteringen föreslås att näringslivet tar fram en lista på 100–200 med bred funktionalitet, liten miljörisk och bra egenskaper för återvinning. Restprodukter bör hanteras i effektiv konkurrens. Återanvändning och materialåtervinning bör öka successivt och på sikt i stort sett helt ersätta alternativen deponering och förbränning av blandat avfall.

Överläggningar och rundabordsamtal, utbildning och en miljöanpassad offentlig upphandling är viktiga instrument för att driva omställningen. Miljöskatterna på fossila bränslen bör höjas successivt och förslag till råvaruavgifter utvecklas och drivas internationellt. Miljöklassindelning bör utvecklas för ytterligare produktgrupper, t.ex. däck. Skattereglerna bör ses över med avseende på oönskade effekter på ett miljöanpassat beteende. Statliga bidrag och lån bör systematiskt ses över och kopplas till miljövillkor.

Det är också viktigt att utveckla instrument för uppföljning, t.ex. indikatorer för hållbar utveckling. Myndighetsstrukturen bör ses över och

anpassas till den nya miljöpolitiken med fokus på material och varor. Prop. 1997/98:145
Tillsynen behöver skärpas. Bilaga 17

Vidare föreslås ett femårigt program för att utveckla hållbar teknik.
Delegationen stödjer också tankarna på ett investeringsprogram för
omställning till en ekologiskt hållbar utveckling.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kretsloppsdelegationens rapport 1997:14 Strategi för kretsloppsanpassade material och varor

Prop. 1997/98:145
Bilaga 18

Kommerskollegium, Post och Telestyrelsen, Vägverket, Statskontoret, Statistiska Centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket (RRV), Nämnden för offentlig upphandling, Lunds universitet, Högskolan i Luleå Handels-högskolan i Stockholm, Chalmers Tekniska Högskola, Jordbruksverket, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Arbetslivs-institutet, Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Riksantikvarieämbetet (RAÄ), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, Boverket, Bygghälsningsrådet, Institutet för Verkstadsteknisk forskning (IVF), Jernkontoret, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statens naturvårdsverk (SNV), Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen (KemI), Institutet för vatten och luftvårdsforskning (IVL), Sollentuna kommun, Stockholms kommun, Olofströms kommun, Helsingborgs kommun, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Borås kommun, Luleå kommun, Beijerinstitutet, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Sveriges Industriförbund, Kooperativa förbundet (KF), Svenska Fjärrvärmeföreningen, Föreningen Skogsindustrierna, Svenska Petroleum Institutet, Arkitekt- och Ingenjörföretagen med Arkitektförbundet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Asea Brown Boveri (ABB), Bilindustriföreningen, Boliden Mineral AB, Byggherreföreningen, Byggsektorns kretsloppsråd, Dagab AB, Electrolux, Elektronik Förbundet Svenska, Föreningen Sveriges Energirådgivare, Föreningen Sveriges Plastfabrikanter, Företagarnas riksorganisation, Gotthard-Ragnsells Elektronikåtervinning AB, Greenpeace, HSB:s Riksförbund, Hyres-gästernas riksförbund, ICA förbundet, Kemikontoret, Lantbrukarnas riks-förbund (LRF), Miljöförbundet, Miljörådet för elektriska och elektroniska produkter (MEEP), Mo och Domsjö AB, MobilteleLeve- rantörerna (MTL), Näringslivets Förpackningsråd (NFR), Perstorp AB, Plast- och Kemibranscherna, Ragn-Sells AB, Stena Metall AB, Svensk Industri-förening (Sinf), Svensk Plaståtervinning AB, Svenska Arkitek- ters Riks-förbund, Svenska Järn och Metallskrothandlareföreningen, Svenska Bioenergiföreningen, Svenska Lokaltrafikföreningen, Svenska IT-företagens organisation (SITO), Svenska Renhållningsverks- Föreningen (RVF), Svenska Åkeriförbundet, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Ekokommuners Förening (SEKOM), Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Verkstadsindustrier, Umeå Energi AB, Vatten och Avloppsverksföreningen (VAV), Villaägarnas riksförbund, WMI Sellbergs AB.

Drivkrafter bakom utvecklingen av förnyelsebara råvaror

Ett flertal faktorer har varit drivande bakom de senaste årens markant ökande intresse i hela västvärlden för användande av förnyelsebara råvaror.

Ett starkt miljöengagemang i samhället har påskyndat utvecklingen av nya produktionsmetoder, material och produkter i strävan att lösa miljö- och avfallsproblemen. De biologiskt baserade råvarornas förnyelsebarhet och koldioxidneutralitet innebär möjligheter till en långsiktigt hållbar utveckling. Många produkter baserade på förnyelsebara råvaror är också biologiskt nedbrytbara. Under förutsättning att avfallshanteringen utformas så att denna egenskap tas till vara kan biologiskt nedbrytbara produkter bidra till att minska avfallsberget. Utbyggnaden av kommunala komposteringsystem kan därför komma att bli en viktig drivkraft för industriella FoU-satsningar inom området.

Livsmedel produceras i överskott i västvärlden. Förhoppningar finns därför att delar av överskottsarealen skall kunna användas för produktion av förnyelsebara råvaror för tekniska ändamål.

Framtagandet av ett europeiskt miljömärkningssystem kan också komma att gynna produkter baserade på förnyelsebara råvaror. Europakommissionen har föreslagit att medlemsstaterna skall ansluta sig till ett gemensamt miljömärkningssystem - eco labelling - för bästa miljöval. Ett initialt hinder för produkter från förnyelsebara råvaror kan dock vara att såväl standarder som olika mätmetoder för miljöegenskaper och teknisk prestanda ännu saknas. Existerande standarder för petroleumbaserade alternativ är inte överförbara på de biologiskt baserade produkterna.

Produkterna

Produkter baserade på förnyelsebara råvaror kan bara ta stora marknadsandelar om de uppfyller konsumenters och producenters högt ställda krav på funktion och pris. Eftersom råvarorna är naturliga produkter, som stärkelse, växtfibrer och vegetabiliska oljor, innebär det att dessas struktur och sammansättning är given. Råvarorna måste därför på olika sätt modifieras för att uppfylla de olika krav som ställs på produktkomponenter. Modifieringen kan utföras med hjälp av växtförädling eller med hjälp av biotekniska metoder, men vanligare blir sannolikt genom organisk- eller enzymatisk syntes.

Om råvaran skall ingå i industriell produktion krävs även ökad kunskap om processtekniska egenskaper.

Såväl i Sverige som internationellt pågår forsknings- och utvecklingsverksamhet i direkt syfte att utveckla produkter baserade på förnyelsebara råvaror för olika tillämpningar. Vid kommersialisering är de generella problemen dels att produkterna i många fall ännu inte tekniskt kan konkurrera fullt ut med konventionellt framställda alternativ, dels att de nästan undantagslöst är dyrare.

Papper och pappersprodukter är för närvarande de överlägset största materialgrupperna som baseras på förnyelsebar råvara. Utredningen har dock koncentrerat sitt arbete till nya produkter baserade på förnyelsebar råvara.

Exempel på nya produktgrupper som kommit ut på marknaden är produkter baserade på vegetabilisk olja, t.ex. smörjmedel, och produkter baserade på stärkelse, t.ex. plastsubstitut. För ett stort antal mineralolja-baserade smörjmedel finns idag tekniskt likvärdiga - och miljömässigt överlägsna - vegetabiliska alternativ. De s.k. stärkelseplasterna bestod initialt huvudsakligen av mineraloljebaserade komponenter. Dessa rönte dock en tillbakagång sedan det stod klart att den förmenta biologiska nedbrytbarheten endast bestod i att plasten fragmentiserades. Nya bionedbrytbara plaster, som nästan fullständigt består av förnyelsebara råvara, börjar dock nu komma ut på marknaden.

Utredningen förslag

Utredningens förslag syftar till att åstadkomma såväl kortsiktiga som långsiktiga resultat. Avgörande för en framgångrik introduktion av förnyelsebara råvaror och produkter är att en helhetssyn utgör basen för statens agerande inom området. Utredningen föreslår därför ett antal åtgärder vars samlade effekt stimulerar utveckling och kommersialisering av produkter baserade på förnyelsebara råvaror. Dessa åtgärder kan indelas i fyra huvudgrupper:

- Avgifter på miljömässigt negativa produkter. Denna åtgärd möjliggör en snabbare marknadsintroduktion av alternativa produkter.
- Framtagande av miljöstandarder för önskade produkter, samt utveckling av mätmetoder, för att möjliggöra jämförelser mellan produkter baserade på traditionella respektive förnyelsebara råvaror.
- En tvärvetenskaplig och industrirelaterad forskningssatsning inom området vid svenska universitet och högskolor.
- En statlig satsning på stöd till prototyp- och demonstrationsanläggningar, vilket skapar förutsättningar för en kommersialisering av forskningsresultat.

Petroleumbaserade smörjmedel har dokumenterat negativa miljöeffekter. För flera produktgrupper bland smörjmedeln finns idag tekniskt fullgoda alternativ. Utredningen har diskuterat införandet av ett producentansvar för mineralolja-baserade smörjmedel men har funnit att detta inte skulle öka intresset för utveckling av vegetabiliskt baserade smörjmedel. Utredningen har också övervägt att belägga vissa mineralolja-baserade smörjmedel med förbud men har funnit att ett system med avgift ger motsvarande effekt men innebär större flexibilitet för marknadsaktörer. Utredningen föreslår därför att mineralolja-baserade smörjmedel beläggs med en avgift om 5 kronor per liter. I avsikt att stimulera insamling av förorenade smörjmedel föreslår utredningen

införandet av en restitution (återbetalning av avgiftsmedel) för dessa. Ett sådant förfarande skulle sannolikt öka insamlingsgraden, vilket är angeläget från miljösynpunkt, men är förenat med vissa administrativa problem. Formerna för ett restitutionssystem bör därför närmare utredas.

Bristen på standarder för miljöanpassade produkter är ett generellt problem inom området. Till utredningen har framför allt bristen på standarder för vegetabiliska smörjmedel och hydrauloljor återkommande anförts som ett avgörande hinder för en expansion på marknaden. Avsaknaden av tekniska standarder har bl.a. lett till att maskintillverkare lämnar inga eller korta garantier om maskinerna körs med vegetabiliska alternativ. Utredningen anser att det är avgörande för konkurrensförmågan för produkter baserade på förnyelsebara råvaror att miljömässiga och tekniska standarder utarbetas. Utredningen föreslår därför att delar av de medel som genereras av den ovan föreslagna avgiften på mineraloljebaserade smörjmedel avsätts till miljörelaterad standardisering. Medel bör också avsättas för uppbyggnad av de tekniska resurser som krävs för fastställande av tekniska och miljömässiga prestanda.

En kommersiell utveckling av förnyelsebara råvaror förutsätter en långsiktig och storskalig forskningssatsning över ämnesgränser och mellan industrin och den akademiska världen. Regeringen har i andra sammanhang vidtagit åtgärder för att stimulera till samverkan mellan industrin och den akademiska forskningen. Exempel på fruktbara initiativ är industridoktorander, forskarskolor och teknikbrostiftelserna. Dessa system måste dock utvecklas vidare för att leda till den kontinuerliga och aktiva samverkan som eftersträvas. Utredningen bedömer, liksom t.ex. NUTEK (Närings- och teknikutvecklingsverket), att en slagkraftig forskningssatsning inom området förnyelsebara råvaror förutsätter statliga forskningsanslag om 50 miljoner kronor per år under 10 - 15 år.

Från utredningens sida finns en klar uppfattning att kapitalförsörjning är en begränsande faktor för kommersialisering av forskningen inom området förnyelsebara råvaror. I bl.a. Tyskland och USA har anslagits betydande statliga medel till stöd för initiala kommersiella satsningar inom området. Delar av det överskott som genereras av den av utredningen föreslagna avgiften på mineraloljebaserade smörjmedel bör avsättas för finansiering av prototyp- och demonstrationsanläggningar för produkter baserade på förnyelsebara råvaror. Utredningen uppskattar behovet av statligt kapitaltillskott till 100 miljoner kronor per år under fem år, och anser att de statliga medlen bör utgöra upp till 40% av finansieringen för det enskilda projektet, medan medverkande företag bidrar med resterande kapital.

Utredningen har beaktat en rad produktgrupper för vilka det idag finns vegetabiliska och miljömässigt bättre alternativ. Detta gäller t.ex. mjukningsmedel i plaster, tryckfärger, färger och lacker, vaskmedel, tvätt- och rengöringsmedel, bilvårdsmedel, isolermaterial, organiska lösningsmedel och plaster. Utredningens bedömning är att det är motiverat att flera av dessa produktgrupper närmare utreds med avseende på miljömässiga, tekniska och ekonomiska möjligheter till, och konsekvenser av, en ökad användning i Sverige. Utredningen föreslår vidare att, vid offentlig upphandling av tryckeriarbeten, prioriteras ett utnyttjande av vegetabiliska tryckfärger.

Förteckning över remissinstanserna avseende Bioråvaruutredningens betänkande SOU 1994:113 Växande råvaror

Kommerskollegium, Försvarets materielverk, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Boverket, Kungliga Tekniska Högskolan, Chalmers Tekniska Högskola, Jordbruksverket, Statens Maskinprovningar, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Skogs- och Jordbrukets Forskningsråd, Sveriges Lantbruksuniversitet, NUTEK, Konkurrensverket, Skogsindustriens Tekniska Forskningsinstitut, Konsumentverket, Statens naturvårdsverk, Avfallsforskningsrådet, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Beijerinstitutet, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Industriförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Värmeverksföreningen, Skogsindustrierna, Svenska Petroleum Institutet, Akzo Nobel, Hydro Plast AB, Kemikontoret, Sveriges Stärkelseproducenter, Standardiseringskommissionen i Sverige, MISTRA, Allmänna Standardiseringsgruppen, Svenska Bioenergiföreningen, Svenska Lantmännen, Svenska vegetabilolje- och etanolbränsle institutet, Sveriges Färgfabrikanters Förening, Frö- och oljeväxtodlarna, AB Tetra, Branschföreningen för industriell- och institutionell hygien, Swedisol, Partek Insulation AB och Sveriges Gummiindustriförening.

Sammanfattning av Naturvårdsverkets rapport 4748

Har producenterna nått målen?

Prop. 1997/98:145
Bilaga 21

De flesta målen har klarats

Producenterna har i stort sett klarat de återvinningsmål som har satts upp i förordningen om producentansvar för förpackningar. Uppföljningen visar att materialbolagen administrerar återvinningen av huvuddelen av de förpackningar som sätts på marknaden, undantaget retursystemen.

Alla mål för förpackningar har uppnåtts förutom målet för återvinning av förpackningar av aluminium och återanvändningen av vin & spritflaskor.

Inte heller målet om materialutnyttjande av PET-flaskor uppnås. Naturvårdsverket avser att inleda diskussionen med AB Svenska Returpack-PET i syfte att föreslå åtgärder för att öka materialåtervinningen.

Metallkretsen har till Naturvårdsverket kommit in med förslag på åtgärder för att öka insamlingen av aluminiumförpackningar. Att målet inte har nåtts, anser Metallkretsen är att utbyggnaden av insamlingssystemet försenats och att dessa förpackningar ofta inte sorteras ut eftersom de är små och kladdiga.

Vin & Sprit AB har aviserat att retursystemet för vin och spritflaskor skall upphöra. Målet för år 1997 om återanvändning av sådana flaskor uppnås inte. Vin & Sprit anser att orsaken beror på förändrade konsumtionsvanor och är en följd av att andelen returflaskor genom ökad import har minskat. Naturvårdsverket kommer att ta kontakter med branschen för att undersöka om det finns möjligheter för systemet att återuppstå.

Naturvårdsverket anser att insamlingen och omhändertagandet av returpapper fungerar bra. Redan år 1996 var insamlingsgraden i närheten av målet som skall uppnås år 2000.

Naturvårdsverket anser att insamlingen och omhändertagandet av uttjänta däck hittills har fungerat bra. Resultatet år 1996 visar på att 85 % av däcken inte deponeras. Verket anser att nuvarande förordning bör förtydligas så att en fortsatt hög insamlingsgrad stimuleras:

Förslag till ny lydelse i förordning 1994:1236

1 § ”I denna förordning regleras producenters skyldigheter att ta hand om uttjänta däck. Syftet är att de däck som tjänat ut efter den 30 september 1994 genom producenters försorg skall omhändertas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Vid nedanstående tidpunkter skall följande mängder årligen omhändertas enligt andra stycket”.

Återvinningen och återanvändningen har ökat

Naturvårdsverkets undersökning visar att alla utsorterade förpackningar går till återanvändning eller materialåtervinning, med några få undantag. Från det att förordningarna infördes år 1994 och fram till idag har den årliga materialåtervinningen ökat med 130 000 ton för förpackningar och

med 10 000 ton för returpapper. Motsvarande siffra för däck är 10 000 ton.

Den del som i dag inte återanvänds eller materialåtervinns är en mindre del av de hårda plastförpackningarna, som i stället går till förbränning, samt som också förbränns.

I dag sorteras inte mjukplast i alla kommuner, utan denna fraktion läggs tillsammans med övrigt hushållsavfall. Denna hantering sker efter en överenskommelse mellan Plastkretsen och de kommuner som har tillgång till förbränning. Naturvårdsverket anser att en sådan hantering har varit rimlig i ett uppbyggnadskedje, men att det i längden inte kan vara ett acceptabelt sätt att uppfylla kraven enligt förordningen om producentansvar.

Producenternas insamlingsystem fungerar tillfredställande

Naturvårdsverket anser att viktiga krav på producenternas insamlingsystem är att systemen ger förutsättningar för en miljömässigt riktig hantering av avfallet och att systemen är utformade så att sorteringen underlättas för avfallslämnarna. Det är viktigt att återvinningstationerna samordnas för alla materialslag så långt det är möjligt, så att hushållen på ett enkelt sätt kan lämna sina sorterade tidningar och förpackningar. En sådan samordning har ännu inte skett i tillräcklig omfattning. Naturvårdsverket kommer att följa upp att en sådan samordning verkligen sker.

Materialbolagen har byggt upp sin insamling från hushållen genom återvinningstationer i motsvarande täthet och servicegrad som glasåtervinningen tidigare hade byggt upp. Naturvårdsverket anser att den servicegrad som nu byggs upp med ett heltäckande system i alla landets kommuner måste anses som tillfredsställande i detta skede.

Naturvårdsverkets undersökning visar att servicegraden (behållare per 1000 invånare) är högre i glesbygd än i storstadsområden.

Önskemål om högre servicegrad (hämtning närmare bostäder) bör kunna lösas i samråd med de entreprenörer som har materialbolagens uppdrag att sköta insamlingen. Naturvårdsverket anser att det i dagsläget är rimligt att en högre servicegrad bekostas av dem som önskar sådan service. Hushållen kan spara kostnaden för en sådana hämtning genom att själva göra en insats och lämna materialet vid en återvinningstation. En utbyggd hämtning närmare bostäderna måste ske på ett miljömässigt sätt så att inte transporter ökar eller andra störningar uppstår.

Problemen med nedskräpning måste upphöra

Naturvårdsverket har uppmärksammat problem när det gäller skötsel av återvinningsstationerna som har resulterat i ökad nedskräpning. Nedskräpningen är enligt verket ett symptom på för låga tömningsfrekvenser, bristande samordning av alla materialslag vid återvinningsstationen och bristande information till hushållen.

Nedskräpningen är ett problem som kräver gemensamma ansträngningar hos kommuner och producenter för att lösa. Naturvårdsverket kommer att ha en fortsatt dialog med materialbolagen för att få en

uppfattning om skötseln av återvinningsstationerna förbättras. Det är av yttersta vikt att insamlingsplatserna för materialslagen är välskötta så att inte förtroendet från allmänheten att delta i sorteringsarbetet rubbas.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 21

Säkerheten är viktig

Naturvårdsverket anser att säkerheten vid återvinningsstationerna är mycket viktig. Verket kommer att följa Haverikommissionens utredning av den tragiska olyckan i Norberg. Verket avvaktar Haverikommissionens utredning och föreslår därför i dagsläget inga åtgärder. Naturvårdsverket ser positivt på att branschen tagit initiativ till åtgärder för att öka säkerheten.

Ökad lokal information behövs

Naturvårdsverket anser att det är viktigt att informationen om källsortering får en ökad lokal anpassning och att den samordnas med kommunernas information. Kommunerna har en viktig roll i källsorteringen av hushållens övriga avfall och uppfattas fortfarande ofta som ansvariga för all avfallshantering.

Det är dessutom viktigt för förtroendet för källsorteringen att allmänhet och verksamheter får återkoppling av de resultat som arbetsinsatserna lett till. Information om återvinningsresultat och vad som händer med det insamlade materialet är ytterst viktig för att motivationen skall bibehållas. Naturvårdsverket anser att det är positivt att Förpackningsinsamlingen har ökat sina insatser på lokalt anpassad information samt ökat informationen till allmänhet och verksamheter om vad som sedan händer med det insamlade materialet.

Samarbetet med kommunerna allt bättre

Ansvarsgränserna mellan producenter och kommuner har klarnat. Men det är fortfarande viktigt att göra ännu tydligare vilket ansvar kommunerna har som tillsynsmyndigheter och hur samrådet med producenterna skall bedrivas.

Kritik har framförts angående de krav som kommuner ställer vid utplacering av återvinningsstationer. Detta gäller exempelvis att frågan om bygglov hanteras olika i olika kommuner. Naturvårdsverket anser att föreslå ett obligatoriskt bygglov för återvinningsstationer bör införas genom förtydligande i plan- och bygglagen (1987:10) men avvaktar med lagförslag till Haverikommissionens utredningen slutförts. Denna utredning utgör ett viktigt underlag till att bedöma om bygglov är en lämplig reglering av säkerhetsfrågor för återvinningsstationer.

Mer information om tillsyn

Naturvårdsverket anser att ökad information behövs till kommunerna om hur fördelningen mellan centralt och lokalt tillsynsansvar över producentansvaret fördelas. Dessutom behövs information om hur den lokala till-

synen över de producenter som inte tagit ett producentansvar kan bedrivas.

Prop. 1997/98:145

Bilaga 21

Naturvårdsverket avser att i samråd med Svenska Kommunförbundet informera kommunerna om hur tillsyn över producentansvaret kan bedrivas. En sådan insats kan genomföras under hösten 1997.

Naturvårdsverket anser även att materialbolagens verksamhet bör regleras i lagstiftningen. I annat fall blir tillsynsverktygen mot producenterna verkningslösa i de fall de inte uppfyller sitt ansvar, eftersom det inte finns någon part att rikta sig mot. Naturvårdsverket föreslår därför en förändring i dagens lagstiftning angående materialbolagens rättsliga ställning.

Förslag till ny paragraf i renhållningslagen

6 c § Den som helt eller delvis gentemot enskild producent åtar sig att fullgöra producentens ansvar enligt föreskrift som meddelats med stöd av 6 b § svarar vid sidan av producenten för att ställda krav uppfylls.

Ökad sortering måste ske genom miljöanpassade transporter

Naturvårdsverket uppmärksammar behovet av ytterligare utredningar när det gäller miljöanpassade transporter av varor och avfall. Här har producenterna ett ansvar att när de handlar upp tjänster ställa miljökrav på insamlings sättet.

Förpackningar som innehåller farligt avfall

Förpackningar som innehåller eller har innehållit farliga ämnen kan medföra risker i senare led vilket bör särskilt uppmärksammas. Naturvårdsverkets kommande föreskrifter om förpackningar omfattar även förpackningar som på grund av sitt innehåll kan innebära risker från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt.

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets rapport 4748 Har producenterna nått målen?

Prop. 1997/98:145
Bilaga 22

Försvarsmakten, Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Apoteksbolaget AB, Statens haverikommission, Statskontoret, Statistiska Centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket (RRV), Universitetet i Umeå, Chalmers tekniska högskola, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk (SLV), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), SIS- Standardiseringskommissionen i Sverige, Kommerskollegium, PACKFORSK- Institutet för förpackning och distribution, Boverket, Konsumentverket (KOV), Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statens naturvårdsverk (SNV), Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen (KemI), Sollentuna kommun, Växjö kommun, Nybro kommun, Ovanåkers kommun, Arjeplogs kommun, Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Svenska Kommunförbundet, Stockholm Kommunförbund, Uppsala Kommunförbund, Södermanland Kommunförbund, Östergötland Kommunförbund, Jönköping Kommunförbund, Kronoberg Kommunförbund, Kalmar Kommunförbund, Gotland Kommunförbund, Blekinge Kommunförbund, Kristianstad Kommunförbund, Malmöhus Kommunförbund, Halland Kommunförbund, Göteborgs och Bohus Kommunförbund, Älvsborg Kommunförbund, Skaraborg Kommunförbund, Värmland Kommunförbund, Örebro Kommunförbund, Västmanland Kommunförbund, Kopparberg Kommunförbund, Gävleborg Kommunförbund, Jämtland Kommunförbund, Västerbotten Kommunförbund, Norrbotten Kommunförbund, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmanförbund, Sveriges Industriförbund, Kooperativa förbundet (KF), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Föreningen Skogsindustrierna, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Föreningen Metallgrossisterna, Föreningen Sveriges Plastfabrikanter, Förpackningsinsamlingen, Greenpeace, HSB Riksförbund, Hushållningssällskapens Förbund, Hyresgästernas Riksförbund, ICA Kemikontoret, Konsumentberedningen, Konsumenter i samverkan - UNDERVERKET, Konsumentvägledarnas förening, Miljöförbundet, Näringslivets Förpackningsråd, Plastkretsen AB, Pressretur AB REFORSK, Ragn-Sellsföretagen AB, Repa-registret, Returpack, AB Svenska, Returplast i Sverige AB, Riksbyggen, RWA Returwell AB, SRV återvinning AB, Stiftelsen Håll Sverige Rent Stiftelsen Återvinningen, Svensk Däckåtervinning AB, Svensk EPS-återvinning AB, Svensk Glasåtervinning AB (SGÅ), Svensk Kartongåtervinning AB, Svenska Bryggareföreningen AB, Svenska Metallkretsen AB, Svenska Renhållningsverksföreningen (RVF), Svenska Återvinningsföreningen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Villaägarnas Riksförbund, Vin & Sprit AB, WMI Sellbergs AB.

Sammanfattning av Kretsloppsdelegationens rapport 1997:15 Producentansvar för möbler

Prop. 1997/98:145
Bilaga 23

Producentansvar för nya möbler

Kretsloppsdelegationen föreslår ett lagstadgat krav på kunskap och information om innehåll, återvinningsegenskaper och tillverkare för alla nya möbler från år 2002. Informationen ska vara tillgänglig vid inköpstillfället och när möbelen ska återvinnas.

Kretsloppsdelegationen anser samtidigt att alla möbler ska vara försedda med mer utförlig miljöinformation, t.ex. en enklare miljövarudeklaration. Sådan miljöinformation bör i första hand tas fram frivilligt. Delegationen föreslår därför inte nu något lagstadgat krav på sådan information.

Kretsloppsdelegationen anser att möbelbranschen bör leda arbetet med att ta fram mer preciserade krav på vilka uppgifter som ska tas fram och kunna redovisas. En mall för information om innehåll och återvinningsegenskaper bör tas fram så att den kan användas från halvårsskiftet 1998, dvs. i god tid innan de lagstadgade kraven träder i kraft. Parallellt bör detta arbete vidareutvecklas till en mer komplett mall för miljöinformation som kan börja användas från år 1999.

Producentansvar för uttjänta möbler

Möbler liknar, vad gäller miljöriskernas omfattning, många andra varor i samhället som ännu inte aktualiserats för producentansvar. Kretsloppsdelegationen överväger i sitt fortsatta arbete med ett generellt producentansvar möjligheten att införa ett producentansvar för alla uttjänta varor. Om ett sådant styrmedel visar sig lämpligt är det mycket som talar för att möbler inte behöver särbehandlas. Delegationen redovisar i denna rapport vilka krav som kan ställas vid ett producentansvar för uttjänta möbler, men anser samtidigt att införandet av ett sådant ansvar kan avvakta resultatet av arbetet med ett generellt producentansvar.

Ett producentansvar för uttjänta möbler bör formuleras så att det skapar drivkrafter till mer kretsloppsanpassade nya möbler och att resurser i möbler tas till vara genom att styra mot återanvändning och materialåtervinning. Följande krav bör ställas vid ett producentansvar för uttjänta möbler:

- möjlighet att kostnadsfritt lämna in möbler till producenter och god service i insamlingssystemen,
- möbler bör i första hand göras tillgängliga för återanvändning, av de möbler som lämnats till producenter och inte återanvänds bör minst 25 viktprocent materialåtervinnas från år 2005,
- inga möbler bör deponeras från år 2005.

Producenter bör anpassa sina system till lokala förhållanden och möjligheter tillsammans med kommunerna.

Kraven bör preciseras och målen successivt skärpas och vidareutvecklas. Detta kan exempelvis ske genom att regeringen utser en kommitté med representanter för möbelbranschen och andra intressenter.

I denna rapport redovisas två alternativa sätt att reglera ett producentansvar för uttjänta möbler.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 23

Nya möbler

Kretsloppsdelegationen anser att krav på kunskap och information om innehåll och återvinningsegenskaper bör finnas för alla varor och således även för möbler. Kraven bör gälla lika för importerade och svensktillverkade möbler.

Information om innehåll

Kretsloppsdelegationen föreslår ett lagstadgat krav på information om innehåll för alla möbler från år 2002.

En grundläggande förutsättning för att kunna förändra möbler så att de blir mer kretsloppsanpassade under hela livscykeln, är att producenten har kunskap om innehåll av material och ämnen.

Utan kunskap om innehållet finns inte underlag för att bedöma konsekvenser på hälsa, miljö och hushållning av naturresurser. Kunskap om innehållet underlättar för avgiftning och för producenter att ställa krav på underleverantörer och i den egna tillverkningen.

Kännedom om innehållet underlättar också materialåtervinning.

Information om återvinningsegenskaper

Kretsloppsdelegationen föreslår ett lagstadgat krav på information som i första hand syftar till att underlätta materialåtervinning från år 2002.

Till sådan information hör:

- om materialen är separerbara,
- om materialen är märkta enligt någon internationell standard, så att det framgår exempelvis vilken plastsort eller metallegering som ingår i möbelen,
- lämplig hantering av ingående material och ämnen, som teknik för de enskilda materialens återvinning,
- annan lämplig hantering för de olika delarna och/eller materialen,
- eventuell hänvisning till inlämnings- och hanteringssystem.

Förutom att denna information ska underlätta för en bättre sluthantering ger den konsumenten information om hur besvärlig eller hur väl förberedd en möbel är för materialåtervinning.

Information om tillverkare

Kretsloppsdelegationen föreslår ett obligatoriskt krav på information om yrkesmässig tillverkare från år 2002.

Möbler är i dag i allt väsentligt anonyma produkter.

Genom att förse möbler med information om tillverkare skapas möjlighet att välja tillverkare som kretsloppsanpassar sina möbelprodukter. Därmed skapas också drivkrafter att tillverka mer kretsloppsanpassade möbler. Information om tillverkare skulle också underlätta för möbel-

branschen att skapa återkoppling och drivkrafter bakåt i de hanterings-system som byggs upp.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 23

EU-strategi

Det behövs en strategi för hur lagstadgade krav på information om innehåll, återvinningsegenskaper och uppgifter om tillverkare för möbler skall vinna gehör i EU.

Det finns starka kopplingar mellan Kretsloppsdelegationens förslag för nya möbler och delegationens pågående arbete med att formulera ett generellt producentansvar för nya varor.

I arbetet med det generella producentansvaret avser delegationen att ta fram en EU-strategi för producentansvar. Kretsloppsdelegationens förslag till lagstadgade krav på information om nya möbler bör kunna omfattas av denna EU-strategi.

Producenterna leder arbetet med miljöinformation

Branschen bör själv leda arbetet med att ta fram underlag för precisering av de lagstadgade kraven på kunskap och information om innehåll och återvinningsegenskaper.

I första hand bör arbetet syfta till att i samarbete med andra intressenter ta fram en branschgemensam mall för information om innehåll och återvinningsegenskaper som kan börja användas från halvårsskiftet 1998.

Mer omfattande miljöinformation

Kretsloppsdelegationen föreslår också att branschen tar fram mer utförlig miljöinformation om möbler, t.ex. i form av en mall för en enklare miljövarudeklaration som kan användas från år 1999.

Kretsloppsdelegationen anser att alla varor ska vara miljödeklarerade så att deras inverkan på hälsan och miljön framgår. Detta gäller även för möbler.

– Det finns också ett behov på marknaden av mer omfattande miljöinformation utöver information om innehåll och återvinningsbarhet. Det kan gälla uppgifter om utsläpp, energiåtgång, grad av avgiftning, materialsnålhet, reparerbarhet och hållbarhet. All denna information är viktig för att bedöma möblers grad av kretsloppsanpassning och driva på en sådan utveckling.

– Kretsloppsdelegationen kommer att arbeta vidare med frågan om vilka krav som bör ställas generellt på nya varor och vill därför tills vidare avvakta med ett lagstadgat krav på mer utförlig miljöinformation för möbler.

Utbildning och information

Kretsloppsdelegationen har i sin strategirapport föreslagit att kretsloppskunskap bör ingå i undervisningen på alla nivåer. När det gäller möbler kan staten följa upp och vid behov förtydliga detta.

– Det är särskilt väsentligt att designers och inredningsarkitekters utbildning omfattar kretsloppskunskap, eftersom det vid möblernas formgivning, konstruktion och materialsammansättning bestäms hur kretsloppsanpassade de blir.

– Möbelbranschen bör också själv lyfta fram kretsloppskunskap som en väsentlig del av de krav de ställer på sina formgivare.

Producentansvar för uttjänta möbler

Kretsloppsdelegationen konstaterar att möbler inte utgör samma tydliga risk för miljön som de varuområden delegationen tidigare har arbetat med. I det avseendet liknar möbler många andra varor i samhället som ännu inte aktualiserats för producentansvar.

– Delegationen kommer i sitt fortsatta arbete med ett generellt producentansvar att överväga ett generellt producentansvar för alla uttjänta varor. Om ett sådant styrmedel visar sig lämpligt är det mycket som talar för att möbler inte behöver särbehandlas. Därför kan ett producentansvar för uttjänta möbler avvakta resultatet av delegationens arbete med ett generellt producentansvar.

– Delegation har därför i denna lägesrapport valt att dels redovisa vilka krav och mål som bör gälla vid ett producentansvar för uttjänta möbler, dels presentera två alternativa sätt att reglera ett producentansvar för möbler.

Krav vid ett producentansvar

Kvalitet är viktigare än kvantitet

Inga krav på producenterna att samla in en viss mängd möbler på en viss tid bör ställas inledningsvis.

– Kretsloppsdelegationen anser att en allt mer kretsloppsanpassad hantering, valfrihet att lämna möbler även till andra aktörer, god service och fri konkurrens om resurserna i möbler är viktigare än att alla möbler samlas in och hanteras av producenterna.

– Kvalitet i hanteringen är också viktigare än att storskaliga system för insamling byggs upp på kort tid.

Hanteringsmål

Kretsloppsdelegationen anser att följande mål för hanteringen bör gälla vid ett producentansvar:

– producenterna ska ge möjlighet för inlämning av uttjänta möbler till ett system som producenterna är ansluta till och som håller en god servicenivå,

– möbler görs tillgängliga för återanvändning innan de materialåtervinnas, eller deponeras. Ett sådant krav bör gälla även för andra aktörer som samlar in och hanterar möbler,

– inga möbler deponeras från år 2005,

– minst 25 viktprocent av de möbler som lämnats in till producenterna och som inte återanvänds materialåtervinnas från år 2005,

– kretsloppsdelegationen anser att hanteringsmålen bör vara flexibla, utvecklingsbara och driva mot en allt högre grad av återanvändning och materialåtervinning. Prop. 1997/98:145
Bilaga 23

Två sätt att reglera

Till stöd för den vilja att ta ansvar som finns inom möbelbranschen behövs vid ett producentansvar viss reglering för att göra ansvaret obligatoriskt och därmed konkurrensneutralt för de berörda producenterna.

– Möbelbranschen har också framfört önskemål om ett sådant lagstöd. Det finns olika uppfattningar om hur reglerna bör utformas för att bäst tjäna det avsedda syftet.

– I fråga om ansvar för uttjänta möbler redovisas därför två sätt att reglera. Det ena sättet ansluter till den modell som använts för de införda förordningarna om producentansvar för förpackningar, returpapper och däck. En sådan reglering förutsätter att producenterna frivilligt tar sitt ansvar.

– Det andra sättet är inriktat på att kunna fungera tvingande gentemot de enskilda producenterna samtidigt som den ger producenterna frihet att sinsemellan göra upp om hur ansvaret ska tas.

– De två alternativa förslagen om uttjänta möbler bör sättas i relation till om möbelbranschen utvecklar sitt åtagande i handlingsplanen från maj 1996 och åtar sig att frivilligt – enskilt eller kollektivt – organisera hanteringen.

Precisering av producenternas ansvar för uttjänta möbler

Vid ett producentansvar för uttjänta möbler bör närmare riktlinjer för hantering och redovisning tas fram. Ett mer preciserat och utvecklat mål för materialåtervinning som successivt höjer ambitionen bör också tas fram.

– Dessa preciseringar kan göras av en kommitté tillsatt av regeringen med representanter från möbelbranschen och andra intressenter. Kommittén kan utgöra en länk mellan statsmakterna, producenterna och andra intressenter under ett uppbyggnadsskede om några år och ta till vara producenternas vilja att engagera sig i hanteringen av uttjänta möbler.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kretsloppsdelegationens rapport 1997:15 Producentansvar för möbler

Försvarsmakten, Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Statskontoret, Statistiska Centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket (RRV), Kungliga tekniska högskolan (KTH), Linköpings universitetet, Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrentverket, Kommerskollegium, Boverket, Konsumentverket (KOV), Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Statens naturvårdsverk (SNV), Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen (KemI), Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL), Hässleholms kommun, Göteborgs kommun, Tibro kommun, Bodens kommun, Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund Föreningen Skogsindustrierna Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Europa Möbler, Greenpeace, HSB Riksförbund, Hyresgästernas Riksförbund, IKEA of Sweden AB, Kemikontoret, Kinnarps AB, Miljöförbundet Jordens Vänner, MIO Möbler, Möbelbranschrådet, OBS! Interiör, Ragn-Sellsföretagen AB, Riksbyggen, Snickerifabrikanternas Riksförbund (SNIRI), Stiftelsen Håll Sverige Rent, Svenska Renhållningsverksföreningen (RVF), Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Bostadsrättsföreningars Centralorganisation (SBC), Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Konsumentråd, Sveriges Möbelhandlars Centralförbund, Sveriges Möbelindustriförbund, Villaägarnas Riksförbund, WMI Sellbergs AB.

Sammanfattning av Kemikommitténs betänkande (SOU 1997:84) En hållbar kemikaliepolitik

Prop. 1997/98:145
Bilaga 25

Mål för kemikaliepolitiken (kapitel 2)

Kemikommittén formulerar en ny typ av mål jämfört med traditionella miljömål. Målen är inriktade på de ämnen som företag och konsumenter skall styra bort från och byta ut. Målen är avsedda att understödja och driva på arbetet mot en hållbar utveckling. Målen ska utgöra grunden för den politik Sverige ska driva nationellt, inom EU och internationellt.

Målen ska nås genom:

- samarbete mellan stat, näringsliv och konsumenter i kombination med ett aktivt myndighetsarbete,
- förbättrad information som ett underlag för det marknadsdrivna miljöarbetet,
- förändrat vägval för industrins planerade utvecklingsarbete,
- lagstiftning på gemenskapsnivå men även nationellt,
- globala överenskommelser.

Kemikommittén föreslår följande mål:

- år 2002 innehållsdeklarerar företagen sina varor så att:
 - konsumenterna kan göra medvetna val. Information från myndigheterna gör att fler och fler faktiskt gör dessa val,
- år 2007 tillhandahåller företagen varor fria från innehåll av stoppämnen eller ämnen som ger upphov till stoppämnen,
 - ämnen framställda av människan som ger allvarliga eller kroniska effekter på hälsa eller miljö,
- år 2012 har företagen utvecklat produktionsprocesserna så att:
 - de är fria från användning av stoppämnen,
 - utsläppen är fria från ämnen framställda av människan som ger allvarliga eller kroniska effekter på hälsa eller miljö,
- år 2012 använder företagen metaller i sådana tillämpningar där:
 - metallerna under användning behålls intakta,
 - metallerna efter användning samlas in för återanvändning, återvinning eller säker deponering.

Kemikommitténs bedömning är att den samlade risken från kemikalier idag är mer komplicerad och svårbedömd än tidigare. Hotbilden visar ett brett spektrum av ämnen i låga koncentrationer. Hela befolkningen exponeras för dessa ämnen och det sker i högre grad genom varor. Varorna innehåller många ämnen i låga halter, bl.a. på grund av att varorna skall uppfylla en mängd funktioner samtidigt.

Globaliseringen innebär att varorna förflyttar sig snabbt över världen. Detta innebär bl.a. att det är svårare att veta vad varorna innehåller. Kemikalier som tillverkas och används i länder utanför OECD granskas inte på samma sätt.

Ämnen framställda av människan och som upptäcks i vilda djur är en allvarlig varningssignal. Dessa ämnen är ofta organiska, långlivade och bioackumulerbara ämnen. Vi anser att en fortsatt användning av sådana ämnen inte är förenlig med en hållbar utveckling. Esbjergdeklarationen definierar ytterligare ett kriterium dvs. att ämnet dessutom ska vara giftigt för att begränsas. Vi anser att egenskapen giftig är viktig för att prioritera insatserna men inte nödvändig för att fatta beslut om åtgärder. Vi menar att kravet på känd giftighet ytterst är en fråga om huruvida arbetet ska vara förebyggande, eller om det ska ske ämne för ämne först när skadeverkan är känd. När ett organiskt långlivat och bioackumulerbart ämne visat sig ha skadliga effekter är skadan oftast redan skedd. Det långlivade ämnet finns redan i miljön och kommer att fortsätta orsaka effekter eftersom det svårligen bryts ner och i regel inte går att samla in.

Miljöarbetet behöver utvecklas och förstärkas ytterligare

Kemikaliearbetet har tidigare framförallt inriktats på hälsoområdet men inriktas nu mer och mer på att förstärka miljöarbetet.

Genom studier i miljön kan man upptäcka potentiella hälsoeffekter av kemikalier tidigt, innan de medfört skada på människors hälsa. Miljöarbetet är också viktigt i sig bl.a. för att bevara den biologiska mångfalden.

Vi anser att en inriktning mot att fortsätta förstärka miljöarbetet bör ske parallellt med en motsvarande utveckling på hälsoområdet.

Nuvarande arbetsätt går för sakta

Arbetsättet att utvärdera och reglera ett ämne i taget går för långsamt och kräver mycket resurser. Det fångar inte heller risker med kombinationseffekter av flera ämnen samtidigt. Även de långsiktiga effekterna kan vara svåra att mäta med ett ämnesvis arbetsätt.

Genomförandet av Esbjergdeklarationen kräver en ny politik

Målen i Esbjergdeklarationen ställer krav på omfattande förändringar av kemikalieanvändningen i de länder som undertecknat deklarationen. Länderna måste vidta omfattande åtgärder för att målen ska nås. Bl.a. innebär deklarationens mål ett generellt angreppssätt på icke önskvärda egenskaper.

Åtgärder på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå

På det nationella området ska kemikaliepolitiken genomföras bl.a. genom att myndigheterna i ökad grad eftersträvar ett arbetsätt som integrerar kemikaliekontroll, utsläpps- och avfallsfrågor samt förstärker och stödjer det marknadsdrivna miljöarbetet. De styrmedel som ska användas är

aktivt och tydligt myndighetsarbete, kunskap och information till aktörerna samt ekonomiska styrmedel.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 25

På EU området ska Sverige arbeta för att EUs kemikaliepolitik utvecklas. Utgångspunkten för detta arbete ska i första hand vara Esbjergdeklarationens mål samt på längre sikt Kemikommitténs mål. Våra mål är ett förslag till hur EUs medlemsländer ska uppnå Esbjergdeklarationen.

På det internationella området ska Sverige i första hand arbeta genom forum för kemikaliesäkerhet. Sverige kan också driva frågor genom att påta sig värdskapet för möten på hög nivå. Sverige skall föra ut Kemikommitténs mål internationellt för att få uppslutning kring dem.

Särskilda frågor

Kommittén har enligt direktivet behandlat frågan om PVC och om hormonstörande ämnen.

Kommittén föreslår bl.a. att:

- användningen av de tillsatser i plastmaterial som är stoppämnen eller ämnen framställda av människan med allvarliga eller kroniska effekter på hälsa eller miljö ska ha avvecklats senast till år 2007,
- ett plastmaterial ska ersättas med annat material om det innehåller stoppämnen eller ämnen som ger upphov till stoppämnen eller ämnen framställda av människan med allvarliga eller kroniska effekter för hälsa eller miljö.

Dessutom drar kommittén följande slutsatser:

- PVC-plast hör, mot bakgrund av försiktighetsprincipen och dagens bristande kunskap om dess långsiktiga miljö- och hälsoeffekter, inte hemma i ett kretsloppssamhälle,
- dagens PVC-plast ska snarast och senast till år 2007 ha ersatts med långsiktigt miljöanpassade material.

Kommittén har också presenterat förslag till åtgärder för att minska risker från hormonstörande ämnen. Bl.a. anser kommittén att:

- Kemikalieinspektionen upprättar en lista över misstänkt hormonstörande ämnen,
- Kemikalieinspektionen tar omgående initiativ till arbete med kriterier inom EU och påbörjar arbetet med att ta fram förslag till kriterier,
- nya ämnen inom EU ska vara undersökta med avseende på hormonstörande egenskaper,
- ämnen som uppfyller kriterierna för att vara hormonstörande avvecklas.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kemi-kommitténs betänkande (SOU 1997:84) En hållbar kemikaliepolitik

Prop. 1997/98:145
Bilaga 26

Hovrätten för Nedre Norrland, Kammarrätten i Jönköping, Försvarsmakten, Försvarets materialverk (FMV), Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Kommerskollegium (KK), Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Apoteksbolaget, Statskontoret, Statistiska Centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket (RRV), Nämnden för offentlig upphandling (NOU), Kungl. Tekniska högskolan (KTH), Institutet för miljömedicin (IMM), Lunds universitet, Umeå universitet, Luleå Tekniska universitet, Statens jordbruksverk (SJV), Statens livsmedelsverk (SLV), Fiskeriverket, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Arbetslivsinstitutet, Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Naturhistoriska riksmuseet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, SIS-Miljömärkning, Institutet för verkstadsteknisk forskning (IVF), Jernkontoret, Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut (SP), Boverket, Byggforskningsrådet (BFR), Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Konsumentverket (KOV), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statens Naturvårdsverk (SNV), Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen (KemI), Stiftelsen Institutet för vatten och luftvårdsforskning (IVL), Stockholms kommun, Norrköpings kommun, Helsingborgs kommun, Landskronas kommun, Karlstads kommun, Borlänge kommun, Sundsvalls kommun, Kirunas kommun, Stockholms läns landsting, Kungl. Vetenskapsakademien (KVA), Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund (SKFB), Sveriges Industriförbund, Kooperativa Förbundet, Föreningen Skogsindustrierna, Svenska Petroleum Institutet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Asea Brown Boveri (ABB), Bilindustri-föreningen, Byggentreprenörerna, Byggsektorns kretsloppsrad, Golvbranschens Riksorganisation, Greenpeace, Göteborgsregionens Avfalls AB (GRAAB), Handelsanställdas förbund, Hyresgästernas Riksförbund, ICA förbundet, IKEA of Sweden AB, Industrins Byggmaterialgrupp, Industrin för växt- och träskyddsmedel (IVT), Kemikontoret, Kemisk-tekniska Leverantörsförbundet (KTF), Konsumentforum, Kretsloppsdelegationen (M1993:A), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Läkemedelsindustri-föreningen, Miljöfarligt avfall i Sverige AB, Miljöförbundet, Nordiska Plaströrgruppen, Näringslivets Förpackningsråd (NFR), Plast- och Kemibranscherna, Svensk Industriförening (Sinf), Svensk Plaståtervinning AB, Svenska Renhållningsverks Föreningen (RVF), Svenska Returpack, Svenska Sjukvårdsleverantörsföreningen (S L F), Svenska Tekoindustri-föreningen, Svenskt Natron AB, Sveriges Elektroindustri-

förening, Sveriges Färgfabrikanters Förening (SVEFF), Sveriges Prop. 1997/98:145
Konsumentråd, Sveriges Plastfabrikanter, Sveriges Textilhandlareför- Bilaga 26
bund, Sveriges Tvätteriförbund, Technoworld AB, Textilimportörerna,
Vatten och Avloppsverksföreningen (VAV), Villaägarnas riksförbund.

Sammanfattning av Kemikalieinspektionens rapport 2/97 Kemikalier i textilier

Prop. 1997/98:145
Bilaga 27

Kemikalieinspektionen fick i januari 1996 i uppdrag av regeringen att föreslå åtgärder för att minska riskerna för miljö och hälsa från kemikalier som förekommer i textilier. Uppdraget redovisas i denna rapport.

I Sverige förbrukas årligen ca 250 000 ton textilier. Den svenska textilindustrin har genomgått stora omvälvningar de senaste decennierna och idag domineras den svenska textilmarknaden av importerade varor.

På senare år har initiativ som tagits av myndigheter och textilbranschen samt kriterier för positiv miljömärkning inneburit att uppmärksamhet har riktats mot möjliga problem orsakade av textilkemikalier.

Textilier kan innehålla rester av ett stort antal kemikalier från tillverkningen. Dessa kemikalier kan ha inneboende hälso- eller miljöfarliga egenskaper. Halterna av dessa ämnen är vanligen låga, men kan i vissa fall ändå utgöra problem för dem som hanterar eller använder textilier. Även den yttre miljön kan eventuellt påverkas negativt av kemikalier i textilier då ämnen urlakas vid tvätt av textilier eller om textilavfall läggs på deponi.

För att skydda dem som hanterar och/eller använder textilier bör tillverkare och importörer se till att ämnen som kan utgöra en risk för människors hälsa inte finns kvar i de färdiga textilierna. Likaså bör ämnen med allvarliga miljöeffekter förhindras att via textilier hamna i den yttre miljön. Detta kan ske genom att tillverkare undviker att använda sådana ämnen vid tillverkningen. Importörer bör på samma sätt förmå sina leverantörer i utlandet att upphöra med denna användning.

Kemikalieinspektionens förslag inom uppdraget är i korthet:

- Undersökning av och information om de kemikalier som används i olika led i textiltillverkningen måste förbättras. Tillförlitliga analysmetoder bör utvecklas.

- Uppmärksamhet bör riktas mot ett antal ämnen/ämnesgrupper som kan innebära potentiella risker för människa och/eller miljö. Generella kriterier anges för dem.

- Kemikalieinspektionen föreslår ett förbud mot användning av de azofärgämnen som kan bilda cancerframkallande arylaminer.

- Vidare avser Kemikalieinspektionen att utreda möjligheterna till ett förbud mot förekomsten av pentaklorfenol i importerade textilier.

- Kemikalieinspektionen anser att halten fri formaldehyd i textilier bör begränsas enligt finska gränsvärden och att en eventuell märkning av plaggen bör övervägas.

- Arbetet med förbud bör bedrivas inom EU. I detta arbete är det av stor vikt att utnyttja textilbranschens erfarenhet och kontaktnät.

Kemikalieinspektionen anger vidare följande ämnen/ämnesgrupper som bör undvikas i textilier:

- alkylfenoletoxylater (AFE),
- allergiframkallande dispersionsfärger,
- di(2-etylhexyl)ftalat (DEHP),
- distearyldimetylammoniumklorid (DSDMAC),

- flamskyddsmedel: polybromerade difenyletrar (PBDE) och klorparaffiner,
- klororganiska carriers,
- polyklorerade bifenyler (PCB),
- tungmetaller: kadmium, krom och kvicksilver.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 27

Förteckning över remissinstanserna avseende Kemikalieinspektionens rapport 2/97 Kemikalier i textilier

Prop. 1997/98:145
Bilaga 28

Kommerskollegium, Försvarets Materielverk, Statens Räddningsverk, Statskontoret, Generaltullstyrelsen, Statistiska Centralbyrån, Riksrevisionsverket, Institutet för miljömedicin, Konstfack, Sveriges Lantbruksuniversitet, Arbetslivsinstitutet, Arbetarskyddsstyrelsen, Närings- och teknikutvecklingsverket, Konkurrensverket, Boverket, SIS-Miljömärkning, Institutet för Fiber- och Polymerteknologi, Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Statens Naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Statens Strålskyddsinstitut, Stiftelsen för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholms kommun, Ulricehamns kommun, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmanförbund, Sveriges Industriförbund, Kooperativa Förbundet, Svenska Vatten- och Avloppsverksföreningen, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Arbetsgivareföreningen, Greenpeace, Handelsanställdas förbund, HAO Handelsarbetgivarna, Hennes & Mauritz AB, Indiska Magasinet AB, Industrifacket, Kemikontoret, Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet, Konsumentforum, Kretsloppsdelegationen, Plast- och Kemibranscherna, Svenska Tekoindustriföreningen, Sveriges Färgfabrikanters Förening, Sveriges Konsumentråd, Sveriges Plastfabrikanter, Sveriges Textilhandlareförbund, Sveriges Tvätteriförbund, TEKO-industrierna, Textilimportörerna.

Sammanfattning av Kemikalieinspektionens och Naturvårdsverkets rapport 6/97 Avvecklingsprojektet

Prop. 1997/98:145
Bilaga 29

Denna rapport redovisar hur det har gått med avvecklingen av fyra av de ämnen eller ämnesgrupper om behandlades inom ramen för det s.k. Begränsningsuppdraget 1990. Dessa ämnen är bly, bromerade flamskyddsmedel, klorerade paraffiner och nonylfenoletoxilater. De två sistnämnda ämnesgrupperna ansvarar Naturvårdsverket för, i övrigt Kemikalieinspektionen.

I rapporten ingår bedömning av behov av ytterligare åtgärder och styrmedel för att uppnå de mål som fastställdes av riksdagen 1991 vid antagandet av propositionen En god livsmiljö 1990/91:90.

Dessa mål anges i kursiv stil. Samtliga ämnen eller delar av ämnesgrupper är s.k. stoppämnen enligt kemikommitténs förslag. Ett intensivt arbete pågår inom många områden för att minska användningen av dessa ämnen. I flera fall har stora förändringar skett, men det finns fortfarande områden där användningen är lika stor som tidigare.

Bly och blyhagel

Följande mål slogs fast när propositionen 1990/91:90 antogs: Användningen av bly bör på sikt avvecklas och att den genomförs i huvudsak genom frivilliga åtgärder.

Rapportens förslag till ytterligare åtgärder

Sportskytte

Svenska Sportskytteförbundet bör fortsätta verka för att de internationella reglerna ändras så att sportskytte blir blyfritt. Förbundet bör redovisa utfallet av sina insatser senast år 2002 till Kemikalieinspektionen.

Användningen av blyhagel inom tävlings- och övningsskytte bör ha upphört senast 1 september 2004 i de skyttegrenar som står upptagna på det olympiska programmet och senast den 1 september 2000 i övrigt tävlings- och övningsskytte. Svenska Sportskytteförbundet, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund bör redovisa avvecklingen senast år 2000 till Kemikalieinspektionen. Förbud mot användning av blyhagel på skjutbanor bör övervägas om målet att avveckla inte infrias.

Jakt

Användningen av blyhagel vid jakt i våtmark bör ytterligare begränsas. Naturvårdsverket avser att införa sådana begränsningar.

– Villkoren vid jägarexamen bör ses över med inriktning att proven i framtiden kan genomföras med blyfri ammunition. Förslag till ändring av regler är under behandling vid Naturvårdsverket.

– Naturvårdsverket bör få i uppdrag att följa upp de utökade förbuden för användning av blyhagel. Uppdraget bör redovisas under år 2000.

– Användningen av blyhagel bör ha upphört vid all jakt inom tio år, genom frivilliga åtaganden. Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund bör rapportera avvecklingen till Kemikalieinspektionen år 2000 och 2005. Förbud mot användning av blyhagel för jakt bör övervägas om målet att avveckla inte infrias.

Övrig användning av ammunition med bly

– Användningen av övrig ammunition av bly, både civil och militär, bör ha upphört genom frivilliga åtaganden inom tio år. Försvarsmakten och Frivilliga Skytterörelsen bör avrapportera avvecklingen till Kemikalieinspektionen år 2000 och 2005.

– Kemikalieinspektionen bör få i uppdrag att utreda möjligheten att införa miljöavgift på ammunition som innehåller bly.

– Branschen och intresseorganisationerna bör verka internationellt för att ammunition och vapen som saluförs är typgodkända, för att minska olycksrisken. Arbetet bör redovisas till Naturvårdsverket senast år 2002.

– Åtgärdsplaner för övningsfält och skjutbanor bör tas fram för att minimera spridningen av bly i miljön. Ansvaret för att ta fram dessa planer bör vila på dem som bedriver verksamheten. Planerna bör vara fastställda av lokala tillståndsgivande myndigheter senast år 2000.

– Information bör spridas om vilken tidplan som gäller för avvecklingen av bly i hagel och ammunition. Informationen bör också sakligt beskriva alternativen. Material tas fram i samarbete mellan berörda myndigheter och intressenter. Kemikalieinspektionen initierar arbetet.

Akkumulatorer

Bilindustrin bör tillsammans med batteritillverkarna genom internationellt arbete utveckla miljömässigt bättre alternativa startbatterier/startsystem. Resultat och plan för avveckling bör redovisas till Naturvårdsverket senast år 2003.

Tillverkare av varor/produkter/system som innehåller stationära ackumulatorer bör utreda möjligheterna att använda alternativ, samt att driva på utvecklingen av nya miljömässigt bättre energilagringssystem. En övergång till nickel/kadmiumbatterier är dock inte önskvärd. Uppnådda resultat bör redovisas till Naturvårdsverket senast år 2003.

Användare och tillverkare av fordon/maskiner/redskap med s.k. traktionära batterier bör aktivt driva på utvecklingen av alternativ. Tillverkarna bör redovisa uppnådda resultat och plan för avveckling senast år 2003 till Naturvårdsverket.

Insatser för att utveckla alternativ har gjorts. Dessa aktiviteter bör fortsätta och göras i samarbete mellan olika intressenter och med staten som sponsor via Nutek.

Metoder för återvinning av bly bör utvecklas så att en tillräckligt bra kvalitet erhålls så att inget nyproducerat bly krävs för tillverkning av ackumulatorer. Batteritillverkare och återvinnare bör redovisa sitt arbete till Naturvårdsverket senast år 2003.

Yrkesfiskarna bör presentera en avvecklingsplan för användningen av bly i fiskeredskap. Planen bör presenteras för Kemikalieinspektionen under år 2000.

Gemensamma informationsinsatser bör göras för att motivera både yrkes- och fritidsfiskare att avstå från bly i sina redskap. Insatsen bör göras gemensamt mellan myndigheter, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund och Sveriges Kust- och Insjöfiskares Organisation. Kemikalieinspektionen avser att ta initiativ till att sådana åtgärder kommer tillstånd.

Vikter och motvikter

Bilindustrin bör i samarbete med andra berörda branscher verka internationellt så att miljömässigt bättre alternativ till hjulbalansvikter av bly utvecklas. Resultat och plan för avveckling bör redovisas till Kemikalieinspektionen under år 2000.

Tillverkare av båtar med köl bör genom internationella insatser verka för att alternativ tas fram. Tillverkarna bör ta fram planer för avveckling av blyanvändningen i samarbete med Båtbranschens Riksförbund. Planerna bör presenteras för Kemikalieinspektionen under år 2000.

Tillverkare av båtar och tillbehör till båtar bör göras medvetna om målen för avveckling av bland annat bly. Kemikalieinspektionen avser att ta initiativ till att informera i samarbete med Båtbranschens Riksförbund.

Bly används i många tillämpningar, både som metalliskt bly och som kemiska föreningar, och det finns inte alternativ inom alla områden. Avvändningsmönstret har varierat mycket under 1900-talet och stora mängder bly finns upplagrat i samhället. De stora tillskotten av bly till teknosfären är idag blyhagel, ackumulatorer, vikter och motvikter.

Förbrukningen av bly till ammunition har minskat med cirka en tredjedel under de senaste fem åren. Mängden bly per hagel är mindre, men antalet blyhagel som sålts har bara minskat med ca 10 % under samma period. Alternativen säljs fortfarande i liten omfattning. Skytte- och jägareförbunden arbetar för att uppnå de målsättningar som de tidigare ställt upp. Internationella tävlingsregler motverkar utfasningen. Villkoren för jägarexamen behöver också ses över. Målet för blyavveckling har varit kända hos organiserade jägare och sportskyttar under lång tid, men för närvarande talar inget för att de uppställda målen nås om inte ytterligare insatser görs.

Tillskottet av bly till samhället genom ackumulatorer är stort och inga kommersiellt gångbara alternativ tycks finnas. Däremot pågår utvecklingsarbete för att öka livslängden och minska blyinnehållet i ackumulatortorn. Batteritillverkarna i Sverige använde 35 800 ton bly 1996. Av detta var 21 000 ton återvunnet och resten nyproducerat bly. Totalt exporterades ca hälften av det bly som användes i produktionen. Det totala tillskottet av bly från ackumulatorer uppskattas vara 25 000 ton.

Bilindustriföreningen uppger att alternativ till hjulbalansvikter av bly har övervägts, men hittills tycks detta ha resulterat i att blyvikterna behåll-

lits. Däremot pågår en utveckling mot fälgar som behöver mindre balansering, vilket föreningen anser vore den bästa lösningen på sikt.

Bly används också i båtkölar. Kölar av järn är ett alternativ till bly som är väl beprövat, men kräver mera underhåll. Tillverkarna tycks inte vara motiverade att ersätta bly.

Yrkesfisket har minskat och mängden redskap som förloras i vatten har troligen också minskat från de 600 ton som uppskattades användas 1992. Det finns idag acceptabla alternativ för alla typer av blysänken. Målet att på sikt avveckla bly tycks vara måttligt känt bland fiskare.

Kommersiellt gångbara alternativ finns ännu inte för alla typer av blymantlad sjökabel. Ett intensivt arbete pågår dock hos tillverkarna för att finna alternativ. Mindre mängder bly används för reparationer i befintliga nät. De svenska användarna har genom olika beslut i sina organisationer i allmänhet tagit aktiv ställning för utfasning av bly i kablar.

Nyanvändningen av bly till kristallglas sjunker alltså och kommer, 1997, sannolikt att ligga på ca 40 % av 1988 års användning. Nyproduktion av den glaskvalitet som tidigare benämndes halvkristall är blyfri sedan 1992. Alternativa recept för kristall har utvecklats och utprovning sker för närvarande av kvaliteter som delvis kommer att kunna ersätta helkristall. Branschen har som målsättning att avveckla användningen av bly. Den svenska branschen verkar också för att få gehör internationellt för förändringar av EG-direktivet om kristallglas så att fysikaliska egenskaper istället för kemisk sammansättning hos glaset skall vara styrande för kvalitetsbenämning.

Endast små mängder bly används fortfarande som tillsats i bensin och det är i vissa flygplan, militärfordon samt vid dragracing på dispens. Avändningen av bly till färg, lack och rostskydd visar en stadig minskning. Branschen arbetar vidare med tidigare åtaganden som gjorts i samband med redovisningarna 1990 och 1993, och Sveff kommer att redovisa avvecklingen senast 1999 till Kemikalieinspektionen, enligt tidigare planer.

Industrin har lämnat tidplaner för avvecklingen av bly i PVC till Kemikalieinspektionen.

Konservburkar med blylödning förekommer i stort sett inte på den svenska marknaden. De stora grossisterna har ställt krav på sina leverantörer att konservburkar med blylödning inte får förekomma. Användningen av bly till lödning är relativt oförändrad sedan 1992. Utvecklingsarbete pågår för att hitta alternativ inom elektronikindustrin. Tidigast om ett par år kan man avgöra om idag kända alternativ är kommersiellt användbara. Hos de större företag som tillverkar glödlampor och lysrör finns en uttalad målsättning att avveckla bly i både glas och lödning före sekelskiftet.

Utveckling pågår av plana bildskärmar som alternativ till dagens katodstrålerör i TV-apparater och dylikt. Hittills finns inga kommersiellt tillgängliga alternativ för TV-apparater. Blyfria skärmar för PC finns i dag på marknaden.

Bly används för många ändamål i byggnader bl.a. för skorstenskragar och fogtätningar. I förslag till ändring i Allmän Material- och Arbetsbeskrivning, AMA, föreslås att bly inte ska få användas för nuvarande tillämpningar utan att andra material ska användas i framtiden. Metalliskt

bly används också för strålskydd. För detta ändamål finns idag inga alternativ.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 29

Bromerade flamskyddsmedel

Följande mål slogs fast när propositionen 1990/91:90 antogs:

Användningen av bland annat bromerade flamskyddsmedel ska begränsas. Målet är en snabb avveckling av de ämnen inom gruppen som är mest skadliga.

Föreslagna ytterligare åtgärder

Kemikalieinspektionens ställningstagande att PBB och PBDE bör avvecklas står fast.

Den svenska industrin ska fortsätta verka för en substitution av PBDE. Förekomsten bör redovisas senast den 31 december 2002 till Kemikalieinspektionen.

Importörer av elektriska och elektroniska varor och komponenter bör redovisa förekomsten av PBB till Kemikalieinspektionen senast den 31 december 2002.

Den elektriska och elektroniska industrin ska verka för att kunskapen ökar om TBBP A och plast med reaktivt bunden TBBP A. Underlag måste tas fram och en riskbedömning göras. Bedömningen bör avrapporteras till Kemikalieinspektionen senast den 31 december 2000.

Flödet av bromerade flamskyddsmedel i det svenska samhället dominerar sannolikt av bidraget från importerade varor, andra än kemiska produkter. Det är svårt att uppskatta mängden, eftersom ingen information om ingående ämnen finns på produkterna. En uppskattning kan göras från världsproduktionen och kunskaper om användningsområden och det ger vid handen att cirka 10 ton PBB och 400 ton PBDE kommer in i landet via varor. PBB och PBDE är de två flamskyddsmedel som pekats ut för avveckling av Kemikalieinspektionen.

Förekomst och ökande halter i miljön av tetra-, penta- och hexabromdifenyleter ger upphov till allvarlig oro. Det finns en risk för att skadliga effekter kan uppträda i ekosystemet om halterna i miljön fortsätter att öka. Möjligheten att okta- och dekabromdifenyleter kan brytas ner till lägre bromerade ämnen i miljön är oroande.

PBDE med lägre grad av bromering är bioackumulerande och svårnedbrytbara, och halterna av dem ökar i miljön. Det finns stora likheter mellan PCB och PBB respektive PBDE när det gäller biologiska effekter, kemisk struktur och förekomst i naturen.

De uppgifter som erhållits ur öppna databaser vid utredningen visar att TBBP A har miljöfarliga egenskaper. Bristen på data om exponering och hälsofarliga egenskaper gör att det inte går att göra en fullständig riskbedömning. De uppgifter som KemI haft tillgång till vid utredningen visar att HBCD har miljöfarliga egenskaper.

Endast fyra bromerade flamskyddsmedel importeras i kemiska produkter, enligt Produktregistret, och mängden varierar kraftigt mellan olika år. Användningen av TBBP A är ojämförligt störst med ca 250 ton 1995.

14 ton dekaBDE importerades 1995. Ingen registrerad användning av PBB finns i Sverige.

Kemikalieinspektionen har tagit ställning för en avveckling av PBB och PBDE. Resultatet från riskvärderingen av PBDE inom EU:s program för existerande ämnen bör dock inväntas innan ytterligare åtgärder föreslås. Även HBCD utreds för närvarande inom samma program. Utvärderingen av HBCD beräknas vara klar under 1998. TBBP A är en tänkbar kandidat till utredning i programmet.

Utfasningen av bromerade flamskyddsmedel, som Kemikalieinspektionen initierade, har fått spridning genom andra aktörer i samhället. Importörer av varor och varukomponenter efterfrågar redan idag information om bl.a. ingående flamskyddsmedel. Producentansvar, miljöledningssystem, miljövarudeklarationer, positiv miljömärkning m.m. kan bidra till att minska användningen av bromerade flamskyddsmedel.

Klorerade paraffiner

Följande mål slogs fast när propositionen 1990/91:90 antogs:

Användningen av bl.a. klorparaffiner skall begränsas. Målet är en snabb avveckling av de ämnen inom ämnesgrupperna som är mest skadliga.

Förslag till ytterligare åtgärder

Arbetet med att ersätta den kvarvarande delen av kortkedjiga högklorerade paraffiner ska fortsätta Utfasningsmålet enligt beslut i OSPAR ska uppnås till år 2000. Detta bör ske genom frivilliga åtgärder inom berörd industri. Det ankommer på Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket att, baserat på underlag från industrin, fortlöpande följa och redovisa avvecklingen.

Arbetet ska påskyndas inom OSPAR med att ta fram och utvärdera underlag för ett åtgärdsprogram för mellan- och långkedjiga klorerade paraffiner. Sverige har huvudansvaret och det ankommer för närvarande på Naturvårdsverket att driva detta arbete.

Den totala användningen av klorparaffiner som råvara och i kemiska produkter i Sverige har minskat med ca 70 % mellan 1990 och 1995. Det är svårt att exakt säga hur stor nedgången är för de kortkedjiga högklorerade paraffinerna sedan 1990. Huvuddelen av dessa kortkedjiga högklorerade paraffiner användes tidigare i metallbearbetningsvätskor. Användningen inom detta område har minskat med 90 % mellan 1990 och 1995.

Ingen produktion av klorparaffiner äger rum i Sverige. Enligt Produktregistret importerades 1995 drygt 1 000 ton klorparaffiner som råvara och ca 130 ton som komponent i kemiska produkter. Flödet via andra importerade varor än kemiska produkter är okänt. Sverige exporterar klorerade paraffiner i kemiska produkter, ca 60 ton 1995.

Användningen av klorparaffiner har minskat inom landet till stor del beroende på aktiviteter hos tillverkare, importörer och användare. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen har i många fall agerat som samarbetspartners och i vissa fall har myndigheterna initierat åtgärder.

Arbetet fortsätter inom industrin och från importörssidan för att ersätta den resterande delen, i första hand då kortkedjiga högklorerade paraffiner.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 29

Nonylfenoletoxilater

Följande mål slogs fast när propositionen 1990/91:90 antogs:

Minst 90 % av användningen i Sverige av nonylfenoletoxilater bör ha upphört till år 2000. Detta bör kunna ske genom frivilliga åtgärder inom berörda branscher.

Förslag till ytterligare åtgärder

Arbetet ska fortsätta med att fasa ut resterande användning av nonylfenoletoxilater som leder till direkta utsläpp. Detta bör ske genom frivilliga åtgärder inom berörd industri.

Arbetet ska påskyndas med att ta fram och utvärdera underlag för att ändra rekommendationen i OSPAR till ett mer omfattande beslut. Parallellt med detta ska möjligheterna undersökas att samordna arbetet inom OSPAR med motsvarande arbete inom OECD och EU. Sverige har huvudansvaret och det ankommer för närvarande på Naturvårdsverket att driva detta arbete.

Resultatet från riskvärderingen av nonylfenoletoxilater inom EU:s program för existerande ämnen bör inväntas innan ytterligare åtgärder föreslås.

Användningen av nonylfenoletoxilater dels som råvara, dels som komponent i kemiska produkter i Sverige, har minskat med 70 till 8 000 % sedan 1990. År 1995 uppgick den svenska produktionen till ca 8 000 ton och importen till ca 500 ton. Samtidigt exporterades ca 8 000 ton.

Förbrukningsmönstret i Sverige har förändrats sedan 1990. Tidigare användes de största volymerna för industriell rengöring, men där har användningen minskat kraftigt och numera sker den största förbrukningen, 80 till 90 %, vid polymer- och färgtillverkning. Användningen av nonylfenoletoxilater i polymer- och färgtillverkning innebär en mindre risk för miljön än när de används för industriell rengöring.

Utsläppen från reningsverken av nonylfenoletoxilater har under den senaste femårsperioden minskat till en tiondel. Stockholm Vatten har minskat utsläppen från ca 1 000 till mindre än 100 mg per kg torrs substans per år mellan 1990 och 1995.

Användningen har minskat inom landet till stor del beroende på aktiviteter hos tillverkare, importörer och användare. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen har i många fall agerat som samarbetspartners och i vissa fall har myndigheterna initierat åtgärder.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kemikalieinspektionens och Naturvårdsverkets rapport 6/97 Avvecklingsprojektet

Prop. 1997/98:145
Bilaga 30

Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV), Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Statens räddningsverk (SRV), Kommerskollegium (KK), Socialstyrelsen, Läkemiddelsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket (RRV), Institutet för tillämpad miljöforskning, Kungl. Tekniska Högskolan (KTH), Institutet för miljömedicin (IMM), Umeå universitet, Statens jordbruksverk (SJV), Statens livsmedelsverk (SLV), Fiskeriverket, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Arbetstlivsinstitutet, Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Riksantikvarieämbetet (RAÄ), Naturhistoriska riksmuseet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, Standardiseringen i Sverige (SIS), Bo-verket, Konsumentverket (KOV), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län, Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statens naturvårdsverk (SNV), Koncessionsnämnden för miljöskydd, Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning (IVL), Älvkarleby kommun, Ronneby kommun, Simrishamn kommun, Staffanstorps kommun, Örebro kommun, Sundsvalls Kommun, Örnsköldsviks kommun, Kungl. Vetenskapsakademien (KVA), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Svenska Jägareförbundet, Sveriges Industriförbund, Föreningens Skogsindustrierna, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Bilindustriföreningen, Byggtreprenörerna Byggsektorns kretsloppsråd, Frivilliga Skytterörelsen, Glasforskningsinstitutet, Greenpeace, Industrins Byggmaterialgrupp, Jägarnas Riksförbund, Kemikontoret, Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet (KTF), Konsumenter i Samverkan, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Miljöfarligt avfall i Sverige AB, Miljöförbundet, Plast- och Kemibranscherna, Returbatt AB, Svensk Plaståtervinning AB, Svenska Glasbruksföreningen, Svenska IT-företagens Organisation (SITO), Svenska Renhållningsverksföreningen (RVF), Svenska Sportskytteförbundet, Sveriges Elektronikindustriförening, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Färgfabrikanters Förening (SVEFF), Sveriges Konsumentråd, Sveriges Kust- och Insjöfiskares Organisation, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Sveriges Tvätteriförbund, Sveriges Verkstadsindustrier, Teko-industrierna, Vatten- och Avloppsverksföreningen (VAV).

Sammanfattning av Kemikalieinspektionens rapport (dnr M96/2824/6) Avveckling av kvicksilver i varor

Prop. 1997/98:145
Bilaga 31

Kemikalieinspektionen redovisar hur avvecklingen av användningen av kvicksilver i varor – förutom batterier fortgår. Förekomsten av kvicksilver i elektriska komponenter och mätinstrument, i belysning, papper, samt färger, lacker, limmer och fogmassor har utretts. De två först nämnda grupperna varor omfattas av förbudet i förordningen (1991:1290) om vissa kvicksilverhaltiga varor.

Inspektionen har även sökt kartlägga den nationella handeln med kvicksilver från nedlagda verksamheter inom process- och tillverkningsindustri samt vid laboratorier

Elektriska komponenter och mätinstrument

Under 1990-talet beräknas användningen i Sverige av elektriska komponenter och mätinstrument som innehåller kvicksilver i det närmaste ha fasats ut. Tillförseln har nu minskat från ca 7,5 ton årligen till drygt 0,5 ton. Beräkningarna omfattar inte redan monterade komponenter och mätinstrument i importerad utrustning. Identifiering av sådan utrustning och frivillig substitution hos utländska tillverkare har lyckats i ett fåtal fall.

Av den dispenshantering Kemikalieinspektionen har i anslutning till gällande förbud framgår att det ibland kan vara förenat med stora tekniska svårigheter att ersätta kvicksilverkomponenter. Många gånger är det därför rimligt att medge tidsbegränsade undantag för utvecklingsinsatser. Några mättekniska svårigheter att ersätta kvicksilvertermometrar finns knappast. Det kan dock vara förenat med kostnader, däribland för ombyggnad av apparatur.

Belysning

En kartläggning av marknaden för lampor som innehåller kvicksilver visar att mängden kvicksilver per lampa ofta är betydligt högre än vad man är medveten om. De marknadsledande producenterna har tillgång till produktionsteknik som gör det möjligt att mera exakt dosera – och samtidigt radikalt minska – mängden kvicksilver per lampa.

Papper och kemiska produkter

Kvicksilver har enbart identifierats i fotopapper och ljuskänsligt kopieringspapper. Den senare användningen är på väg att fasas ut.

I de kemiska produkterna färger, lacker, limmer och fogmassor har funktionstillsats av kvicksilver kunnat konstateras i endast ett fall. Det är dock inte ovanligt att kvicksilver finns som förorening.

I takt med att amalgammetoden i kloralkaliindustrin och andra verksamheter med kvicksilver lagts ner, har den inhemska handeln med kvicksilver ökat. Det har inte varit möjligt att få en klar bild av omfattningen. Av den information som samlats in framgår att över 130 ton har bytt ägare inom Sverige mellan åren 1984 och 1995. Det är stora mängder i förhållande till de importerade. De senare ligger som grund för beräkningar av användningen av metalliskt kvicksilver i Sverige.

Ett förbud som träffar försäljning och användning av kvicksilver och dess föreningar skulle ge en samlad överblick över hur mycket och hur kvicksilver används inom landet. Ett förbud skulle även underlätta avvecklingen av användningen av analyskemikalier vid laboratorier, liksom av amalgammetoden inom kloralkaliindustrin.

Kemikalieinspektionen kommer att

- överväga att utnyttja möjligheten att föreskriva förbud mot utrustning som innehåller elektriska komponenter,
- införa regler om att varor som säljs på dispens skall märkas så att det framgår att de innehåller kvicksilver.

Kemikalieinspektionen föreslår regeringen att ändra förordningen (1991:1290) om kvicksilver i vissa varor så att den även gäller

- försäljning och användning av metalliskt kvicksilver och dess föreningar,
- lysrör och andra lampor. Kemikalieinspektionen bör bemyndigas att meddela tillämpningsföreskrifter,
- varor som kan importeras och säljas utan kvicksilver, men kräver kvicksilver för att kunna användas.

Kemikalieinspektionen föreslår vidare regeringen att

- besluta att förbudet mot användning i 1 b § förordningen (1991:1290) om vissa kvicksilverhaltiga varor även skall gälla utrustning som innehåller mätinstrument med kvicksilver,
- ge läkemedelsverket i uppdrag att se över användningen av kvicksilver i farmaceutiska och veterinärmedicinska preparat.

Sammanfattning av Naturvårdsverkets rapport (dnr M96/2824/6) Avveckling av kvicksilver

Prop. 1997/98:145
Bilaga 32

Naturvårdsverket redovisar hur avvecklingen av kvicksilveranvändningen fortgår vad gäller användning i batterier, klor-alkaliindustrin och laboratorier. Vidare lämnas en kortfattad redogörelse för det pågående arbetet med insamling och omhändertagande av kvicksilverhaltigt avfall.

Batterier

Mängden batterikvicksilver har för år 1995 sjunkit till ca 1400 kg varav 1300 kg från kvicksilveroxidbatterier. Europeisk batteriindustri kommer inom två år inte längre att leverera kvicksilveroxidbatterier. Naturvårdsverket anser det viktigt att snarast kraftigt höja batteriavgiften för kvicksilveroxidbatterier samt att inom EU fortsätta att aktivt verka för att fasa ut batterier som innehåller kvicksilver.

Klor-alkaliindustri

Inom klor-alkaliindustrin tillverkas klor och natriumhydroxid. Mängden kvicksilver i metallisk form som är i bruk inom klor-alkaliindustrin är avsevärd, ca 330 ton. Sverige har vid Nordsjökonferensen 1990 samt i Oslo-Pariskommissionen åtagit sig att senast år 2010 avveckla all kloralkalitillverkning enligt amalgammetoden. Några formella, bindande beslut som ger ett slutdatum för amalgammetoden finns ej för de två anläggningar i landet som fortfarande använder den.

Naturvårdsverket har hos Koncessionsnämnden för miljöskydd hemställt om omprövning av ett av företagen och därvid begärt att företaget utreder kostnader och konsekvenser för en avveckling av amalgammetoden till år 2010, år 2005 respektive år 2000. Kemikalieinspektionen föreslår i sin redovisning av kvicksilveravvecklingen att förordningen (1991:1290) om vissa kvicksilverhaltiga varor utvidgas att omfatta även metalliskt kvicksilver och dess föreningar. En sådan utvidgning av förordningen skulle ge en alternativ möjlighet att reglera avveckling av amalgammetoden.

Laboratorier

Kvicksilver förekommer på laboratorierna i termometrar, mätinstrument/apparatur samt i analyskemikalier/reagens. Kvicksilver i termometrar och apparatur föreligger vanligen som metall, och frigörs och blir en miljörisk först när apparatur går sönder eller skrotas. Eftersom försäljningen av kvicksilvertermometrar och instrument som innehåller kvicksilver är förbjuden sedan år 1993 kommer användningen att upphöra i takt med utrustningen tages ur bruk. Användningen av kvicksilverhaltiga reagens genererar fortlöpande relativt stora mängder av ett oftast svårhanterligt miljöfarligt avfall. Naturvårdsverket ser därför användningen av kvicksilverhaltigt reagens som det större och svårare problemet. Den största enskilda användningen av analyskemikalier innehållan-

de kvicksilver står dock miljökontrollen för, genom COD-analysen (kemisk syreförbrukning). Den årliga användningen av rent kvicksilver uppskattas till 100-250 kg. Det finns idag möjlighet att övergå från COD till andra metoder.

Naturvårdsverket föreslår dels ett förbud med vissa undantag mot all användning av kvicksilverhaltiga analys- och reagenskemikalier i laboratorier, dels att Sverige internationellt verkar för ett motsvarande förbud, dvs i första hand inom EU.

Kvicksilverhaltigt avfall

Naturvårdsverket har uppskattat att det finns ca 100 ton kvicksilver i varor och produkter som fortfarande används ute i samhället. Verket har regeringens uppdrag, dels att få tillstånd en effektiv insamling av uttjänta sådana varor och produkter och dels att utarbeta förslag till slutförvar av kvicksilverhaltiga avfall. En preliminär förstudie om slutförvaret har utarbetats.

Sammanfattning av Kemikalieinspektionens rapport (dnr M96/2824/6) Avveckling av amalgam inom tandvården

Prop. 1997/98:145
Bilaga 33

Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen redovisa en utvärdering av hur avvecklingen av amalgamanvändningen fortgår. I propositionen 93/94:163 sattes mål för avvecklingen av kvicksilver. Målsättningen för amalgam är att användningen inom barn- och ungdomstandvården avvecklas fr.o.m. 1 juli 1995. Inom vuxentandvården ska användningen upphöra så snart som möjligt, dock senast till år 1997.

Cirka 960 kg kvicksilver, för användning i amalgam, tillfördes den svenska marknaden 1995.

Andelen fyllning av amalgam inom barn- och ungdomstandvården har sjunkit från cirka 30 procent till cirka 1,5 procent mellan 1991 och 1995. Uppgiften baseras på begränsad statistik. Inom vuxentandvården har andelen sjunkit från 31,8 till 14,6 procent, drygt en halvering.

Amalgam används fortfarande till fyllningar där andra alternativ finns. Påfallande ofta används amalgam i mindre lagningar av barntänder. 40 procent av amalgamfyllningarna på barn användes i lagningar av en tandyta och lika ofta i lagningar av två tandytor. I motsvarande situation på vuxna använder tandläkarna oftast andra material.

Det är svårt att avgöra hur framgångsrikt arbetet varit att avveckla amalgam inom barn- och ungdomstandvården. Statistiken är inte så detaljerad att den visar hur mycket som användes före 1 juli 1995. Förutsättningar finns för en i det närmaste total utfasning. Vissa landsting använder inte amalgam på barn och ungdom längre.

Målet att avveckla amalgam för vuxna kommer sannolikt inte att nås. Användningen är fortfarande alltför stor. Förutsättningar finns att minska användningen. Flera faktorer spelar in:

- Dentalt amalgam kommer att finnas på den svenska marknaden även i fortsättningen, eftersom de uppfyller kraven i lagen om medicintekniska produkter. Några produkter har redan CE-märkning och det innebär att de är tillåtna i hela EES-området.

- I takt med att patienterna ska betala allt större andel av tandvårdskostnaden så kommer privatekonomin alltmer styra deras val av material. Amalgam är den billigaste lagningen. Tandvårdskostnaden för lagningar med alternativa material är 2-6 gånger större än för amalgam. Förslag finns att ytterligare reducera tandvårdsförsäkringens bidrag till patientens tandvårdskostnad.

- Det finns flera typer av alternativ till amalgam, men det behövs en utveckling av både befintliga och nya material. Vissa material är inte tillräckligt hållfasta, andra krymper när det härdats i tanden. Appliceringsmetoderna behöver utvecklas.

- Arbetsmiljön på tandklinikerna måste anpassas till hanteringen av nya material. En del nya material medför nya hälsorisker för personalen, bl.a. ökar allergierna. Det behövs bättre skyddsutrustning och information om riskerna. Medvetenheten om hur materialen påverkar miljön måste öka.

– Tandvårdspersonalen måste få bättre fortbildning om nya material, risker och hantering.

En total avveckling av amalgam inom tandvården till 1997 synes inte möjlig, men användningen kan reduceras ytterligare. Avvecklingen av amalgam måste följas upp. Det bör lämpligen göras av Socialstyrelsen. Branschen bör ta fram relevant statistik. Utbildning och information måste förbättras.

Arbetarskyddsverket har flera aktiviteter inom området, bl.a. tillsyn, utökade föreskrifter och kontakter med industrin. Det arbetet bör fortsätta.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kemi-
kalieinspektionens rapporter (dnr M96/2824/6)
Avveckling av kvicksilver i varor och Avveckling av
amalgam inom tandvården samt Naturvårdsverkets
rapport Avveckling av kvicksilver

Kommerskollegium, Försvarets Materielverk (FMV), Riksförsäkrings-
verket (RFV), Socialstyrelsen, Läkemedelsverket (LV), Apoteksbolaget
AB, Statskontoret, Riksrevisionsverket (RRV), Kungliga Tekniska
Högskolan (KTH), Karolinska Institutet (KI) - Odontologiska fakulteten,
Uppsala universitet - Metallbiologiskt centrum, Lunds universitet -
Odontologiska fakulteten, Göteborgs universitet - Odontologiska fakul-
teten, Umeå universitet - Odontologiska fakulteten, Statens livsme-
delsverk (SLV), Arbetslivsinstitutet, Arbetarskyddsstyrelsen (ASS),
Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket,
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), SIS-
Standardiseringen i Sverige, Jernkontoret, Sveriges Provnings- och
Forskningsinstitut (SP), Konsumentverket (KOV), Länsstyrelsen i
Östergötlands län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i
Västernorrlands län, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Stiftelsen
Institutet för vatten och luftvårdsforskning (IVL), Stockholms kommun,
Malmö kommun, Luleå kommun, Landstinget i Uppsala län, Landstinget
i Göteborgs och Bohus län, Landstinget i Norrbottens län, Svenska
Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen,
Sveriges Industriförbund, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO),
Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisatio-
nen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Akademiska
sjukhuset - Amalgamenheten, Akzo Nobel, Boliden Mineral AB, EKA
Chemicals AB, Elektronikföreningen, Föreningen Svensk Dentalhandel,
Greenpeace, Hydro Plast AB, Kemikontoret, Lampleverantörernas
förening, Livsmedelsindustrierna (LI), Läkemedelsindustriföreningen
(LIF), Miljö- och hälsotjänstemannaförbundet (MHTF), Miljöförbundet,
Praktikertjänst AB, Ragn-Sellsföretagen AB, Renhållningsverksförening-
en (RVF), Sjukvårdsleverantörernas förening (SLF), Stena Metall
Återvinning AB, Svensk avfallskonvertering AB (SAKAB), Svenska
Petroleum Institutet, Svenska Leverantörsföreningen för instrumentering,
Svenska Tandsköterske Förbundet, Svenska Elektriska Materialkontrol-
lanstalten (SEMKO), Sveriges Elektroindustriförening, Sveriges
Tandläkarförbund, Sveriges Tandhygienistförening, Tandvårdsskadeför-
bundet, Vatten- och Avloppsverksföreningen (VAV).

Sammanfattning av Kretsloppsdelegationens rapport (SOU 1994:104) PVC- en plan för att undvika mil- jöpåverkan

Plan för att undvika miljöpåverkan från polyvinylklorid (PVC) och andra klorerade plaster.

Regeringen gav genom beslut den 27 maj 1993 Kretsloppsdelegationen i uppdrag att utarbeta en plan för att undvika miljöpåverkan från PVC och andra klorerade plaster.

Kretsloppsdelegationens utredning och förslag omfattar den användning av PVC-råvara och PVC-produkter som sker i Sverige, vilken inkluderar importerad PVC.

Mjukgjord PVC

Kretsloppsdelegationen utgår från och delar i grunden tidigare riksdagsbeslut att användningen av ftalater och klorparaffiner bör minska respektive avvecklas. Mot bakgrund av utförda riskbedömningar avseende effekter på hälsa och miljö anser Kretsloppsdelegationen att användningen av de ftalater som i dag nyttjas för att mjukgöra PVC skall avvecklas. Det underlag som finns tyder enligt Kemikalieinspektionen dock på att en övergång från DEHP till något av de andra mjukningsmedlen som utretts sannolikt inte skulle innebära någon riskreduktion av betydelse om någon alls.

Kretsloppsdelegationen anser att användningen av dagens mjukgjorda PVC skall avvecklas. Det är särskilt angeläget att snarast avveckla dagens mjukgjorda PVC inom produktområden med stor användning av mjukgörare eller med stora emissioner. För produktområden där PVC relativt enkelt kan bytas ut till alternativ med bättre hälso- eller miljöegenskaper med bibehållna funktioner och utan större kostnader skall utbyte också inledas snarast.

Kretsloppsdelegationen bedömer att den av riksdagen beslutade inriktningen att avveckla kortlivade PVC-produkter genom substitution kan och bör fullföljas snarast. För att totalt sett minska användningen av dagens mjukgjorda PVC och dess miljöpåverkan skall således avveckling genomföras snarast för mjukgjorda kortlivade PVC-produkter, PVC-bestruken väv, PVC-belagd plåt samt PVC-golv. Även för övriga mjukgjorda PVC-produkter bör avvecklingen påbörjas.

Stabilisatorer i PVC

All PVC innehåller stabilisatorer. Kretsloppsdelegationen konstaterar att blyanvändningen enligt tidigare riksdagsbeslut bör avvecklas och att de mest miljöskadliga organiska tennföreningarna bör avvecklas så snabbt som möjligt. Kretsloppsdelegationen anser att avvecklingen av de utpekade stabilisatorerna skall fullföljas snarast.

Stora mängder PVC finns i dag ackumulerade i samhället i produkter eller på deponi och stora mängder tillförs årligen. Dagens PVC-produkter innehåller stora mängder tillsatser som kan ge skador i miljön. En viktig fråga för att undvika miljöpåverkan av PVC är därför hur den PVC som redan finns ackumulerad i samhället skall behandlas. Kretsloppsdelegationen anser att konventionell deponering är en olämplig kvittblivningsmetod för det äldre PVC-avfall som innehåller miljöskadliga komponenter. Delegationen bedömer vidare att konventionell deponering är tveksam också för uttjänta nyare PVC-produkter med skadliga komponenter.

Kretsloppsdelegationen föreslår att Naturvårdsverket skall ges i uppdrag att följa arbetet. Kretsloppsdelegationen anser att allt PVC-avfall som innehåller miljöskadliga komponenter skall omhändertas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Kretsloppsdelegationen föreslår att Naturvårdsverket får i uppdrag att utreda vilken slutbehandling som är den mest lämpliga från miljösynpunkt och att föreslå lämpliga åtgärder så att negativ miljöpåverkan från PVC-produkter i avfallsledet undviks.

Materialåtervinning

Kretsloppsdelegationen anser att materialåtervinning av PVC med dagens teknik inte kan rekommenderas. Det är enligt Delegationens uppfattning därför inte lämpligt att överhuvud taget initiera materialåtervinning av PVC-produkter i någon större skala innan det är utrett vilken eventuell miljöpåverkan som kan uppstå vid materialåtervinning av PVC. Det ankommer på den som påbörjar materialåtervinning att visa att återvinning inte ger oacceptabla miljöeffekter.

Producentansvar

Kretsloppsdelegationen avser att föreslå producentansvar för bland annat varugrupperna bilar, elektriska och elektroniska produkter samt byggvaror. Merparten av den PVC som används i dag kommer därmed att beröras av producentansvar för skilda varugrupper. Kretsloppsdelegationen anser att producentansvaret normalt skall utformas varugrupsvis och att det därför inte är lämpligt att införa producentansvar för materialslaget PVC.

Märkning

Kretsloppsdelegationen föreslår att alla produkter av PVC och andra klorerade plaster märks för att underlätta sortering vid återvinning av andra termoplaster och i avfallshanteringen. Kretsloppsdelegationen föreslår att kemikalieinspektionen ges i uppdrag att följa arbetet med märkning som i första hand skall ske på frivillig väg och om detta inte sker överväga tvingande åtgärder.

Kretsloppsdelegationen har bedömt miljöpåverkan av PVC i alla led från klortillverkning till avfall. Kretsloppsdelegationen föreslår att dagens mjukgjorda PVC och styv PVC med miljöskadliga additiv avvecklas snarast.

Inom vissa produktområden har ett utbyte av PVC redan skett eller pågår. Kretsloppsdelegationen har erfårit att det inom många produktområden finns alternativa material som redan nu kan ersätta PVC eller kan utgöra alternativ efter viss omställningstid. För vissa produkter finns dock i dag svårigheter att byta ut PVC, vilket kan bero på hindrande internationella standarder, dagens maskinutrustning eller krav på vissa specifika materialegenskaper. Kretsloppsdelegationen bedömer att många tekniska problem kan lösas och att PVC kan bytas ut inom flertalet användningsområden om tid för omställningen ges.

Kretsloppsdelegationens utredningar visar att merkostnaderna för berörda näringsgrenar blir betydligt lägre om tillräcklig tid ges för omställning och materialutveckling. Kretsloppsdelegationen har bl.a. av dessa skäl valt en successiv avveckling som dock bör påbörjas omedelbart och genomföras skyndsamt för de särskilt utpekade produktområdena.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kretsloppsdelegationens rapport (SOU 1994:104) PVC— en plan för att undvika miljöpåverkan

Prop. 1997/98:145
Bilaga 36

Följande instanser har inkommit med yttrande: Kommerskollegium, Socialstyrelsen, Läke­medelsverket, Apoteksbolaget, Statskontoret, Statistiska Centralbyrån, Riksrevisionsverket, Boverket, Kungliga Tekniska Högskolan, Institutet för Miljömedicin, Lunds universitet, Fiskeriverket, Lantbruksuniversitetet, Arbetarskyddsstyrelsen, Närings- och teknikutvecklingsverket, Konkurrensverket, Byggforskningsrådet, Styrelsen för Teknisk Ackreditering, Jernkontoret, Konsumentverket, Länsstyrelsen Blekinge, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen Dalarna, Naturvårdsverket, Avfallsforskningsrådet, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Landskrona kommun, Göteborgs kommun, Sundsvalls kommun, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Köpmannaförbundet, Industriförbundet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen, Svenskt Natron AB, Bilindustriföreningen, Föreningen Sveriges Plastfabrikanter, Golvbranschens Riksorganisation, Föreningen Greenpeace-Sverige, Göteborgsregionens Avfallsaktiebolag, Industrins byggmaterialgrupp, Läke­medelsindustrins Branschorganisationer, Miljöförbundet, Nordiska Plaströrgruppen, Plast- och Kemikalieleverantörers Förening, Svensk Industriförening, Svenska Renhållningsverks-Föreningen, Svenska Sjukvårdsleverantörsföreningen, Sveriges Elektroindustriförening, Sveriges Färgfabrikanters Förening, Sveriges Plastförbund, Syd­västra Skånes avfallsaktiebolag, Svenska Metallindustriarbetareförbundet (LO), Svenska Industritjänstemannaförbundet (TCO), Sveriges Civilingenjör­sförbund (SACO), Bertil Wärnberg, Svenskt Stål AB, Plåtslageriernas Riksförbund, Överstyrelsen för civil beredskap.

Följande instanser har beretts tillfälle men avstått från att yttra sig: Högskolan i Luleå, Standardiseringskommissionen i Sverige, Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Kooperativa Förbundet, Föreningen Skogsindustrierna, Svenska Petroleum Institutet, AB Svenska Returpack, Byggentreprenörerna, Kemikontoret, Näringslivets Förpackningsråd, Plaståtervinningsgruppen, Svensk Plaståtervinning AB, Sveriges Provnings- och forskningsinstitut, Umeå Energi AB.

Sammanfattning av Kemikalieinspektionens rapport 4/96 Additiv i PVC – Märkning av PVC

Prop. 1997/98:145
Bilaga 37

Kemikalieinspektionen (KemI) fick den 8 juni 1995 i uppdrag av regeringen att föreslå åtgärder för att minimera hälso- och miljörisker från additiv i PVC. I uppdraget ingår också att ta fram förslag till riktlinjer för märkning av PVC-plaster.

PVC och PVC-additiv

För framställning av PVC-produkter används tillsatskemikalier, additiv. Dessa kan varieras beroende på de krav som ställs vid produktion och på den färdiga produkten. Till all PVC sätts stabilisatorer för att förbättra tåligheten vid bearbetning samt livslängden. En PVC-produkt kan mjukgöras genom tillsats av mjukningsmedel, t.ex. ftalater. Pigment, som i vissa fall innehåller bly, tillsätts för att ge produkten en bestämd färg. Till detta kommer ett antal andra additiv som är av mindre betydelse från hälso- och miljösynpunkt.

Ett antal olika stabilisatorer förekommer på marknaden, varav de viktigaste baseras på bly, tenn eller kalcium och zink respektive barium och zink. KemI har undersökt hur mycket tillsatser som används i svensk produktion av PVC-varor. Användningen av bly är drygt 700 ton. De tennbaserade stabilisatorerna utgörs av mono- och diorganiska tennföreningar, av vilka knappt 300 ton används årligen. Sammanlagt ca 700 ton stabilisatorer med kalcium och zink eller barium och zink används årligen.

Bland mjukningsmedlen dominerar estrar av ftalsyra. I svensk PVC-tillverkning används årligen ca 25 000 ton ftalater, varav den största andelen utgörs av dietylhexylftalat, DEHP.

Användningen av blypigment i svensk PVC-tillverkning är ca 20 ton, räknat som rent bly.

Flöde av PVC och PVC-additiv i Sverige

Inhemsk produktion, import, export och flödet till den svenska marknaden har uppskattats för tio produktgrupper: golv- och väggmattor, kabel, rör, profiler, belagd plåt/färg, folie, belagd väv, underredsmassa, medicinska produkter och livsmedelsförpackningar. Den största användningen av PVC, mer än 90 %, sker inom grupperna golv- och väggmattor (ca 30 000 ton), kabel (ca 15 000 ton), rör (ca 30 000 ton), profiler (ca 10 000 ton) och folie (ca 12 000 ton).

Blystabilisatorer används främst för rör (ca 250 ton bly) och kabel (ca 400 ton bly). Tennstabilisatorer används företrädesvis inom grupperna golv- och väggmattor, profiler, belagd plåt/färg samt folie. De största mängderna ftalater (mer än 1 000 ton per grupp) förekommer i golv- och väggmattor, kabel, belagd plåt/färg och folie.

Importen och exporten av produkter inom de undersökta grupperna är i vissa fall betydande. Additivinnehållet i importerade varor kan skilja sig

från svenskproducerade varor, vilket försvårar bedömningen av hur mycket som tillförs den svenska marknaden.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 37

Emissioner av additiv

Emissioner av additiv kan ske i samband med tillverkning och användning av produkter, samt efter det att produkten tjänat ut, dvs i form av emissioner från deponier, förbränningsanläggningar, samt från PVC-produkter som lämnats kvar i miljön.

Avgången av bly från PVC är troligen mycket begränsad. Emissioner sker huvudsakligen efter det att plasten brutits ned. Emissioner av tennorganiska stabilisatorer kan påvisas genom mätningar i t.ex. slam från reningsverk.

Mjukningsmedlen har större benägenhet att avgå från plasten. Uppskattningar har visat att ca 200 ton ftalater sprids till miljön under tillverkning och användning av PVC-produkter, samt från uttjänta produkter. Den största spridningen av ftalater torde ske från utomhusanvändning av belagd väv och belagd plåt, samt från underredsmassa. Dessa produkter står uppskattningsvis för 90 % av ftalatemissionerna, men representerar bara en mindre del av flödet av PVC och ftalater på den svenska marknaden.

Hälso- och miljörisker av användning av additiv

Halterna av bly i mark och sediment är förhöjda. Mycket bly har genom åren använts i olika produkter och mycket finns kvar i batterier, kablar, rör m.m. Endast en mindre del av blyanvändningen i samhället är kopplad till PVC, och risken är liten för hälso- och miljöskador med användning av blystabilisatorer i PVC.

Beräkningar baserade på tidigare data tyder på att dioktyltennföreningar kan utgöra en möjlig miljörisk lokalt i vattenmiljön. Osäkerheterna är dock mycket stora. Senare data tyder på att halterna i miljön skulle kunna vara lägre än vad som tidigare beräknats.

KemIs tidigare bedömning var att DEHP utgör en miljörisk lokalt inom vissa stads- och industrinära områden, t.ex. i sediment. Denna uppfattning kvarstår, men även i detta fall är informationen begränsad. Riskvärdering utförs nu av tre ftalater inom EU:s program för existerande ämnen. Sverige utreder DEHP och Frankrike två andra ftalatumjukgörare. Utvärderingarna bör kunna vara klara under 1998.

Exponering för ftalater förekommer i samband med medicinsk behandling, t.ex. vid dialys och blodtransfusioner. Läkemedelsverket och Socialstyrelsen har tillsyn över medicinska produkter.

Märkning av PVC

Märkning av PVC-produkter medger ett aktivt produktval och är också av betydelse för styrning av avfallsströmmarna. En mycket stor andel av PVC-produkterna märks redan i dag, men systemen varierar och täckningen är inte komplett.

KemIs förslag inom uppdraget är i korthet:

– Användningen av blystabilisatorer i svensk tillverkning av PVC-produkter av ny ej återvunnen plastråvara bör minska. Ambitionen bör vara en minskning med 90 % till år 2005 jämfört med förbrukningen 1994.

– Användningen av blypigment i PVC bör avvecklas till 31 december 2000.

– Industrin bör redovisa åtgärdsplaner beträffande avveckling av bly i PVC till senast 30 juni 1998. Där ska bl.a. ingå redovisning av substitutionsarbetet. Åtgärderna begränsar inte återvinning av blystabiliserad PVC. Användning av blystabilisatorer i kortlivade produkter ska helt undvikas. Blystabilisatorer bör inte ersättas med organiska tennföreningar. Minskningen av blytillsatser genomförs utan tvingande regler.

– Industrin bör närmare utreda exponering för och miljöeffekter av organiska tennföreningar som stabilisatorer i PVC. Detta gäller i synnerhet oktyltennföreningar men också andra tennstabilisatorer. Utredningsmaterial bör ha kommit KemI tillhanda senast den 30 juni 1998. Möjligheten till substitution bör beaktas. Användningen av tennstabilisatorer i svensk PVC-tillverkning bör inte öka jämfört med år 1994.

– Halterna av DEHP i miljön bör minska. Åtgärder bör vidtas i internationellt samförstånd, och kan beröra gruppen ftalatmjukningsmedel som helhet. Preciserade åtgärdsförslag tas fram av KemI efter det att tre ftalater utretts inom EU:s program för existerande ämnen. Detta bör kunna ske under 1998. Sverige utreder DEHP och Frankrike DIDP och DINP. Möjligheten till substitution bör beaktas.

– Gällande avvecklingsplaner för klorparaffiner bör ligga fast. Det innebär bl.a. avveckling av långkedjiga klorparaffiner till år 2000. Avvecklingen följs av Naturvårdsverket.

– Märkning av PVC-produkter bör genomföras och harmoniseras enligt ISO- eller DIN-standarder. Tillräcklig information bör ingå i märkningen av mellanprodukter för att slutprodukterna ska kunna märkas. Slutprodukten bör vara märkt så att det går att göra ett aktivt produktval och styra omhändertagandet efter det att produkten tjänat ut. Industrin bör kunna påbörja arbetet redan innevarande år.

Förteckning över remissinstanserna avseende Kemikalieinspektionens rapport 4/96 Additiv i PVC – Märkning av PVC

Prop. 1997/98:145
Bilaga 38

Kommerskollegium, Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Apoteksbolaget, Statskontoret, Statistiska Centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket (RRV), Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), Högskolan i Luleå, Chalmers Tekniska Högskola, Statens livsmedelsverk (SLV), Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, Boverket, Bygghälsningsrådet (BFR), Styrelsen för teknisk ackreditering, SIS-Standardiseringen i Sverige, Institutet för fiber- och polymerteknologi (IFP), Konsumentverket (KOV), Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län, Statens naturvårdsverk (SNV), Koncessionsnämnden för miljöskydd, Stiftelsen Institutet för vatten och luftvårdsforskning (ILV), Stenungsund kommun, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Naturskyddsföreningen, Sveriges Industriförbund, Kooperativa Förbundet (KF), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Byggsektorns kretsloppsråd, Ciba Geigy AB, Föreningen för Sveriges Plastfabrikanter, Golvbranschens Riksorganisation (GBR), Greenpeace, Grossistförbundet Svensk Handel, Hydro Plast AB, ICA, Industrins Byggmaterialgrupp, Läkemedelsindustrins Branschorganisation, Miljöförbundet, Neste Oxo AB, Nordiska Plaströrgruppen (NPG), Plast- och kemibranscherna, Svenska Renhållningsverks-Föreningen (RVF), Sveriges Färgfabrikanters Förening (SVEFF).

Sammanfattning av Alternativbränsleutredningens betänkande (SOU 1996:184) Bättre klimat, miljö och hälsa med alternativa drivmedel

Prop. 1997/98:145
Bilaga 39

Utredningen har i sitt betänkande, Bättre klimat, miljö och hälsa med alternativa drivmedel (SOU 1996:184), föreslagit att samtliga alternativa drivmedel skall delas in i ett eget miljöklassningssystem där de biobaserade drivmedlen samt naturgas (CNG) och gasol (LPG) klassas som från miljö- och hälsosynpunkt bättre än dagens bästa klasser av bensin och dieselolja.

En samlad bränslelag avseende miljöklassning av såväl dagens konventionella drivmedel som de alternativa drivmedlen bör enligt utredningen införas. På sikt, när det finns mera kunskap om alternativen, bör en för alla drivmedel gemensam miljöklassning utarbetas vilken återspeglar drivmedlens samlade påverkan på klimat, hälsa och miljö. Här avses utsläpp och därmed påverkan i livscykelperspektiv. Vid den samlade bedömningen bör även sådana frågor som arbetsmiljö och risker vid spill samt olyckor (ekotoxicitet) vägas in.

Utredningen pekar på vikten av ökade kunskaper om alternativen. Som exempel kan nämnas utarbetandet av specifikationskrav och vidareutveckling av metoder för värdering av utsläppen både för rena alternativa drivmedel och drivmedelsblandningar.

Vidare föreslås att de biobaserade alternativa drivmedlen befrias från koldioxidskatt samt att samtliga alternativa drivmedel inledningsvis medges en reducering av energiskatten. Detta för att kompensera merkostnaden för produktion och distribution i jämförelse med de konventionella drivmedlen. Utredningen pekar här på den dispensmöjlighet som regeringen har i 2 kap. 12 § lagen (1994:1776) om skatt på energi, den s.k. pilotprojektsbestämmelsen. På längre sikt menar utredningen att det finns förutsättningar för att kostnader för alternativa drivmedel kan bli jämförbara med de för fossila drivmedel. I samband med att en för alla drivmedel gemensam miljöklassning införs anser utredningen att beskattningen av varje drivmedel, såväl fossila som biobaserade, så långt möjligt bör återspegla samhällets kostnader för de samlade hälso- och miljöeffekter som orsakats av användningen av drivmedlet i fråga.

Utredningen föreslår också en tillämpning av pilotprojektsdispenser på så sätt att inblandning av alternativa drivmedel i dieselolja (upp till 5 % RME alt. 15 % etanol i diesel) inte påverkar beskattningen av den dieselolja i vilken alternativen inblandas.

Slutligen föreslås att bilavgaslagen utvidgas till en motoravgaslag med emissionskrav för alla slags motorer av betydelse. Emissionskraven för motorer angivna i denna nya motoravgaslag bör kopplas till drift med ett eller flera bestämda drivmedel, fossila och/eller alternativa (biobaserade). Dagens system med certifiering av motorfordon bör i detta syfte vidareutvecklas på så sätt att certifieringsdrivmedel tas fram även för aktuella alternativa drivmedel.

Förteckning över remissinstanserna avseende
Alternativbränsleutredningens betänkande (SOU
1996:184) Bättre klimat, miljö och hälsa med alter-
nativa drivmedel

Prop. 1997/98:145
Bilaga 40

Vägverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Kommunika-
tionsforskningsberedningen, Närings- och teknikutvecklingsverket, Kon-
sumentverket, Statens naturvårdsverk, Svenska kommunförbundet,
Naturskyddsföreningen, AB Svensk Bilprovning, Bilindustriföreningen,
Gröna Bilister, Motormännens Riksförbund, Åkeriförbundet.

Sammanfattning av Naturvårdsverkets rapport 4637 Miljöklasser för bättre bilar – förslag till nytt miljö- klassningssystem

Prop. 1997/98:145
Bilaga 41

Naturvårdsverket har arbetat tillsammans med företrädare för Vägverket och Konsumentverket med förslagen. Bilindustriföreningen har varit med i arbetet genom en referensgrupp.

Förslag till ett nytt miljöklasssystem

Förslaget har två separata delar: ett nytt miljöklasssystem och ett system med skattestyrmedel för att stimulera efterfrågan och användningen av miljöklassade bilar. Miljöklasssystemet innehåller bl.a. klassning av koldioxidutsläppen. Detta beskrivs dessutom separat, med differentierad fordonsskatt.

Miljöklassningssystemet förändras med förslaget i grunden jämfört med nuvarande system. Hänsyn tas till fler miljöparametrar och dessa integreras i ett system. Grunden är så långt det går befintliga EU-regler. Bilarnas miljöprestanda ges poäng. Totala poängsumman betecknar alltså bilens miljöprestanda. Miljöpoängen bildar sedan grund för indelning i tre miljöklasser.

För att stimulera miljöklassningen bör en differentiering av bilskatterna införas, med skattesatser som speglar merkostnaden för den miljövänligare bilen.

Förslagen är avsedda att läggas fram i EU-samarbetet

Miljöklasssystemet bör utvecklas och användningen breddas för största möjliga positiva effekt på miljön. Ett system med denna inriktning bör därför föreslås av Sverige i EU-arbetet.

En genomgång av miljömässigt intressanta parametrar visar på en rad avseenden där en miljöklassning skulle bredda användningen av bättre teknik. Miljöklassningen behövs för att de bättre alternativen överhuvudtaget skall komma fram och marknadsföras.

Eftersom bilar omfattas av regelverk med harmoniserade typgodkännanden är det nödvändigt att driva på utvecklingen av de EU-gemensamma reglerna för att bredda användningen av miljöklassningen.

Ny miljöklassning: poängsystemet

Det nya miljöklasssystemet breddar basen genom fler miljöparametrar. Exemplet för personbilar i figur 1 anger sättet att väga samman de olika parametrarna för en viss bilmodell. Varje box som anger en egenskap har en poäng. Vissa svåruppnåeliga krav eller miljömässigt prioriterade egenskaper ger högre poäng. Totala poängsumman är ett mått på miljöprestanda.

Krav-nivå	Avgaser				Avgas-rening	CO ₂ Vo-lym-in-dex	Oregl ut-släpp	Bul-ler, förbi-fart dB(A)	Mo-tor-vär-mare	Åter-vin-ning	Poäng	
	Bensin&övr.		Diesel									
	HC	NO _x	NO _x	PM								
Obligatoriska fr. 97-01	0,5		+HC: 0,7	0,08		-	-	74	-	-	-	
Frivillig Miljö-...	grundkrav	0,20	0,15	0,45	0,05		V				0	
		0,15				PM/b	IV		III		85%	1
				0,25	0,035	OB PM/b	III		II	X		2
		0,10	0,10	0,20		Kall I		Hälsa I	I		95%	3
			0,05		0,01	Evap II	II					5
		0,05		0,15		OB II	I	Reak				6
						Hållb.		Hälsa II				7
		0,00	0,00	0,10		Kall II						10

Miljöklassningen kan göras helt flexibelt mellan de olika parametrarna, förutsatt att grundkraven klaras.

För lätta bilar miljöklassas avgasutsläppen och buller, baserat på obligatoriska resp. föreslagna EU-krav. Viktiga avgaskomponenter omfattas. Vissa mindre viktiga föroreningar finns inte med; ytterligare lägre koloxid bedöms inte lika intressant som t.ex. kväveoxider.

Bilmodeller som visas ha lägre utsläpp får extrapoäng. För det nordiska klimatet är det extra motiverat med goda emissionsegenskaper vid kall temperatur. Samma gäller högre hållbarhet och därmed lägre utsläpp under hela den relativt långa livslängden hos de svenska bilarna. Likaså premieras användning av utvecklad felsökningsfunktion hos ombord-datorn.

Koldioxidutsläppen vägs in via hänsyn till bilens nytta/kapacitet: bilens CO₂-utsläpp/volymindeförhållande är avgörande för miljöklassningen. Genom volyminde stäms CO₂ av mot trafiksäkerheten. Bilar med låga utsläpp av reaktiva eller speciellt hälsofarliga föroreningar miljöklassas, liksom de som utrustats med motorvärmare och de som följs av en deklaration om återvinning vid skrotning.

Tunga bilar miljöklassas med avseende på avgaser, kväveoxider och partiklar, och speciellt goda stadskörningsegenskaper. Koldioxidutsläppen betonas genom klassning av bilar som har en deklaration av bränsleförbrukning och koldioxidutsläppen. Bilar med lågbullrande däck får miljöklasspoäng.

Miljöinformation och miljömärkning

Miljöklasssystemet med en rad parametrar ger ett otal möjliga kombinationer för miljöklassning. Detta ger grunden för en bred miljöprofilering. Bilens miljöpoäng blir en viktig del av bilens prestanda och i marknadsföringen. Genom frivillig miljöklassning kan bilköparen få en redovisning av den aktuella bilens miljöprestanda genom poängen, och jämföra. Höga poäng betyder miljövänligare bil. Miljöpoängen kan föras ut med hjälp av ett utvidgat konsument- och miljöinformationssystem och kan

kombineras med system för uppgifter om andra aspekter på bilarna, som trafiksäkerhet.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 41

Miljöklassning

Nuvarande system med tre miljöklasser kan enkelt kombineras med poängsystemet. Poängsumman kan överföras till minimikravet för miljöklassen. MK3 är enbart obligatoriska krav. MK2 och MK1 har vissa minimikrav för avgaser som grundvillkor, se figur 2. I kapitel 1 finns motsvarande för tunga bilar och lätta lastbilar.

Kravnivå	Avgaser				CO2 Volym- index	Oregl ut- släpp	Bul- ler, förbi- fart dB(A)	Mo- tor- vär- mar- e	Åter- vin- ning %	Po- äng	Min- sum- ma po- äng	Miljö- klass	
	Bensin&övr.		Diesel										Avgas- rening
	HC	NO _x	NO _x	PM									
Obligatoriska fr. 97-01	0,5		+HC: 0,7	0,08		-	-	74	-	-	-	MK3	
Frivilliga grundkrav	0,20	0,15	0,45	0,05		V				0	2	MK2	
Miljö	0,15				PM/b	IV		III		85%	1		
			0,25	0,035	OB	III		II	X		2		
	0,10	0,10	0,20	-	PM/b			HöI	I	95%	3		
	-	0,05	-	0,01	Evap II	II					5	34	MK1
	0,05		0,15		OB	I	Reak				6		
					Hållb.		Häll				7		
	0,00	0,00	0,10		Kall II					10			

Denna del av figuren är hämtad från figur 1.

Stimulansstyrmedel och finansiering

Differentierad fordonsskatt bedöms vara det effektivaste av tillgängliga styrmedel. För att rabatten skall uppfattas som meningsfull bör den ha en viss storlek. Skillnaden mellan olika klasser bör dessutom upplevas som reell. Därför vore försäljningsskatten effektivare. Stimulansen till miljöklassning görs lämpligen genom reduktion av fordonsskatten för bilar som uppfyller strängare krav. Storleken på differentieringen bör motsvara den ökade kostnaden för bättre teknik. Av dessa skäl stannar förslaget vid tre skattenivåer.

Skattedifferensen kan tekniskt åstadkommas på olika sätt. Vårt förslag är utformat som ett räkneexempel. I likhet dagens MK1 för personbilar, införs befrielse för skatten ett antal år. Summa subvention motsvarar ungefärliga merkostnaden att möta kraven, tabell 1. Skattereduktionen kan exempelvis finansieras med en höjd fordonsskatt för fordon som är äldre än 10 år.

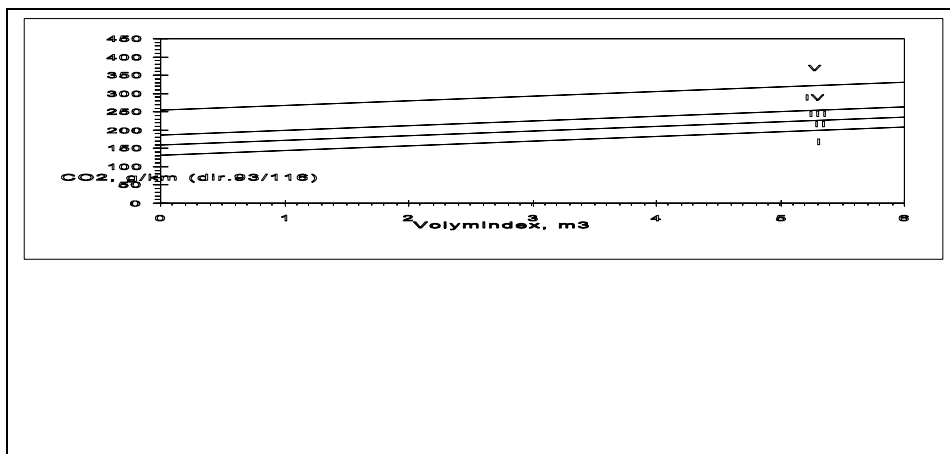
Tabell 1

Styrmedel för miljöklassning. Differentierad fordonsskatt, år efter nyregistrering

Bil	MK3	MK2	MK1
Bensindrift	Oförändrad fordonsskatt	0 kr de två första åren	0 kr de fem första åren
Dieseldrift	Oförändrad fordonsskatt	0 kr det första året	0 kr de två första åren

Klassning för enbart koldioxidutsläpp

Miljöklassning av enbart koldioxidutsläppen kan göras enligt koldioxidklassningen i miljöklassningssystem. För personbilar är det enligt figur 3. Detta skall stimuleras med ett komplement till koldioxidskatten i form av differentierad fordonsskatt.

Miljöklassernas benämning

Totala miljöpoängen anger bilens miljöklass. Väljer man att knyta poängsystemet till det befintliga systemet med tre miljöklasser, kan förvirring uppstå. Den bästa miljöklassen bör fortsatt kallas MK1, som är inarbetat. Beteckningarna MK1, MK2 och MK3 har använts sedan systemet infördes. De nya klasserna kommer dock att ha radikalt annorlunda innehåll. Behovet att skilja dessa tydligt åt är därför stort. Det kan göras på olika sätt. Förslaget är att de nya klasserna får en tilläggsbeteckning som t.ex. kan vara införandeåret. Nya klasser från 1997 skulle alltså heta: MK1 97, MK2 97 och MK3 97.

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets rapport 4637 Miljöklasser för bättre bilar – förslag till nytt miljöklassningssystem

Prop. 1997/98:145
Bilaga 42

Kommerskollegium, Vägverket, Statens Väg- och transportforskningsinstitut, Kommunikationsforskningsberedningen, AB Svensk Bilprovning, Statskontoret, Riksskatteverket Närings- och Teknikutvecklingsverket, Konkurrensverket, Konsumentverket, Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Stockholms stad, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Svenska Kommunförbundet, Naturskyddsföreningen, Svenska Petroleum Institutet Bilindustriföreningen/AB Svensk Bilstatistik, Föreningen Gröna Bilister, Kretsloppsdelegationen, Motorbranschens Riks-förbund, Motormännens Riksförbund, SAAB Automobile AB, AB Scania, Svenska Bussbranschens Riksförbund, Svenska Lokaltrafikföreningen, Svenska Åkeriförbundet, Trafikbeskattningsutredningen, AB Volvo.

Sammanfattning av EU:s försurningsstrategi (dnr EUM 97/1362/M5) Meddelande till rådet och parlamentet om en gemensam strategi för att motverka försurning

Prop. 1997/98:145
Bilaga 43

Kommissionens meddelande innehåller ett antal förslag på åtgärder som skall vidtas för att uppnå delmålet. Ett centralt förslag är att utarbeta ett direktiv som anger nationella tak för utsläpp av försurande ämnen (svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak). Andra förslag är ratificering av 1994 års svavelprotokoll, direktiv för att begränsa svavelhalten i tung eldningsolja, revidering av direktivet om utsläpps begränsningar från stora förbränningsanläggningar, förslag på åtgärder som medlemsländerna kan vidta mot utsläpp från sjöfarten inom ramen för IMO, där Östersjön och hela/eller delar av Nordsjön föreslås bli områden där lägre svavelhalter i marin bunkerolja skall gälla, prioritering av försurning inom miljöområdet i EU:s östutvidgning, samt användning av ekonomiska styrmedel. Kommissionens meddelande innebär långtgående åtgärder och kommer att innebära en betydlig förbättring för svensk del. Enligt förslaget kommer 1,6 % av Sveriges yta att vara över den kritiska belastningsgränsen år 2010 jämfört med 23 % år 1990.

Förteckning över remissinstanserna avseende EU:s försurningsstrategi (dnr EUM 97/1362/M5) Meddelande till rådet och parlamentet om en gemensam strategi för att motverka försurning

Prop. 1997/98:145
Bilaga 44

Kommerskollegium, Vägverket, Statens Väg- och transportforskningsinstitut (VTI), Kommunikationsforskningsberedningen, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Institutet för miljömedicin, Lunds Universitet, Göteborgs Universitet, Arbetarskyddsstyrelsen, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Boverket, Jernkontoret, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL), Stockholm Environment Institute, Stockholms kommun, Göteborgs kommun, Beijerinstitutet, Svenska Kommunförbundet, Naturskyddsföreningen, Sveriges Industriförbund, Bilindustriföreningen, Svenska Elverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Svenska Petroleuminstitutet, Svenska Redarföreningen, Kemikontoret, Miljöförbundet Jordens vänner, Preem Petroleum AB, Svenska Lokaltrafikföreningen, Svenska Shell AB, Svenska Statoil AB, Svenska Åkeriförbundet, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Swedish Heating Boilers Association, Statens naturvårdsverk, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Internationella försurningssekreteriatet, Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län.

Sammanfattning av Naturvårdsverkets rapport (dnr M96/4110/5) Nationell plan för kalkningsverk- samheten

Prop. 1997/98:145
Bilaga 45

Naturvårdsverkets rapport Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag innehåller kriterierna för en bedömningsmall som skall kunna ligga till grund för objektprioriteringar på nationell nivå. Utgångspunkten är att bevara den biologiska mångfalden och bibehålla möjligheterna till nyttjande av sjöar och vattendrag. Naturvårdsverket föreslår att länsstyrelserna skall utforma regionsvisa planeringsunderlag för kalkning av sjöar och vattendrag. Underlaget skall utformas enligt direktiv från Naturvårdsverket och skall innehålla en beskrivning av respektive regions försurningssituation och hoten mot biologisk mångfald samt förslag till åtgärdsplan. Bedömningsmallen skall vara ett underlag vid utarbetandet av de regionala underlagen och skall, efter ytterligare bearbetning av remissinstansernas synpunkter, kompletteras med bl.a. ett bättre verktyg för bedömning av försurning resp. naturlig surhet. Den slutliga nationella planen skall sammanställas av Naturvårdsverket.

Delrapport 2 Kalkning av sjöar och vattendrag – kalkningsverksamhetens organisation

Naturvårdsverket föreslår att, i avvaktan på eventuella framtida organisationsförändringar utifrån Miljöbalken och EU:s vattendirektiv, länsstyrelserna även i fortsättningen bör ansvara för verksamheten och att de samordnas i regioner. Vidare föreslår Naturvårdsverket att det nuvarande systemet för statsbidrag, 85, 95 och 100 %, bibehålls samt att Naturvårdsverket skall ha möjlighet att utfärda direktiv/föreskrifter för hur kalkningsverksamheten skall bedrivas. För att Naturvårdsverket skall kunna utfärda föreskrifter krävs det en ändring i Förordningen (1990:1510) med länsstyrelseinstruktioner och Förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag. Naturvårdsverket föreslår också samarbete med Skogsstyrelsen när det gäller markkalkning och metoder för optimering av effekterna på mark och i vatten. När det gäller redovisningssystemet, som Naturvårdsverket enligt uppdraget har utvärderat, föreslås det att det nuvarande redovisningssystemet och utbetalningsrutinerna bibehålls. Man föreslår också att Naturvårdsverket bör beviljas anslagskredit på anslaget A3 eller möjlighet att inteckna del av nästkommande budgetårs anslag.

Förteckning över remissinstanserna avseende Naturvårdsverkets rapport (dnr M96/4110/5) Nationell plan för kalkningsverksamheten

Prop. 1997/98:145
Bilaga 46

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut SMHI, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Handelshögskolan i Stockholm, Statens Jordbruksverk, Fiskeriverket, Sametinget, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Svenska kommunförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Svenska turistföreningen, Bullarens intresseförening, Institutet för tillämpad miljöforskning vid Stockholms universitet, Göteborgsregionens Kommunalförbund, Sportfiskarna, Sveriges Fiskevattenägareförbund, Göteborgs Fritidsförvaltning, Svenska Kalkföreningen, Sveriges Fiskares Riksförbund, Falkenbergs kommun, Hylte kommun, Varbergs kommun, Halmstads kommun, Kungsbacka kommun, Kungsbackaåns Vattenvårdsförbund, Lygnerns Vattenvårdsförbund, Nissans Vattenvårdsförbund, Ätrans Vattenvårdsförbund.

Förutsättningarna

Det grundläggande målet för visionen är en god ekonomisk utveckling med bibehållen välfärd samt en långsiktigt hållbar och stabil miljösituation.

De övergripande problematiska förändringarna är en globaliserad ekonomi med ökad konkurrens mellan länder och regioner och globaliserade miljöhot på grund av den rika världens livsstil.

Utgångspunkter för visionen är det glesa bebyggelsemönstret i Sverige och de långa avstånden till marknaderna, förändrade omvärldskontakter och risk för snabb strukturomvandling. Målet är ett småskaligt naturnära boende med liv/arbete i regional skala.

Visionen – problembilder och lösningar

Boverkets visionsrapport innehåller sex problembilder med förslag till framtida lösningar.

Orter i samverkan: Genom att landets universitets- och högskoleorter kopplas ihop med moderna snabbtåg fås ett nätverk av orter med samverkande bostads- och arbetsmarknader och därmed en uthållig bebyggelsestruktur.

En uthållig tätortsutveckling: De rumsliga, arkitektoniska och sociala värdena i stadsmiljön ska bibehållas och utvecklas. De mindre orterna behöver länka sig till varandra och till större orter, de större orterna bör bevara sin resurshushållande struktur och i storstäderna bör stadsbyggnandet baseras på utbyggnad av de kollektiva transporterna.

Samspel mellan stad och land: Städernas omgivningar bör användas för mat-, varu- och energiproduktion och för biologisk nedbrytning av restprodukter. För att fungera som rekreationsområden bör de förvaltas så att den biologiska mångfalden och natur- och kulturvärden gynnas.

De areella näringarna: Insatserna till de areella näringarna bör inriktas på att främja sådan produktion som efterfrågas och som underbygger miljösträvanden, biologisk mångfald, kretsloppssamhället samt natur- och kulturmiljövård och friluftsliv.

Den biologiska mångfalden: Den biologiska mångfalden ska upprätthållas genom att områden med rika eller långvarigt kontinuerliga biotoper identifieras och skyddas samt genom att mångfalden återskapas där den förlorats.

En regionaliserad nationell politik: För utvecklingen av landsbygden och landets fem storlandskap behövs både en regionaliserad nationell politik där generella styrmedel får regional anpassning och en regional planering som tar tillvara olika utvecklingspotentialer.

Den strategi för en utveckling i visionens riktning som anges innehåller förändrade planeringsformer där fysisk planering blir ett resurshushållande instrument och där planeringsuppgifterna identifieras i en organiserad dialog mellan central, regional och kommunal nivå. Planeringstraditionen från den fysiska riksplaneringen bör således vidareutvecklas och naturresurslagens arealorientering brytas för större hänsyn till de många smärre förändringarnas inverkan på kulturmiljön, den biologiska mångfalden och människornas vardagsliv.

Det krävs nya samverkansmönster för att vid lokalisering av bebyggelse och kommunikationer de lokala arbetsmarknaderna ska utvidgas till nätverk av attraktiva orter. Stat, länsstyrelser, landsting och kommuner behöver utveckla ett samspel där fasta överenskommelser sluts kring parternas åtaganden. Sådana plankontrakt bör vara slutprodukten av en offentlig fysisk planeringsprocess. Samverkansformer behöver utvecklas där den kommunala planeringen kopplas till de statliga aktörer som förfogar över stödsystemen. En regional utvecklingsstrategi kan behandla hur medel kan säkerställa natur- och kulturvärden och en kommunal översiktsplanering kan utgöra plattformen för åtgärderna.

Handlingsprogram för fortsatt arbete

Ett handlingsprogram för det fortsatta arbetet innehåller ett fortsatt breddat och fördjupat samråd som för många av frågorna kan ske inom ett större antal geografiska samverkansarenor. Processen att utforma en nationell vision kan ta två till tre år och resultatet kan bli ett av riksdagen behandlat dokument som utgör nationella mål och principer för infrastruktur och bebyggelsemönster samt hushållning med mark- och vattenområden i Sverige.

Förteckning över remissinstanserna avseende Boverkets rapport 1994:14 Sverige 2009 – förslag till vision

Prop. 1997/98:145
Bilaga 48

Samtliga kommuner, samtliga kommunförbund, Kommunförbundet, samtliga länsstyrelser, samtliga länstrafikbolag, samtliga landsting, Landstingsförbundet, Banverket, Luftfartsverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Telestyrelsen, Fortifikationsverket, Centralnämnden för fastighetsdata, Statistiska centralbyrån, Sveriges geologiska undersökning, Överstyrelsen för civil beredskap, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Närings- och teknikutvecklingsverket, Räddningsverket, Riksantikvarieämbetet, Fiskeriverket, Socialstyrelsen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Lantmäteriverket, Jordbruksverket, Glesbygdsmyndigheten, Statens järnvägar, TELIA, GöteborgsRegionen, Mellanskånes kommunalförbund, Nordvästra Skånes kommunalförbund, Sydvästra Skånes kommunalförbund, Sydöstra Skånes samarbetskommitté, SydSam, Mälardalsrådet, Nordplan, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Chalmers tekniska högskola, Kungliga tekniska högskolan, Stockholms universitet, Lunds universitet, Uppsala universitet, Högskolan i Luleå, Högskolan i Karl Movium, Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien, Kungliga vetenskapsakademien, Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Institutet för framtidsstudier, Föreningen för framtidsstudier, Föreningen för kommunal statistik, Föreningen för samhällsplanering, Stadsarkitektföreningen, Trafiktekniska föreningen, Svenska vägföreningen, Rail Forum Sweden, Föreningen framtida järnvägstrafik, Järnvägsfrämjandet, Svenska lokaltrafikföreningen, Kommunikationsforskningsberedningen, Expertgruppen för forskning om regional utveckling, Naturskyddsföreningen, Fältbiologerna, Världsnaturfonden, Greenpeace, Skogsägarnas riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska turistföreningen.

Sammanfattning av rapporten (M98/1593/4) En samordnad kultur- och naturmiljöpolitik

Prop. 1997/98:145
Bilaga 49

Regeringen uppdrog den 19 september 1996 åt Bengt O.H. Johansson att belysa erfarenheter av hittillsvarande samverkan mellan natur- och kulturmiljövård, de betydelsefulla fördelar som kan uppnås med ett sådant samarbete samt vilka förändringar inom förvaltning, arbetsätt m.m. som kan leda till ett utökat samarbete.

Bengt O.H. Johansson har redovisat uppdraget i rapporten En samordnad kultur- och naturmiljöpolitik. I rapporten föreslås bl.a. olika åtgärder för att främja en utökad samverkan på central nivå samt utbildningsinsatser inom området. Vidare lämnas särskilda förslag på samverkan kring tematiska områden såsom kustlandskapet, skogslandskapet, fjälllandskapet, stadsmiljön samt miljökonsekvensbeskrivningar, riksintresseområden, skötsel av naturreservat m.m.

Förteckning över remissinstanserna avseende
rapporten (M98/1593/4) En samordnad kultur- och
naturmiljöpolitik.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 50

Yttrande över rapporten har avgivits av Boverket, Statens naturvårdsverk
och Riksantikvarieämbetet.

Sammanfattning av departementspromemorian (Ds 1997:68) Det svenska miljöarbetet i EU – Uppföljning av 1995 års strategi

Prop. 1997/98:145
Bilaga 51

I promemorian görs en uppföljning och utvärdering av den strategi för miljöarbetet i EU som utarbetades år 1995 i samband med det svenska medlemskapet och som redovisades i en skrivelse till riksdagen. Utvecklingen inom EU på miljöområdet går igenom med tonvikt på de prioriterade sakområdena.

I promemorian dras slutsatsen att Sverige fortsatt bör verka för att ekologiskt hållbar utveckling genomförs i praktiken på EU:s alla politikområden. Sverige bör arbeta för ett övergripande initiativ inom EU i denna fråga. De stora utmaningarna under den närmaste femårsperioden blir EU:s utvidgning, den praktiska tillämpningen av Amsterdamfördraget och efterföljaren till det femte miljöhandlingsprogrammet.

Liksom tidigare bör gälla att den högsta tillämpade ambitionsnivån i medlemsstaterna skall vara utgångspunkt för det svenska arbetet i EU och att någon sänkning av miljökraven ej bör ske. De nya medlemsstaterna har drivit på utvecklingen av miljöpolitiken inom EU. Medlemskapet har hittills inte inneburit någon sänkning av svenska miljökrav.

De prioriterade sakområdena i 1995 års strategi bör kompletteras med hänsyn till den förestående översynen av reglerna om genteknik. De svenska prioriteringarna bör således omfatta:

- kampen mot försurning och klimatförändringar,
- arbetet för kretsloppsanpassning,
- bevarande av biologisk mångfald och översynen av regler om genetiskt modifierade mikroorganismer,
- en höjd ambitionsnivå i EU när det gäller bekämpningsmedel och kemikalier.

Förteckning över remissinstanserna avseende departementspromemorian (Ds 1997:68) Det svenska miljöarbetet i EU – Uppföljning av 1995 års strategi

Prop. 1997/98:145
Bilaga 52

Remissinstanser, Stiftelsen svenska institutet, Kommerskollegium, Statens räddningsverk, Banverket, Vägverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Boverket, Universitetet i Stockholm, Universitetet i Uppsala, Universitetet i Lund, Statens jordbruksverk, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Statens livsmedelsverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Statens pris- och konkurrensverk, Konkurrensverket, Ingenjörsvetenskapsakademien, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Naturvårdsverket, Lantmäteriverket, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Stockholms kommun, Norrköpings kommun, Helsingborgs kommun, Göteborgs kommun, Malmö kommun, Örnsköldsviks kommun, Umeå kommun, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Stockholm Environment Institute (SEI), Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Industriförbund, Föreningen skogsindustrierna, Kemikontoret, Jernkontoret, Kooperativa förbundet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO/SR), Landsorganisationen i Sverige, EMISTRA, Beijerinstitutet, Naturskyddsföreningen, Jordens Vänner/Miljöförbundet, WWF Världsnaturfonden, Det Naturliga Steget, Q2000, Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet, Greenpeace, Gröna Bilister, Bilindustriföreningen, Sveriges Kristna Råd.

Sammanfattning av Agenda 21 kommitténs betänkande (SOU 1997:105) Fem år efter Rio – resultat och framtid

Prop. 1997/98:145
Bilaga 53

Bakgrund

Handlingsprogrammet Agenda 21 omfattar 40 kapitel och spänner över alla samhällssektorer. Antagandet av detta handlingsprogram vid UNCED betydde inledningen på en intensiv verksamhet internationellt, nationellt och lokalt. I Sverige har strävan från första början, bl.a. genom en bred remiss av resultaten från UNCED och en serie konferenser med företrädare för landets kommuner m. fl., varit att förankra Agenda-arbetet lokalt. Verksamheten kan därför beskrivas som en konsekvent tillämpning av ett s.k. underifrånperspektiv, vilket är en av de ambitioner som ingår i Agendabeslutet.

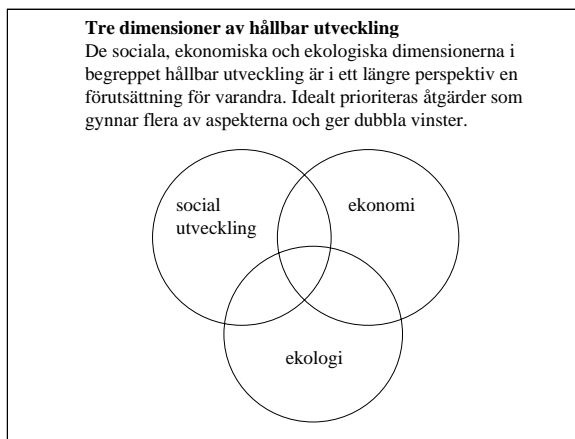
I förhållande till det Agenda-dokument som antogs vid UNCED omfattar den svenska nationalrapporten och de strategier och förslag som kommittén lägger fram i detta betänkande omkring hälften av de kapitel som där behandlades. Det innebär inte att andra kapitel är mindre viktiga, utan är ett uttryck för att kommittén bedömt att de frågeställningar och samhällsområden som här berörs kan anses ha störst relevans för det svenska arbetet med Agenda 21 och hållbar utveckling. Tyngdpunkten i kommitténs framställning ligger på frågeställningar och ämnesområden som har starka samband med miljöpåverkan och användningen av naturresurser. Olika ekonomiska och sociala aspekter har därvid främst behandlats i ett miljö- och naturresursperspektiv. Kommittén vill dock i detta sammanhang framhålla vikten av att Agenda-arbetet i enlighet med Riokonferensens intentioner kan breddas i det fortsatta arbetet.

Agenda 21 pekar ut tre samverkande dimensioner

Agenda 21 är Riokonferensens handlingsprogram inför 2000-talet. Dokumentet pekar ut åtgärder inom ett brett spektrum av samhällsområden, som syftar mot hållbar utveckling. Agenda 21 tar upp tre dimensioner av samhällsutveckling som måste samverka för att utvecklingen ska vara hållbar: den sociala dimensionen, den ekonomiska dimensionen samt miljö- och naturresursdimensionen eller den ekologiska dimensionen.

Det är naturligt att dessa tre dimensioner betonas olika mycket vid olika tidpunkter och i olika delar av världen.

Bland de faktorer Agenda 21 framhåller som viktiga förutsättningar för en hållbar utveckling är demokrati samt brett engagemang och deltagande i demokratiska beslutsprocesser. För att stimulera både enskilda individers, grupper och organisationers delaktighet måste arbetsformerna kontinuerligt utvecklas. En viktig förutsättning är också fri tillgång till information från myndigheter om t.ex. produkters och åtgärders inverkan på miljö och utveckling.

Slutsatser - vägar vidare mot hållbar utveckling

Det blir allt tydligare att vi måste söka efter integrerade lösningar på miljöproblem och andra samhällsproblem. Samhällets resurser räcker inte till för att lösa dem var för sig. Rätt utformade kan åtgärder och investeringar som gynnar miljön också bidra till t.ex. samhällsekonomiska vinster, förbättrad folkhälsa, utveckling av näringslivet och fler arbetstillfällen samt vitalisering av demokratin.

Om vi inte lyckas lösa problem kring t.ex. samhällsekonomi och arbetslöshet kommer omvänt både de ekonomiska och politiska förutsättningarna för insatser som gynnar miljön att försämrans.

För en långsiktigt hållbar utveckling, där balans råder mellan ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter, krävs bland annat:

- ökad internationell samsyn och samarbete. EU och FN är viktiga forum för detta arbete,

- förändringar i skattesystemet som gynnar effektivare råvaru- och energianvändning, användning av miljöanpassad teknik samt minskad arbetslöshet,

- avveckling av subventioner och avgifter som medverkar till resurslöseri och miljöförstöring,

- en utvecklad målstyrning med klar ansvarsfördelning och uppföljningsbara mål,

- åskådliga och praktiskt användbara kriterier för att prioritera mellan olika miljöproblem samt sätta in resurserna där de gör mest nytta. Dessa kriterier bör så långt som möjligt bygga på vetenskaplig grund.

- en ökad forskning kring miljö och hållbar utveckling,

- tillämpning av gröna räkenskaper och indikatorer för hållbar utveckling både på nationell och lokal nivå. Dessa är viktiga verktyg för att bättre väga in miljöaspekter i samhällsekonomisk redovisning.

- vidareutveckling av det arbetssätt som förstärkts genom Agenda 21-arbetet, med tvärsektoriellt samarbete, dialog och gemensamt ansvarstagande från olika aktörer. Nya former för deltagande och samråd behöver därför utvecklas, både på lokal och nationell nivå.

- en nationell samordning för att vidareutveckla arbetet med Agenda 21 och hållbar utveckling.

Nationalkommittén lägger ett hundratal förslag till åtgärder. Förslagen riktar sig till instanser och aktörer som enligt kommitténs mening har ansvar för att vidta åtgärder och att engagera sig i arbetet. Dessa strategier och förslag kan sägas utgöra ett avstamp för det fortsatta arbetet med Agenda 21.

Förslagen spänner över ett brett spektrum av aktiviteter och samhällssektorer. Därför kan de av naturliga skäl inte vara heltäckande eller gå in på detaljer i genomförandet. Syftet är dels att lyfta fram nya idéer, dels att betona vikten av vissa sedan tidigare kända förslag. Denna förslagskatalog ska förhoppningsvis komplettera andra angränsande utredningar och förslag samt utgöra en grund för fortsatt arbete.

Förslagen är uppställda i tabellform, där det konkreta förslaget formuleras i vänsterspalten. Tänkbara aktörer som på olika sätt kan omsätta förslagen i praktiken anges i högerspalten. Nedan presenteras några exempel på kommitténs förslag. För mer information hänvisas till SOU 1997:105.

Att integrera hållbarhetsperspektivet i allt bistånd

Stöd till långsiktigt hållbara projekt bör prioriteras konsekvent i svenskt bistånd, medan stöd till icke hållbara projekt bör avvecklas. Exempelvis bör stöd till utveckling av förnybara energikällor och energieffektivisering fortsätta, enligt den inriktning som anges i Sidas energipolicy. Stödet till utveckling av fossilbränsleanvändning bör avvecklas och försiktighet bör iakttas med stöd till vattenkraftanläggningar.

Regeringen och Sida

Förändring av EU:s handelsregler

En vitbok för hållbar utveckling bör utarbetas av EU-kommissionen. Den bör ta upp hur förenliga dagens direktiv är med ekologiskt hållbar utveckling samt vilka förändringar som krävs i framtiden.

Regeringen bör ta fram en plan för arbetet med en sådan vitbok till år 2001, då Sverige är ordförandeland (förslaget utvecklas i Kretsloppsdelegationens ”Strategi för kretsloppsanpassade varor”, Rapport 1997:14).

Gynna energieffektivisering

Möjligheten att ålägga statliga myndigheter att köpa miljömärkt el bör undersökas.

Detta skulle kunna ingå i, eller bli en förlängning av, pilotprojektet Nämnden för offentlig upphandling bör utreda möjligheterna för statliga myndigheter att göra detta.

Alla företag, myndigheter och organisationer har möjlighet att själva bli pionjärer inom detta med miljöledning i statliga myndigheter.

De diffusa utsläppen största orsak till övergödningen

Det är av stor vikt att den övergripande fysiska planeringen för Östersjöregionen genomsyras av ett tydligt Agenda 21-perspektiv. Östersjövisionen VASAB 2010 bör utvecklas så att perspektivet miljö och hållbar utveckling ges en mer framträdande plats.

HELCOM, Östersjöstaternas råd, Östersjögruppen m.fl.

Information och kunskapsförmedling

Nationella samordnade insatser behövs för att nå ut till allmänheten och olika aktörer med grundläggande information kring hållbar utveckling och Agenda 21. Därför bör en nationell informationsstrategi övervägas, där t.ex. användning av olika typer av information via etermedia, tryckt informationsmaterial samt information via internet ingår.

Regeringen bör ta initiativ till en sådan informationsstrategi och den bör utformas i samråd med *centrala, regionala och lokala aktörer*.

Offentlig upphandling och miljöhänsyn inom EU

EU-kommissionen bör göra förtydliganden av vilka miljökrav som kan ställas vid offentlig upphandling. Förhållandena mellan artiklarna 2, 3 och 130r i Romfördraget och upphandlingsdirektiven bör särskilt uppmärksammas.

Regeringen bör aktivt söka stöd hos andra EU-länder för att skapa ett större tryck bakom kraven som riktas mot EU-kommissionen på en effektivare och mer miljöanpassad offentlig upphandling.

Utbildning

Utbildningsväsendet måste på ett bättre sätt än hittills tydliggöra för eleverna hur samhällets organisation samt vår livsstil kan anpassas för att skapa en hållbar utveckling. Kunskapsmål bör fokuseras på en ökad förståelse för sambanden mellan vår livsstil och miljö- samt utvecklingsproblematiken. Nationella kunskapsmål för en hållbar utveckling bör formuleras.

Skolverket bör i samarbete med *pedagogiska institutioner* och *miljöorganisationer* ta fram förslag till nationella kunskapsmål.

Prop. 1997/98:145

Bilaga 53

Förteckning över remissinstanserna avseende Agenda 21 kommitténs betänkande SOU 1997:105 Fem år efter Rio – resultat och framtid

Prop. 1997/98:145
Bilaga 54

Rikspolisstyrelsen, Statens invandrarverk, Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets Materielverk, Statens Räddningsverk, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Landstinget i Stockholms län, Landstinget i Uppsala län, Landstinget i Södermanlands län, Landstinget i Göteborgs och Bohus län, Landstinget i Malmöhus län, Landstinget i Värmlands län, Landstinget Västernorrland, Statens Järnvägar (SJ), Banverket, Vägverket, Väg- och transportforskningsinstitutet (VTI), Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Statskontoret, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån (SCB), Riksrevisionsverket, Nämnden för offentlig upphandling (NOU), Statens skolverk, Högskoleverket, Forskningsrådsnämnden, Stockholms universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Mälardalens högskola, Högskolan i Kalmar, Mitthögskolan, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk, Fiskeriverket, Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR), Sametinget, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Arbetlivsinstitutet, Riksantikvarieämbetet, Naturhistoriska riksmuseet och statens historiska museer, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skogsstyrelsen, Glesbygdverket, Kommerskollegium, Lantmätarverket, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Läns museet Kristianstad, Sveriges Hembygdsförbund, Svenska Turistföreningen, Sveriges Riksidrottsförbund, Naturvårdsverket, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Statens Strålskyddsinstitut, Bergs kommun, Borlänge kommun, Dorotea kommun, Eksjö kommun, Falkenbergs kommun, Falu kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Hjo kommun, Hässleholms kommun, Karlstads kommun, Landskrona kommun, Lessebo kommun, Lilla Edets kommun, Linköpings kommun, Luleå kommun, Lunds kommun, Malmö Stad, Malå kommun, Marks kommun, Munkedals kommun, Nacka kommun, Norrköpings kommun, Norrtälje kommun, Oxelösunds kommun, Piteå kommun, Skövde kommun, Sollentuna kommun, Sorsele kommun, Stockholm Stad, Sundsvalls kommun, Tidaholm kommun, Torsås kommun, Tranås kommun, Uppsala kommun, Umeå kommun, Vännäs kommun, Västerås kommun, Växjö kommun, Ystads kommun, Ånge kommun, Övertorneå kommun, Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Kungliga Vetenskapsakademien (KVA), Svenska Kommunförbundet, Kommunförbundet i Stockholms län, Kommunförbundet i Uppsala län, Kommunförbundet i Göteborgs och Bohus län, Kommunförbundet i Kronobergs län, Kommunförbundet i Västernorrlands län, Kommunförbundet i Norrbottens län, Landstingsförbundet, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Industriförbund, Lantbrukar-

nas Riksförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Svenska Bioenergiföreningen, Svenska vatten- och avlopps-verksföreningen, Svenska Kraftverksföreningen, Föreningen Skogsindustrierna, Skogsägarnas Riksförbund, Institutet för framtidsstudier, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige, Centerkvinnorna, Folkpartiets kvinnoförbund, Sveriges Socialdemokraters Kvinnoförbund, Svenska Kvinnors Vänsterförbund, Kristdemokraternas Kvinnoförbund, Miljöpartiet de Gröna Kvinnoutskottet, Moderata Ungdomsförbundet, Centerns ungdomsförbund, Sveriges Socialdemokratiska ungdomsförbund, Ung Vänster, Kristdemokratiska Ungdomsförbundet, Miljöpartiet Grön Ungdom, Hyresgästernas Riksförbund, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Fastighetsägareförbund, Det Naturliga Steget, Fältbiologerna, Greenpeace, Miljöförbundet Jordens Vänner, Naturskyddsföreningen, Q2000, Världsnaturfonden, Arbetarnas Bildningsförbund, Medborgarskolan, Studieförbundet Vuxenskolan, Folkhälsoinstitutet Hela Sverige ska leva, ICA förbundet, Kooperativa förbundet, Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet, Riksförbundet Hem och Skola, Röda Korset, Svenska FN-förbundet, Svenska Freds- och skiljedomsföreningen, Svenska Kyrkan, Sveriges kristna råd, Svenska Scoutförbundet, Svenska Åkeriförbundet, Sveriges Fiskares Riksförbund.

Förteckning över remissinstanserna avseende ändring
i Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned
ozonskiktet

Prop. 1997/98:145
Bilaga 55

Kommerskollegium, Generaltullstyrelsen, Statens naturvårdsverk,
Kemikalieinspektionen, Svenska naturskyddsföreningen, Industri-
förbundet, Kemikontoret, Sveriges verkstadsindustrier.

Förteckning över remissinstanserna avseende förslag om Sveriges ratifikation av konvention om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall

Prop. 1997/98:145
Bilaga 56

Justitiekanslern, Statens räddningsverk, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Uppsala universitet, juridiska fakulteten, Lunds universitet, juridiska fakulteten, Vattenfall AB, Vattenfall AB, Ringhals, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäcks kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Studsvik AB:s kärntekniska anläggningar, Statens råd för kärnavfallsfrågor (KASAM), Svenska Kommunförbundet, Naturskyddsföreningen, Svenska Kraftverksföreningen, Organisationskommittén för en ny energimyndighet, c/o NUTEK, Nationelle samordnaren för kärnavfallsfrågor, Olof Söderberg, ABB Atom AB, AB SVAFO, Barsebäck Kraft AB, Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Greenpeace, OKG Aktiebolag, Studsvik AB, Svensk Kärnbränslehantering AB, Sydkraft AB.

Tidigare mål och beslut

Prop. 1997/98:145
Bilaga 57

Tabell över hur tidigare mål och beslut förhåller sig till förslaget till nya nationella miljö kvalitetsmål. De mål och beslut som återges i vänster-spalten är hämtade från naturvårdsverkets lista i Ren luft och gröna skogar (Naturvårdsverkets rapport 4765).

1 Klimatpåverkande gaser

Mål och beslut	Kommentar
<p>Atmosfärens koncentration av växthusgaser stabiliseras på en nivå som skulle förhindra farlig antropogen störning i klimatsystemet. En sådan nivå bör vara uppnådd inom en tidsram som är tillräcklig för att tillåta ekosystem att anpassa sig naturligt till klimatförändring, att säkerställa att livsmedelsproduktion inte hotas och att möjliggöra för ekonomisk utveckling att fortgå på ett hållbart sätt.</p> <p><i>(Klimatkonventionen, prop. 1992/93:179 bil. 1.3 s. 92, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla. Kompletteras av nytt miljö kvalitetsmål som behandlas i avsnitt 4.2.15 Begränsad klimatpåverkan.</p>
<p>Utsläppen av samtliga klimatpåverkande gaser skall begränsas. Sverige bör genomföra kostnadseffektiva insatser såväl nationellt som internationellt.</p> <p><i>(Prop. 1992/93:179, bil. 1 s. 33, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 4.2.15 Begränsad klimatpåverkan. En kommitté kommer att tillsättas för att behandla strategier för att uppnå målet.</p>
<p>En nationell strategi bör vara att koldioxidutsläppen från fossila bränslen stabiliseras i enlighet med klimatkonventionen till 1990 års nivå år 2000 <i>för att därefter minska</i> (tillägg av jordbruksutskottet, bet. 1992/93:JoU19 s. 21, och riksdagen i samband med riksdagsbehandlingen).</p> <p><i>(Prop. 1992/93:179 s. 33, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</i></p>	<p>Målet fortsätter att gälla och bereds i den kommitté som kommer att tillsättas. Behandlas i avsnitt 4.2.15 Begränsad klimatpåverkan.</p>
<p>Metanutsläppen från avfallsupplag bör minska med 30 % till år 2000.</p> <p><i>(Prop. 1992/93:179, bil. 1 s. 36, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 4.2.15 Begränsad klimatpåverkan.</p>

<p>Sverige skall verka för att de totala koldioxidutsläppen i Västeuropa år 2000 inte överstiger nuvarande nivå (1990) för att därefter minska. (Prop. 1990/91:90 s. 18, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 4.2.15 Begränsad klimatpåverkan. Uppdateras eventuellt i samband med fördelningen av åtaganden i Kyotoprotokollet mellan EU:s medlemsstater.</p>
<p>Åtgärdsprogram för att minska utsläppen av växthusgaser skall utgöra en integrerad del av det framtida samhällsbyggandet och i arbetet med att miljöanpassa olika samhällsaktiviteter. Klimataspekterna bör beaktas ingående inför energi- och transportsystemens framtida utbyggnad, bostädernas och arbetsplatsernas lokalisering och utformning och bli en drivkraft för den tekniska utvecklingen. (Prop. 1992/93:179, bil. 1 s. 37, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. En strategi behandlas i avsnitt 7.3 Klimat.</p>
<p>Utsläppen av HFC- och FC-föreningar liksom övriga närbesläktade gaser bör till år 2000 begränsas till att motsvara högst 2 % av Sveriges koldioxidutsläpp år 1990, räknat som koldioxidekvivalenter. (Prop. 1994/95:119 s. 29, bet. 1994/95:JoU22, rskr. 1994/95:423)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Delvis reglerat i förordning (1995:555) om HFC.</p>

2 Uttunning av ozonskiktet

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Uttunningen av ozonskiktet hejdas så att människors hälsa och de ekologiska systemen inte skadas. (Prop. 1990/91:90 s. 18, bet. 1990/91:90:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Täcks av nytt miljökvalitetsmål. Behandlas i avsnitt 4.2.14 Skyddande ozonskikt.</p>
<p>Förbrukning och produktion av CFC skall ha minskat med 75 % till år 1994 (jämfört med 1986) och helt ha upphört senast den 1 januari 1996. (Prop. 1992/93:179 s. 51-55, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i EG:s förordning (EG) nr. 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet.</p>

<p>Avvecklingsbeslutet för haloner innebär att förbrukning och produktion skall ha upphört helt den 1 januari 1994. (Prop. 1992/93:179 s. 51-55, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i EG:s förordning (EG) nr. 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet.</p>
<p>Förbrukning och produktion av koltetraklorid skall år 1995 vara nere i 15 % av 1989 års nivå och en total avveckling skall vara genomförd till den 1 januari 1996. (Prop. 1992/93:179 s. 51-55, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i EG:s förordning (EG) nr. 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet.</p>
<p>Från den 1 januari 1996 får inte HCFC användas där miljövänligare alternativ finns och användningen begränsas till de områden där HCFC ersätter de kontrollerade ämnena CFC, halon, koltetraklorid, 1,1,1-triklorethan och HBFC. HCFC förbrukningen från och med år 1996 får uppgå till högst den kalkylerade nivån för år 1989 (vilken beräknas som summan av 3,1 % av den ODP viktade CFC förbrukningen och hela den ODP viktade HCFC förbrukningen detta år). Till år 2004 skall förbrukningen ha reducerats med 35% och till 2010 med 65 %, för att år 2015 vara nere i 10 % av 1989 års kalkylerade förbrukning. År 2020 skall endast 0,5 % av tidigare förbrukning tillåtas. All förbrukning skall ha upphört till år 2030. (Prop. 1992/93:179 s. 51-55, bet. 1992/93:JoU 19, rskr. 1992/93:361)</p>	<p>Reglerat i EG:s förordning (EG) nr. 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet.</p>
<p>All förbrukning och produktion av HBFC skall ha upphört senast till år 1996. (Prop. 1992/93:179 s. 51-55, bet. 1992/93:JoU 19, rskr. 1992/93:361)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i EG:s förordning (EG) nr. 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet. .</p>

<p>Till år 1995 skall förbrukning och produktion av metylbromid högst motsvara 1991 års nivå. (<i>Prop. 1992/93:179 s. 51-55, bet. 1992/93:JoU 19, rskr. 1992/93:361</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i EG:s förordning (EG) nr. 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet.</p>
<p>Den svenska användningen av CFC skall i huvudsak vara helt avvecklad till utgången av 1994. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 173, 188, bet. 1987/88:JoU 23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>CFC-användningen inom kyl-, värme- och klimatanläggningar kan och bör ha minskat med minst 25 % till c:a 900 ton vid årsskiftet 1990/91 och med ytterligare minst 25 % till c:a 600 ton vid årsskiftet 1992/93. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 194, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av CFC i förpackningsmaterial kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1989/90. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 191, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av CFC inom verkstadsindustrin kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1990/91. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 191, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av CFC i kemtvättar kan och bör ha minskats med 30 %, till c:a 210 ton per år, vid årsskiftet 1990/91. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 192, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av CFC för framställning av mjuk skumplast kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1990/91. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 192, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av CFC i produkter av hård skumplast, framställda av extruderad polystyren, kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1990/91. (<i>Prop. 1987/88:85 s. 193, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373</i>)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>

<p>Användningen av CFC i produkter av hård skumplast, framställda av polyuretan, helt kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1994/95. (Prop. 1987/88:85 s. 193, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av koltetraklorid skall minska med 50 % till den 1 januari 1993. (Prop. 1990/91:90 s. 275, bet. 1990/91:90:JoU30, rskr. 1990/91:90:338)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av CFC som arbetsmedium i nya installationer av kyl-, värme- och klimat- anläggningar kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1994/95 (skall ha upphört senast den 31 dec. 1994, enligt RB 93/94).Efter denna tidpunkt bör det endast återstå en mycket begränsad och successivt minskande användning av CFC vid service och reparation av befintliga anläggningar. (Prop. 1987/88:85 s. 194, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>All användning av CFC i kemtvättar kan och bör ha upphört senast vid årsskiftet 1994/95. (Prop. 1987/88:85 s. 192, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Användningen av halon som brandsläckningsmaterial i befintliga anläggningar skall ha upphört senast den 1 januari 1998. (Prop. 1990/91:90 s. 270, bet. 1990/91:JoU30, rskr. . 1990/91:338)</p>	<p>Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Påfyllning av befintliga kyl-, värme- och klimatanläggningar med CFC bör förbjudas från den 1 januari 1998 och sådana anläggningar bör upphöra att användas yrkesmässigt från den 1 januari år 2000. (Prop. 1994/95:119 s. 25, bet. 1990/91:JoU22, rskr. 1990/91:423)</p>	<p>Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>
<p>Installation av nya kyl-, värme- och klimatanläggningar med HCFC bör upphöra senast den 1 januari 1998 och påfyllning av HCFC i befintliga anläggningar bör upphöra senast den 1 januari år 2002. (Prop. 1994/95:119 s. 25, bet. 1994/95:JoU22, rskr. 1994/95:423)</p>	<p>Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.</p>

Efter utgången av år 1995 bör endast en mindre användning av metylbromid vara tillåten. Senast vid utgången av år 1997 bör användningen av metylbromid ha upphört helt. (Prop. 1994/95:119 s. 25, bet. 1994/95:JoU22, rskr. 1994/95:423)	Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.
Förbud mot saluhållande och överlåtelse av HBFC och koltetraklorid bör gälla från den 1 januari 1996. (Prop. 1994/95:119 s. 25, bet. 1994/95:JoU22, rskr. 1994/95:423)	Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.
Kommunerna skall ombesörja att CFC-innehållet i kasserade kyl- och frysskåp omhändertas på ett miljöriktigt sätt senast från den 1 januari 1995. (Prop. 1990/91:90 s. 268, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)	Målet är uppnått. Reglerat i förordningen (1995:635) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

3 Försurning av vatten och mark

Mål och beslut	Kommentarer
Nedfallet av svavel- och kväveoxider begränsas till nivåer som inte skadar naturen eller människors hälsa. (Prop. 1990/91:90, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)	Kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.
Svavelnedfallet behöver minska med 75 % i sydvästra Sverige och med 50 % i Svealand räknat från 1980 års nivå. Kvävenedfallet behöver minska med 50 % i södra och västra Götaland. (Prop. 1990/91:90 s. 28, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)	Kompletteras delmål som behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.
De svenska svavelutsläppen skall minska med 80 % mellan åren 1980 och 2000. (Prop. 1990/91:90 s. 25, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)	Målet har uppnåtts. Kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.
Kväveoxidutsläppen skall minska med 30 % till år 1995 räknat från 1980 års nivå. (Prop. 1990/91:90 s. 25, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)	Kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.

<p>Ammoniakutsläppen bör minska med 25 % till år 1995. Möjligheterna att halvera utsläppen i södra och västra Götaland till sekelskiftet undersöks. (Prop. 1990/91:90 s. 25, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet ej uppnått. Den parlamentariska beredningen kommer att utvärdera förslag till delmål. Behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.</p>
<p>Minskning av svaveldioxidutsläppen med minst 65 % mellan år 1980 och år 1995. (Prop. 1984/85:127 s. 6, bet. 1984/85:JoU28, rskr. 1984/85:275)</p>	<p>Kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.</p>
<p>Ammoniakavgången från jordbruket skall minska med 25 % till år 1995 i södra och västra Götaland. (Prop. 1990/91:90 s. 421, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Den parlamentariska beredningen kommer att utvärdera förslag till delmål. Behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.</p>
<p>Området där åtgärder skall vidtas för att minska ammoniakavgången bör utökas till att omfatta hela Götaland samt Svealands slättbygder för att ytterligare reduktion av ammoniakavgången skall kunna uppnås. Detta skulle innebära en ambitionshöjning jämfört med dagens målområde som omfattar endast södra och västra Götaland (se nedan). Krav bör införas på täckning av flytgödsel- och urinbehållare och på att påfyllning bör ske vid behållarens botten i hela Götaland och Svealands slättbygder. Krav på snabb nedmyllning av gödseln och krav på speciell spridningsteknik av flytgödsel bör införas i de sydligaste länen för att åstadkomma en 25-procentig minskning av ammoniakavgången i dessa län. (Prop. 1994/95:119 sid. 22, bet. 1994/95:JoU22, rskr. 1994/95:423)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Den parlamentariska beredningen kommer att utvärdera förslag till delmål. Behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.. Föreskrifter om täckning av gödsel- och urinbehållare (f.o.m. 1/7 1997) samt om spridningen av gödsel (f.o.m. 1/1 1996) har utfärdats av Jordbruksverket i enlighet med förordningen (1979:426) om skötsel av jordbruksmark.</p>

4 Fotokemiska oxidanter/marknära ozon

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Nedfallet av flyktiga organiska ämnen begränsas till nivåer som inte skadar naturen eller människors hälsa. (Prop.1990/91:90 s. 25, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/9: 338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål för transportsektorn som behandlas i avsnitt 4.2.1 Frisk luft. Den parlamentariska beredningen överväger delmål för övriga sektorer.</p>
<p>Utsläppen av flyktiga organiska ämnen bör minska med 50 % till år 2000 räknat från 1988 års nivå. (Prop. 1990/91:90 s. 25, bet. 1990/91:JoU 30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål för transportsektorn som behandlas i avsnitt 4.2.1 Frisk luft. Den parlamentariska beredningen överväger delmål för övriga sektorer.</p>

5 Tätorternas luftföroreningar och buller

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Som riktlinjer för det fortsatta arbetet gäller att luftkvaliteten förbättras så att de återstående riskerna för människors hälsa till följd av utsläpp av luftföroreningar från trafik, industri och energianläggningar undanröjs. (Prop. 1990/91:90 s. 31, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med miljö kvalitetsmål som behandlas i avsnitt 4.2.1 Frisk luft.</p>
<p>De som vistas i lokaler eller områden särskilt avsedda för olika typer av fritidsaktiviteter skall inte behöva riskera att utsättas för skadliga ljudnivåer. (Prop. 1993/94:215 s. 10, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Täcks delvis av nya miljö kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>

<p>Bullerstörningarna i samhället skall begränsas kraftigt såväl avseende ljudnivåernas höjd som avseende antalet människor som utsätts för buller. (Prop. 1993/94:215 s. 9, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Kompletteras med delmål avseende trafikbuller i tätorter som behandlas i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Enligt nya allmänna råd om ljudnivå i nybyggda bostäder på grund av vägtrafik bör dygns medelnivå inte överstiga 30 dBA. System för att ljudklassa bostäder vid ny- och ombyggnad bör införas på frivillig väg. (Prop. 1993/94:215 s. 10, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Kompletteras med delmål avseende tätorter i avsnitt 4.2.11. God bebyggd miljö. Målet fortsätter i övriga delar att gälla.</p>
<p>Buller i tätorter bör minska så att det kommer att ligga under naturvårdsverkets riktlinjer. (Prop. 1990/91:90 s. 31, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Den del av målet som avser trafikbuller kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Trafikbullret bör minskas kraftigt. (Prop. 1993/94:215 s. 9, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Kompletteras av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål avseende buller i tätorter. Behandlas i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Vid ny- eller väsentlig ombyggnad av vägfikleder bör åtgärder vidtas för att begränsa bullernivån i bostadsmiljöer utomhus så att den inte överskrider 55 dBA vid fasad eller, om sådana åtgärder inte är rimliga, så att inomhusnivåerna inte överstiger 30 dBA. (Prop. 1993/94:215 s. 9, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Ersätts av riktvärden som antagits i samband med prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97: 174. Behandlas som delmål gällande tätorter i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Vid år 2000 skall halterna av koloxid, kvävedioxid, svaveldioxid, sot och partiklar underskrida de riktvärden som utarbetats av Naturvårdsverket. (Prop. 1990/91:90 s. 31, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.1 Frisk luft.</p>
<p>Utsläppen av cancerframkallande ämnen bör minskas med 90 % i tätorterna för att de långsiktiga hälsoeffekterna skall vara på en acceptabel nivå. Ett delmål är att halvera utsläppen till år 2005. (Prop. 1990/91:90 s. 31, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Halveringsmålet kvarstår och behandlas som delmål i avsnitt 4.2.1 Frisk luft. Målet fortsätter i övriga delar att gälla.</p>

<p>Miljöstörningar av externt industribuller bör minskas genom åtgärder i industrin och genom utveckling av Naturvårdsverkets råd och riktlinjer. Samhällsplaneringen utformas med hänsyn till bullerstörningar bl.a. genom buller-skydds-zoner. (Prop. 1993/94:215 s. 10, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Miljöstörningar (buller) från byggarbetsplatser bör minskas i första hand genom tystare maskiner och metoder. (Prop. 1993/94:215 s. 10, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Arbetet med att minska bullerexponeringen i arbetslivet bör fortsätta med utgångspunkt från vad som är praktiskt möjligt med hänsyn till den tekniska utvecklingen och möjligheterna att begränsa exponeringen. (Prop. 1993/94:215 s. 10, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Frågan om godtagbara bullernivåer för konsumenterna bör i första hand lösas inom det europeiska standardiseringsarbetet. Konsumentvaror får inte utformas så att de alstrar hörselskadligt buller. Detta är speciellt viktigt vad gäller leksaker. (Prop. 1993/94:215 s. 1, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Försvarsmakten bör fortsätta att genomföra sin miljöpolicy bl.a. avseende insatser för att minska flygbuller och skottbuller. (Prop. 1993/94:215 s. 10, bet. 1993/94:JoU31, rskr. 1993/94:402)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Det är önskvärt att buller i befintliga bostadsmiljöer överstigande 65 dBA vid fasader utomhus (frifältsnivå) i ett första skede blir föremål för åtgärder. (Prop. 1993/94:215 s. 9, JoU 13, rskr. 402)</p>	<p>Kompletteras med delmål enl. prop. 1996/97:53 som behandlas i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Transportsektorn skall bidra till en 30-procentig minskning av de totala utsläppen av kväveoxider från år 1980 till år 1995. För övriga luftföroreningar som kolväten och kolmonoxid blir reduktionen 50 %. (Prop. 1987/88:50 s. 49, bet. 1987/88:TU13, rskr. 1987/88:159)</p>	<p>Kompletteras med nytt mål för utsläpp av kväveoxider från transportsektorn som behandlas i Transportpolitik för en hållbar utveckling (prop. 1997/98:56). Ett delmål som bygger på detta behandlas i avsnitt 4.2.7 Bara naturlig försurning.</p>

<p>Bulleravgivningen från motorbåtar bör minskas. (Skr. 1993/94:175 s. 17, bet. 1993/94:JoU 21, rskr. 362)</p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård.</p>
--	--

6 Övergödning av vatten och mark

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Naturligt förekommande arter i havs- och vattenområden skall kunna bevaras i livskraftiga, balanserade populationer. (Prop. 1990/91:90 s. 41, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Täcks i huvudsak av nya miljö-kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker och 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård.</p>
<p>De vattenburna utsläppen av kväve från mänskliga verksamheter skall halveras mellan 1985 och 1995. (Prop. 1990/91:90 s. 41, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målets tidsgräns passerad. Ersätt delvis av delmål som behandlas i avsnitt 4.2.6 Ingen övergödning. Den parlamentariska beredningen överväger i vilken takt målen kan uppnås. Det tidigare målet om en halvering av kvävelakningen från jordbruket fram till sekelskiftet (prop. 1987/88:128 s 11, bet 1987/88:JoU24, rskr 1987/88:134) kvarstår.</p>
<p>En 50 % kvävereduktion bör införas före år 1992 vid reningsverk vid särskilt påverkade kustområden. (Prop. 1987/88:85 s. 143 och 161, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373, "särskilt påverkade kustområden" = se sid. 143-144 i prop. 1987/88:85)</p>	<p>Målet är uppnått. Ersätts med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.6 Ingen övergödning. Den parlamentariska beredningen överväger i vilken takt målen kan uppnås.</p>

<p>Ambitionsnivån bör vara 50 % kvävereduktion för övriga kustavsnitt (fortsättning av målet ovan) från gränsen mot Norge upp t.o.m. Stockholms skärgård före år 1995, vilka är dimensionerade för att hantera avloppsvatten från mer än 10 000 personer. (Prop. 1990/91:90 s. 223, bet. 1990/91:JoU3, rskr. 1990/91:338 samt prop. 1987/88:85 s. 161, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Målet är uppnått. Ersätts med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.6 Ingen övergödning. Den parlamentariska beredningen överväger i vilken takt målen kan uppnås.</p>
<p>Genom Nordsjökonferensen 1987 har det träffats en överenskommelse som bl.a. innebär att utsläppen av vissa giftiga och svårnedbrytbara ämnen skall begränsas med 50 % mellan år 1985 och 1995. Utsläppen av närsalter skall minska i samma omfattning i områden där närsalterna har orsakat eller kan orsaka miljöproblem. (Prop. 1987/88:85 s. 146, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Målets tidsgräns passerad. Ersätts med delmål som behandlas i avsnitten 4.2.6 Ingen övergödning. och 4.2.12 Giftfri miljö. Den parlamentariska beredningen överväger i vilken takt målen kan uppnås.</p>
<p>Av hänsyn till miljön bör användningen av handelsgödselkväve minska ytterligare. Målet bör vara en minskning av kväveförbrukningen med 20 % till sekelskiftet. (Prop. 1987/88:128 s. 28, bet. 1987/88:JoU24, rskr. 1987/88:374)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Fosforutsläppen via avloppsvatten från mjölkrum bör minska. (Prop. 1987/88:128 s. 34, bet. 1987/88:JoU24, rskr. 1987/88:374)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>

7 Påverkan genom metaller

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Utsläppen av kvicksilver, kadmium och bly skall minska med 70 % mellan åren 1985 och 1995. Utsläppen av övriga viktiga metaller halveras under samma tid. (Prop. 1990/91:90 s. 41, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet är uppnått. Täcks av miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och nya riktlinjer i avsnitten 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken samt 6.4 Begränsningar och avvecklingar av vissa skadliga ämnen.</p>

<p>Avvecklingen av bly och organiska tenn-föreningar som används som stabilisatorer i PVC bör fullföljas snarast. <i>(Motioner 1995/96:JoU8 s. 1, rskr. 1995/96:40)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och nya riktlinjer i avsnitten 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4 Begränsningar och avveckling av vissa skadliga ämnen.</p>
<p>Effektivare insamling av uttjänta varor och produkter innehållande kvicksilver bör komma till stånd genom ett särskilt åtgärdsprogram. <i>(Prop. 1993/94:110 s. 14, bet. 1993/94:JoU16, rskr. 1993/94:210)</i></p>	<p>Målet är till stor del uppnått men fortsätter att gälla. Åtgärdsprogram behandlas i avsnitt 6.4.4 Kviksilver. Insamlingen av produkter som innehåller kvicksilver regleras i förordningarna (1991:1290) om vissa kvicksilverhaltiga varor och (1989:974) om miljöfarliga batterier.</p>
<p>Tillförseln av tungmetaller till mark och vatten får inte överstiga den naturliga halten i miljön med mer än vissa procenttal. Dessa procenttal kan variera för olika metaller och för olika geografiska områden beroende på miljöns känslighet. För tillförseln till hav ligger, enligt Naturvårdsverket, den förhöjning som normalt kan tillåtas i intervallet 50-200 %. <i>(Prop. 1990/91:90 s. 244, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Täcks av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och nya riktlinjer i avsnitt 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken samt 6.4 Begränsningar och avveckling av vissa skadliga produkter.</p>
<p>Användningen av kvicksilver bör på sikt avvecklas. <i>(Prop. 1990/91:90 sid. 245, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Täcks av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och nya riktlinjer samt strategi som behandlas i avsnitten 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.4 Kviksilver.</p>

<p>Diffus spridning av kvicksilver hör inte hemma i ett kretsloppssamhälle. Användningen av amalgam inom tandvården bör avvecklas senast till år 1997. Övrig kvicksilveranvändning bör avvecklas till år 2000. (Prop. 1993/94:163 s. 49, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</p>	<p>Målet fortsätter att gälla. Täcks delvis av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och nya riktlinjer samt strategi som behandlas i avsnitten 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.4 Kviksilver. Användningen av amalgam har nyligen behandlats i prop. 1997/98:112 Reformerat tandvårdsstöd.</p>
<p>Kviksilveroxidbatterier avvecklas så snart som möjligt och senast till år 2000 i första hand genom information och överenskommelser med branschen. (Prop. 1990/91:90 s. 245, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.4.4 Kviksilver.</p>
<p>Användningen av bly bör på sikt avvecklas. Avvecklingen sker i huvudsak genom frivilliga åtgärder. (Prop. 1990/91:90 sid. 249, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Täcks av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål som behandlas i 4.2.12 Giftfri miljö och nya riktlinjer samt strategier som behandlas i avsnitten 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.3 Bly.</p>
<p>Användningen av kadmium måste minskas kraftigt. (Prop. 1990/91:90 s. 252, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Täcks av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål och nya riktlinjer som behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken.</p>
<p>Användningen av arsenik- och kromföreningar i träskyddsmedel måste minskas kraftigt. (Prop. 1990/91:90 s. 255, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål, nya riktlinjer och strategier som behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.12 Bekämpningsmedel.</p>

<p>När det gäller arsenik och krom har Sverige genom Nordsjökonferensen år 1990 träffat överenskommelse om en minskning av utsläppen till Nordsjön av arsenik och krom med minst 50 % under perioden 1985-1995. Utsläppen till luft skall enligt samma överenskommelse halveras till år 1995 eller senast år 1999. <i>(Prop. 1990/91:90 s. 256, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Målet är uppnått.</p>
<p>För att begränsa skadorna på Sveriges miljö av kvicksilver bör inte bara vidtas åtgärder internationellt och nationellt som minskar nyanvändning. Också kvicksilver som finns utspjutt i samhället i varor och produkter bör samlas in effektivt och tas om hand säkert. <i>(Prop. 1993/94:110 s. 12, bet. 1993/94:JoU16, rskr. 1993/94:210)</i></p>	<p>Täcks delvis av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål, nya riktlinjer och strategier som behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö, 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.4 Kviksilver.</p>
<p>Kviksilverhaltiga restprodukter och avfall bör behandlas på ett sätt som gör det möjligt att förvara kvicksilver i lämplig form och långtidssäkert. Kviksilver bör inte återvinnas. <i>(Prop. 1993/94:110 s. 17, bet. 1993/94:JoU16, rskr. 1993/94:210)</i></p>	<p>Täcks delvis av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål, nya riktlinjer och strategier som behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö, 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.4 Kviksilver.</p>

8 Påverkan av organiska miljögifter

Mål och beslut	Kommentarer
<p>1) Utsläppen av stabila organiska ämnen skall begränsas, så att de till sekelskiftet nått en sådan nivå att miljön inte tar skada. 2) Åtgärder för att minska utsläppen av klorerade organiska ämnen från skogsindustrin prioriteras. 3) Stabila organiska och miljöskadliga ämnen skall på sikt inte få förekomma i miljön. <i>(Prop. 1990/91:90 s. 41, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>1) Täcks av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål och av nya riktlinjer och strategier 2) Målet har uppnåtts. 3) Täcks av nytt miljö kvalitetsmål. Behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och kapitel 6 Kemikaliepolitik för 2000-talet.</p>

<p>Målet är att eliminera hälso- och miljöriskerna vid användningen av kemiska bekämpningsmedel. Ett annat mål inom ramen för arbetet att minska användningen av bekämpningsmedel inom jordbruket är att användningen av kemiska bekämpningsmedel ytterligare skall halveras till strax efter mitten av nittiotalet. (<i>Prop. 1989/90:146 s. 113, bet. 1989/90:JoU25, rskr. 1989/90:237</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål. Halveringsmålet är i huvudsak uppnått. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.4.12 Bekämpningsmedel. Har även behandlats i Hållbart fiske och jordbruk, (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr 1997/98:116).</p>
<p>Flödena och användningen av hälso- och miljöfarliga kemikalier bör minska. De flöden som ändå innehåller skadliga kemikalier bör i möjligaste mån slutas. Användningen av de mest skadliga ämnena bör avvecklas. (<i>Prop. 1992/93:180 s. 46, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344</i>)</p>	<p>Täcks av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål, nya riktlinjer och strategier. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö, 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4 Begränsningar och avveckling av vissa skadliga ämnen.</p>
<p>Den negativa miljöpåverkan från klortillverkning för PVC-tillverkning bör minska. (<i>Motioner 1995/96:JoU8 s. 1, rskr. 1995/96:40</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål, nya riktlinjer och strategier. Behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö, 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken 6.4 Begränsningar och avveckling av vissa skadliga ämnen.</p>
<p>Utsläppen från industrins processer skall minska till sådana nivåer att miljön ej tar skada och att hälsan inte påverkas. En sådan miljö bör vara möjlig att uppnå till sekelskiftet. (<i>Prop. 1990/91:90 s. 212, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras av nytt miljö kvalitetsmål samt delmål och nya riktlinjer som behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken.</p>

<p>PVC-plast avvecklas som förpackningsmaterial. Den svenska förpackningsbranschen har efter överläggningar frivilligt åtagit sig att ta fram alternativa material och ersätta PVC-plaster i förpackningar senast till utgången av juni 1990. (Prop. 1989/90:100 bil 16, s 60, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet är uppnått.</p>
<p>Utsläppen av organiskt bundet klor bör från sulfatfabriker minska till 1,5 kg per ton klorblekt massa. Åtgärderna bör ha påbörjats vid samtliga massafabriker före utgången av år 1992. (Prop. 1987/88:85 s. 143, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Målet är uppnått.</p>
<p>Användningen av klorerade lösningsmedel skall avvecklas. Som ett första steg förbjuds försäljning av konsumentprodukter som innehåller hälso- och miljöskadliga klorerade lösningsmedel från den 1 januari 1993. Användningen av dessa lösningsmedel skall med något undantag upphöra helt till 1995. (Prop. 1990/91:90 s. 97, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya miljö kvalitetsmål samt delmål och nya riktlinjer som behandlas i avsnitten 4.2.1. Frisk luft, 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken. Regleras delvis i förordning (1991:1289) om vissa klorerad lösningsmedel.</p>
<p>Metylenklorid, trikloretylen och perkloretylen bör förbjudas i konsumentprodukter från den 1 januari 1993. Användningen av metylenklorid och trikloretylen bör avvecklas helt till utgången av år 1995. (Prop. 1990/91:90 s. 258, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet är i huvudsak uppnått. Behandlas i avsnitten 4.2.1 Frisk luft, 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken. Reglerat i förordning (1991:1289) om vissa klorerade lösningsmedel.</p>
<p>Minst 90 % av användningen i Sverige av nonylfenoletoxylater bör ha upphört till år 2000. (Prop. 1990/91:90 s. 263, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.8 Nonylfenoletoxylater.</p>

<p>Användningen av bekämpningsmedel har halverats under den senaste femårsperioden (fram till 1990) och skall ytterligare halveras till strax efter mitten av 1990-talet. (Prop. 1990/91:90 s. 75, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål och nytt delmål. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.4.12 Bekämpningsmedel. prop. 1997/98:2 Har även behandlats i Hållbart fiske och jordbruk, (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr 1997/98:116).</p>
<p>Klorblekmedel i konsumentprodukter för maskindisk bör avvecklas till år 1995. (Prop. 1993/94:163 s. 46, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</p>	<p>Målet är uppnått.</p>
<p>Användningen av organiska tennföreningar, ftalater, bromerade flamskyddsmedel och klorparaffiner skall begränsas. Målet är en snabb avveckling av de ämnen inom ämnesgrupperna som är mest skadliga. (Prop. 1990/91:90 s. 260, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nytt miljö kvalitetsmål samt delmål, riktlinjer och nya strategier. Behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö, 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken, 6.4 Begränsningar och avveckling av vissa skadliga ämnen.</p>
<p>Regeringen anser att målsättningen bör vara att användningen av klorparaffiner skall ha upphört år 2000. De kortkedjiga och högklorerade klorparaffinerna bör vara avvecklade till senast år 1994. (Prop. 1990/91:90 s. 261, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer och strategier. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö, 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken och 6.4.7 Klorparaffiner.</p>

<p>Regeringen anser att det ankommer på tillverkare och importörer av disk-, tvätt- och rengöringsmedel att vidta åtgärder för en övergång till användning av tensider som enligt OECD:s "guidelines for testing of chemicals" klassificeras som lättnedbrytbara. En övergång bör senast till år 1999 uppgå till 85% lättnedbrytbara räknat från 1994 års användning. Tillverkare och importörer bör dessutom senast till år 1996 ha upphört med att använda den katjonaktiva tensiden DSDMAC i textilsköljmedel i enlighet med Pariskommissionens rekommendation.</p> <p><i>(Prop. 1993/94:163 s. 47, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</i></p>	<p>Målet är uppnått.</p>
<p>Beträffande maskindisk- och maskintvättprodukter för yrkesbruk bör en avveckling med 90 % av 1994 års användning av klorblekmedel ha uppnåtts senast till år 1996.</p> <p><i>(Prop. 1993/94:163 s. 48, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</i></p>	<p>Målet är uppnått.</p>

Prop. 1997/98:145
Bilaga 57

9 Introduktion och spridning av främmande organismer

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Införande av främmande arter eller genetiskt modifierade organismer skall ske med stor restriktivitet och under betryggande kontroll så att förutsättningarna för den inhemska floran och faunan inte äventyras.</p> <p><i>(Prop. 1990/91:90 s. 35, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Täcks av nya miljö-kvalitetsmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap samt 4.2.10 Storslagen fjällmiljö.</p>

10 Nyttjandet av mark och vatten som produktions- och försörjningsresurs

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. En biologisk mångfald och genetik variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.</p> <p><i>(Prop. 1992/93:226 s. 27, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352)</i></p>	<p>Täcks av nya miljö-kvalitetsmål behandlas i avsnitt 4.2.6 Ingen övergödning och 4.2.8 Levande skogar.</p>
<p>Skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.</p> <p><i>(Prop. 1992/93:226 s. 32, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352)</i></p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål som behandlas i avsnitt 4.2.8 Levande skogar.</p>
<p>Föroreningar skall inte begränsa användningen av vatten från sjöar och vattendrag samt grundvatten som vattentäkt.</p> <p><i>(Prop. 1990/91:90 s. 41, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Täcks av nya miljö-kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.2 Grundvatten av god kvalitet och 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag.</p>
<p>Miljö- och resursmålet innebär att jordbruket måste ta hänsyn till kravet på god miljö och behovet av en långsiktig och planerad hushållning med våra naturresurser. Jordbrukets negativa miljöeffekter till följd av närsaltutlakning och användning av kemiska bekämpningsmedel måste minimeras och produktionsförmågan hos marken bevaras.</p> <p><i>(Prop. 1989/90:146 s. 32, bet. 1989/90:JoU25, rskr. 1989/90:237)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitten 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.6 Ingen övergödning och 4.2.12 Giftfri miljö.</p>
<p>Naturresurserna skall nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt.</p> <p><i>(Prop. 1990/91:90 s. 37, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Målet regleras i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser. Behandlas i flera av miljö-kvalitetsmålen i avsnitt 4.2.</p>

<p>Miljömålet inom jordbrukspolitiken är att slå vakt om ett rikt och varierat odlingslandskap och dess kulturvärden, bevara den biologiska mångfalden och minimera jordbrukets miljöbelastning på grund av växtnäringsläckage och användning av bekämpningsmedel. (Prop. 1993/94:111 s. 44, bet. 1993/94:JoU19, rskr. 1993/94:256)</p>	<p>Målet fortsätter att gälla. Behandlas i avsnitt 4.2.6 Ingen övergödning och 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap.</p>
<p>Miljömålet i den nya livsmedelspolitiken är att slå vakt om ett rikt och varierat odlingslandskap och att minimera jordbrukets miljöbelastning på grund av växtnäringsläckage och användning av bekämpningsmedel. Det är viktigt att odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden bevaras. Ett rikt och varierat odlingslandskap är av central betydelse för flora, fauna och för att stärka den genetiska mångfalden. (Prop. 1989/90:146 s. 102, bet. 1989/90:JoU25, rskr. 1989/90:327)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap.</p>
<p>Vid val av markanvändning och bruksmetoder i jordbruket måste hänsyn tas till kraven på en god miljö och långsiktig hushållning med naturresurserna. Målet skall vara att slå vakt om ett rikt och varierat odlingslandskap och att minimera jordbrukets miljöbelastning. (Prop. 1989/90:146 s. 49, bet. 1989/90:JoU25, rskr. 1989/90:327)</p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål. Behandlas i avsnitt 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap.</p>
<p>Förnybara resurser skall utnyttjas inom ramen för ekosystemets produktionsförmåga. Användningen av icke förnybara naturresurser skall i ännu högre grad präglas av en ansvarsfull hushållning. (Prop. 1990/91:90 s. 35, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Täcks delvis av nya miljö-kvalitetsmål som behandlas i avsnitt 4.2 samt riktlinjer i kap. 5 Resurseffektivitet i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Regeringen bör utarbeta ett program med målsättningen att den ekologiskt odlade arealen i Sverige skall uppgå till 10% av åkerarealen år 2000. (Motion p.g.a. prop. 1993/94:157, bet. 1993/94:JoU22 s. 1, rskr. 1993/94:272)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas som delmål i avsnitt 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap.</p>

11 Exploatering av mark och vatten för bebyggelse, anläggningar och infrastruktur

Mål och beslut	Kommentarer
<p>På 1990-talet skall den fysiska planeringens huvuduppgifter vara att säkerställa en långsiktig god hushållning med mark- och vattenresurser, främja en långsiktig förnuftig lokalisering av bebyggelse, anläggningar och infrastruktur samt utveckla en rik och levande stadsmiljö samt ta hänsyn till naturens kretslopp i samhällsplaneringen. <i>(Prop. 1991/92:100, bil 15 s. 10, bet. 1991/92:JoU13, rskr. 1991/92:213)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö och 9.1 Samhällsplanering för en ekologiskt hållbar utveckling.</p>
<p>Mark- och vattenområden med särskilt höga naturvärden liksom ekologiskt särskilt känsliga områden skall så långt som möjligt undantas från exploatering. <i>(Prop. 1990/91:90 s. 39, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Målet regleras i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser. Behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storlagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Tätorterna bör i framtiden planeras allt tydligare utifrån uppsatta miljökrav. Genom god planering kan bl.a. behovet av transporter minska. Industrier som kan påverka människors hälsa lokaliseras så att tillräckliga skyddsavstånd erhålls till områden där människor bor och vistas. Områden för friluftsliv och rekreation bör avsättas i tillräcklig omfattning. <i>(Prop. 1990/91:90 s. 33, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Täcks av nytt miljö kvalitetsmål som behandlas i avsnitt 4.2.11 En god bebyggd miljö. Behandlas även i avsnitt 9.1 Samhällsplanering för en ekologiskt hållbar utveckling.</p>

<p>Den värdefulla kulturmiljön i städerna skall bevaras. (Prop. 1990/91:90 s. 31, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet regleras i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser. Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål som behandlas i avsnitt 4.2.11 En god bebyggd miljö.</p>
<p>Tillstånd till torvtäkter skall prövas restriktivt i områden som i den kommunala planeringen angetts vara av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet. (Prop. 1990/91:90 s. 38, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet regleras i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser. Behandlas delvis i avsnitt 4.2.4 Myllrande våtmarker.</p>
<p>Grushushållningsplaner upprättas för områden med materialförsörjningsproblem eller mark-användningskonflikter. I sådana områden inriktas materialförsörjningen i första hand mot bergtäkter och andra alternativa material till naturgrus. (Prop. 1990/91:90 s. 38, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas delvis i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Behovet av grönområden i tätorter och tätorts-nära områden skall tillgodoses i den kommunala planeringen. (Prop. 1990/91:90 s. 31, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.11 En god bebyggd miljö.</p>
<p>Naturvårdsverket har formulerat kvalitetsmål för sjöar och vattendrag (Sötvatten '90). För att kunna uppnå och bibehålla en god vattenkvalitet i Sverige bör kvalitetsmålen ingå som en del i länsstyrelsernas beslutsunderlag. (Prop. 1990/91:90 s. 45, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitten 4.2.3. Levande sjöar och vattendrag, 4.2.6 Ingen övergödning 4.2.7 Bara naturlig försurning och 4.2.12 Giftfri miljö.</p>

<p>Som övergripande mål för samhällsbyggandet inför 2000-talet bör gälla:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Att främja en långsiktigt bärkraftig bebyggelsestruktur. Denna bebyggelsestruktur bör förnyas och kompletteras så att en hushållning med mark- och vattenområden, kulturmiljöns värden, en ekonomisk utveckling och en god livsmiljö främjas. Stor vikt bör därvid läggas vid att hitta en balans mellan den byggda miljön och omgivande landskap. – Att skapa en rik och levande livsmiljö. Bebyggelsemiljön måste utvecklas med stor hänsyn till dess värden och kvaliteter, så att både särart och mångfald främjas. – Att utbyggnaden och förnyelsen av den tekniska infrastrukturen – för kommunikationer, vatten, avlopp, etc. – måste ske med hänsyn både till önskemålen om att skapa en samhälls-ekonomisk effektiv struktur och att minimera och förebygga miljökonsekvenserna av ingreppen. På grund av miljöproblemen i städer och tätorter bör nya tekniska lösningar som bygger på kretsloppstänkande främjas. Särskild tyngdpunkt bör läggas vid möjligheterna att utnyttja naturområden och omgivande odlingslandskap. <p><i>(Skr. 1994/95:120 s. 18-19, bet. 1994/95:JoU16, rskr. 1994/95:306)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla. Täcks delvis av nytt miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.11 En god bebyggd miljö. Behandlas även i avsnitt 9.1 Samhällsplanering för en ekologiskt hållbar utveckling.</p>
---	---

Prop. 1997/98:145
Bilaga 57

12 Anspråk mot särskilt värdefulla områden (vissa odlingslandskap och skyddsvärda områden)

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Målet för det fortsatta arbetet med att bevara naturtyper anges vara att säkerställa alla förekommande naturtyper, såväl naturliga som kulturpräglade, i en sådan utsträckning och på ett sådant sätt att de långsiktigt kan bibehållas i ekologisk stabilitet och med bevarat artinnehåll.</p> <p><i>(Prop. 1989/90:146 s. 32, bet. 1989/90:JoU25, rskr. 1989/90:237)</i></p>	<p>Täcks av nya miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Målet för det fortsatta arbetet inom fauna- och floravården anges vara att bibehålla en rik och varierad fauna och flora, att inom ramen för rimliga krav på hänsyn och resursinsatser bevara de naturligt förekommande växt- och djurarterna i livskraftiga och reproducerande populationer i naturen.</p> <p><i>(Prop. 1989/90:146 sid. 32, bet. 1989/90:JoU25, rskr. 1989/90:237)</i></p>	<p>Täcks av nya miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Den biologiska mångfalden och den genetiska variationen skall säkerställas. Växt- och djursamhällen bevaras så att i landet naturligt förekommande växt- och djurarter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd.</p> <p><i>(Prop. 1990/91:90 s. 35, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</i></p>	<p>Täcks av nya miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>

<p>Målen för konventionen är att bevara den biologiska mångfalden, att hållbart nyttja dess beståndsdelar och att rättvist fördela de vinster som uppstår vid nyttjandet av genetiska resurser. Varje part (land) skall utveckla nationella strategier, planer eller program för bevarande av biologisk mångfald. (<i>Prop. 1992/93:227 s. 4-5, bet. 1992/93:JoU4, rskr. 1992/93:27</i>)</p>	<p>Målet uppnått i de delar som avser utveckling av strategier o.dyl. Målet fortsätter gälla i övriga delar.</p>
<p>Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. (<i>Prop. 1986/87:58 s. 22, bet. 1986/87:JoU15, rskr. 1986/87:190</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>
<p>Skogsvårdslagen skall på ett bättre sätt än hittills vara en garanti för att skogsbruket i de fjällnära skogarna bedrivs med mycket stor återhållsamhet. Skogsbruket där skall inte bedrivas i vidare omfattning än vad som är förenligt med intressen som är viktiga för naturvården, kulturmiljövården och rennäringen. (<i>Prop. 1990/91:3 s. 3, bet. 1990/91:JoU13, rskr. 1990/91:70</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas delvis i avsnitt 4.2.8 Levande skogar.</p>
<p>En svensk strategi med grundläggande principer för bevarande och hållbart utnyttjande av biologisk mångfald antas. Dessa grundläggande principer är att miljömålen skall ges samma vikt och betydelse som skilda ekonomiska överväganden i syfte att bygga mänsklig verksamhet på ekologisk grund. Vidare skall en helhetssyn tillämpas vad gäller åtgärder för att upprätthålla ekologiska processer och säkra arters långsiktiga överlevnad. (<i>Prop. 1993/94:30 s. 16 och 18, bet. 1993/94:JoU9, rskr. 1993/94:87</i>)</p>	<p>Målet är delvis uppnått genom att en strategi är antagen. I övriga delar fortsätter målet att gälla.</p>

<p>Under de närmaste åren bör det läggas en ökad vikt vid att främja en miljöanpassning av verksamheten inom olika samhällssektorer. Att inrätta skyddade områden är viktigt även i fortsättningen. (Prop. 1993/94:30 s. 21, bet. 1993/94:JoU9, rskr. 1993/94:87)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Täcks till de delar som gäller skyddade områden av nya miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Representativa områden av alla förekommande naturtyper skall säkerställas. Skyddet av urskogar, våtmarker och vissa naturtyper i odlingslandskapet bör prioriteras. Mångfalden i flora och fauna bör bibehållas. Mark bör säkerställas och göras bättre tillgänglig för rekreation och friluftsliv särskilt runt våra tätorter. (Prop. 1987/88:85 s. 45, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373)</p>	<p>Täcks av nya miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Den biologiska mångfalden, artrikedomen och den genetiska variationen är en förutsättning för varaktigt liv. Aktionsplaner som syftar till en mer naturvårdsanpassad verksamhet utarbetas nu inom bl.a. skogsbruket, jordbruket, fisket och rennäringen. Allemansrätten och strandskyddet är viktiga förutsättningar för friluftslivet. Landets fjällområden bör värnas mot alltför hårt nyttjande och slitage. (Skr. 1994/95:120, bet. 1994/95:JoU16, rskr. 1994/95:306)</p>	<p>Täcks av nya miljökvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitten 4.2.3 Levande sjöar och vattendrag, 4.2.4 Myllrande våtmarker, 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård, 4.2.8 Levande skogar, 4.2.9 Ett rikt odlingslandskap, 4.2.10 Storslagen fjällmiljö och 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>

<p>Bulleravgivningen från snöskotrar och andra terrängskotrar bör minskas. (Skr. 1993/94:175 s. 10, bet. 1993/94:JoU21, rskr. 1993/94:362)</p>	<p>Målet har därefter behandlats i propositionen Hållbar utveckling i landets fjällområden (prop. 1995/96:226, bet. 1996/97:JoU5, rskr. 1996/97:63). Kompletteras med delmål som behandlas i avsnitt 4.2.10 Storslagen fjällmiljö.</p>
<p>Bullret bör minska i värdefulla natur- och rekreationsområden. Det bör ske dels genom bullerdämpande åtgärder via källorna, dels genom att begränsa eller förbjuda motordrivna fritidsaktiviteter i områden med större krav på frihet från buller. (Skr. 1993/94:175 s. 5, bet. 1993/94:JoU21, rskr. 1993/94:362)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Har delvis behandlats i propositionen Hållbar utveckling i landets fjällområden (prop. 1995/96:226, bet. 1996/97:JoU5, rskr. 1996/97:63). Täcks delvis av nya miljö-kvalitetsmål samt delmål som behandlas i avsnitt 4.2.5 Hav i balans samt levande kust och skärgård samt 4.2.10 Storslagen fjällmiljö.</p>

Prop. 1997/98:145
Bilaga 57

13 Brutna kretslopp, avfall och miljöfarliga restprodukter

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Energipolitiken ska utgå ifrån vad natur och miljö kan bära. (<i>Prop. 1990/91:88 s. 6, bet. 1990/91:NU40, rskr. 1990/91:373, 374</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Riksdagen behandlade 1997 ett nytt energipolitiskt beslut där det även anges att energipolitiska riktlinjer från 1991 års uppgörelse ligger fast (prop. 1996/97:89, bet 1996/97:NU12, rskr 1996/97:212). Behandlas i denna proposition i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Miljöpolitiken skall underlätta industrins anpassning till kretsloppssamhället, bl a genom att skapa goda förutsättningar för användning av förnybara resurser, energisnåla processer, återanvändning och återvinning. (<i>Prop. 1992/93:180 s. 18, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer. Behandlas i avsnitt 4.2.11 God byggd miljö och i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Som riktlinjer för miljöpolitiken skall gälla att alla beslut skall vara inriktade mot att effektivisera resurshushållningen och främja kretsloppssamhället. (Vad som utvinns ur naturen skall på ett uthålligt sätt kunna användas, återanvändas, återvinnas eller slutligt omhändertas med minsta möjliga resursförbrukning och utan att naturen skadas.) (<i>Prop. 1992/93:180 s. 14, bet. 1992/93:JoU 14, rskr. 1992/93:344</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer. Behandlas i avsnitt 4.2.11 God byggd miljö och i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Som riktlinje för en kretsloppsanpassad utveckling skall gälla att stimulera till en miljöanpassad produktutveckling genom att miljökrav i ökad utsträckning ställs vid offentlig upphandling. (<i>Prop. 1992/93:180 sid. 41, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i kap.10 Styrmedel och andra instrument i miljöpolitiken.</p>

<p>Som närmare riktlinjer för kemikaliekontrollen inom ramen för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling skall gälla: <u>att</u> flödena och användningen av hälso- och miljöskadliga kemikalier bör minska. De flöden som ändå innehåller skadliga kemikalier i möjligaste mån slutas. Systematisk riskhantering av kemikalier behöver utvecklas ytterligare. Användningen av de mest skadliga ämnena bör avvecklas. Planer för riskbegränsning bör tas fram för ett antal ämnen inom en femårsperiod, <u>att</u> substitutionsprincipen bör hävdas internationellt och tillämpningen i Sverige utvecklas, <u>att</u> arbetet med att öka kunskaperna om och begränsa riskerna med hälso- och miljöskadliga kemikalier bör intensifieras. Detta arbete bör i princip bekostas och bedrivs av industrin enligt principen om att förorenaren skall betala, <u>att</u> kemikaliekontrollen så långt möjligt bör genomföras i internationellt samarbete och Sverige bör där vara aktivt pådrivande. <i>(Prop. 1992/93:180 s. 46, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</i></p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål samt del-mål, nya riktlinjer och strategier. Behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och kapitel 6 Kemikaliepolitik för 2000-talet.</p>
<p>Inom ramen för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling skall följande riktlinjer gälla för all plasthantering: För plaster bör bättre hushållning ske med sådant plastmaterial som framställs ur ändliga naturresurser genom ökad återanvändning och materialåtervinning. Särskilt miljöbelastade plastmaterial bör undvikas helt. Utvecklingen av alternativa plastmaterial, som kan tillverkas av förnybara råvaror, bör stödjas. <i>(Prop. 1992/93:180 s. 100, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</i></p>	<p>Riktlinjen fortsätter gälla. Behandlas i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle</p>
<p>Åtgärder inom jord- och skogsbruket, i transportsektorn, inom energiförsörjningen och i industrin skall inriktas mot ett resurssnålt kretsloppssamhälle. <i>(Prop. 1992/93:180 s. 20, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</i></p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer. Behandlas målavsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö och i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>

<p>Som riktlinjer för beslut avseende samhällsplaneringen skall gälla att de skall vara inriktade mot att effektivisera och främja kretsloppssamhället. (Prop. 1992/93:180 s. 31, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Riktlinjerna/målet fortsätter gälla. Behandlas i målavsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö.</p>
<p>Eftersom kommunerna spelar en avgörande roll i arbetet för att ställa om till ett kretsloppsanpassat samhälle bör kretsloppsprincipen få stort genomslag i kommunernas arbete för att omsätta och konkretisera Riokonferensens handlingsprogram Agenda 21 i lokala program för en hållbar utveckling. Centrala miljömyndigheter och länsstyrelser bör stödja kommunernas arbete. (Prop. 1992/93:180 s. 32, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 11.3 Fortsatt arbete med Agenda 21.</p>
<p>Som riktlinjer för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling skall gälla att ekonomiska styrmedel i ökad omfattning skall utvecklas och användas inom miljöpolitiken. (Prop. 1992/93:180 s. 36, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Riktlinjen fortsätter gälla. Behandlas i kap. 10 Styrmedel och andra instrument i miljöpolitiken samt delvis i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Som riktlinjer för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling skall gälla att arbetet med nya standarder skall bedrivas med inriktningen att standarderna skall vara analyserade med avseende på sina miljökonsekvenser. Miljö- och hälsoaspekter bör integreras i företagets arbete med kvalitetssäkring och standarder för detta. (Prop. 1992/93:180 s. 42, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Riktlinjerna fortsätter gälla. Behandlas i kap. 10 Styrmedel och andra instrument i miljöpolitiken.</p>
<p>Inom ramen för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling bör som riktlinje gälla att nuvarande bilsrotningssystem skall utformas till ett återvinningssystem där tillverkare och importörer har fysiskt och ekonomiskt ansvar att ta tillbaka uttjänta bilar och återvinna material från dem. (Prop. 1992/93:180 s. 106, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Regleras i förordningen (1997:788) producentansvar för bilar. Behandlades i prop. 1995/96:174. Behandlas i denna proposition i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>

<p>Konsumentpolitikens mål ska bl.a. vara att konsumenternas hälsa och säkerhet skyddas, och att sådana konsumtions- och produktionsmönster utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling. (Prop. 1994/95:140 s. 21, bet. 1994/95:LU32, rskr. 1994/95:438)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 8.2 om konsumenterna och miljön.</p>
<p>Avfallet utgör en allt större belastning på miljön. Många problem skapas redan när en vara tillverkas. Producenten ansvarar för det avfall som uppstår till följd av verksamheten, vilket inkluderar ett kostnadsansvar. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 28, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer. Behandlas i avsnitt 4.2.12 Giffri miljö och kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>De stora volymerna avfall utgör problem för miljön och resurshushållningen. Återanvändning och återvinning av material måste öka. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 28, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med nya riktlinjer. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giffri miljö, 4.2.8 Levande skogar och 4.2.15 Begränsad klimatpåverkan.</p>
<p>För det avfall som slutligen behöver tas om hand måste teknik och system för miljöriktig hantering och slutbehandling utvecklas. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 28, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i målavsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö och i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Producentens ansvar måste utkrävas tydligare än hittills. Varorna måste vara rena från början. Den som ger upphov till avfall skall stå för kostnaderna i samband med avfallshanteringen. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 43, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet är uppnått. Regleras i förordningarna om producentansvar för (1994:1205) returpapper, (1994:1236) bildäck (1997:185) förpackningar och (1997:788) bilar och lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar. Behandlas i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Återtagningsmålet för dryckesförpackningar skall vara minst 90 %. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 58, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Regleras i förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar.</p>

<p>Källsortering av avfall bör utvecklas så att allt avfall som lämnas till slutbehandling fr o m år 1994 sorteras i kategorier som möjliggör lämplig hantering och så att förbränning och deponering av osorterat avfall i allt väsentligt skall ha upphört vid utgången av år 1993. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 54, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet fortsätter gälla och kompletteras med föreslagna åtgärder enligt prop. 1996/97:172. Behandlas i målavsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö och i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Ett program läggs fast för att senast till år 1995 få bort de farligaste ämnena i slammet från de kommunala reningsverken. Målet är att slam fortlöpande skall kunna utnyttjas inom bl.a. jordbruket utan risker för miljö och hälsa. Deponering av slam bör upphöra på sikt. (Prop. 1989/90:100, bil. 16 s. 73, bet. 1989/90:JoU16, rskr. 1989/90:241)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Kompletteras med nya miljökvalitetsmål samt delmål i avsnitt 4.2.11 God bebyggd miljö och 4.2.12 Giftfri miljö. Behandlas delvis i avsnitt 5.5 Kretslopp av växtnäring mellan stad och land.</p>
<p>Åtgärder för att få en slamkvalitet som innebär att slammet kan nyttjas av jordbruket bör vidtas utifrån lokala planer och lokala förutsättningar samt samordnas med de handlingsprogram för en hållbar utveckling som arbetas fram i kommunerna. (Prop. 1993/94:163 s. 62, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</p>	<p>Målet är uppnått.</p>
<p>Som riktlinjer för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling skall gälla att nya produktgrupper och varuområden successivt anges för producentansvar. Inom flera områden pågår redan arbete i denna riktning, t.ex. när det gäller skrotdäck och bilar. Andra områden som bör bli aktuella inom kort är plaster, byggnadsmaterial, elektroniska och elektriska produkter. (Prop. 1992/93:180 s. 98, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Delvis uppnått genom att producentansvar fastslagits i prop. 1995/96:174 och 1996/97:172. Regleras i Renhållningslagen (1979:597) och i förordningar om producentansvar för (1994:1205) returpapper, (1994:1236) bildäck (1997:185) förpackningar och (1997:788) bilar. Behandlas i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Insamlingsmålet för försålda lösa och fast monterade NiCd-batterier skall vara 90 %. (Prop. 1990/91:90 s. 254, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>

<p>Ett miljöanpassat näringsliv är en förutsättning för en hållbar utveckling och kan stärka konkurrenskraften. Producenterna bör ta ett ökat miljöansvar för varor och produkter under hela dess livscykel. Kretsloppsarbetet drivs vidare med kraft. Spridning av skadliga ämnen som medför risk för miljö och hälsa bör begränsas så långt som möjligt. Mängden avfall bör minska avsevärt jämfört med dagens situation. (Skr. 1994/95:120, bet. 1994/95:JoU16, rskr. 1994/95:306)</p>	<p>Riktlinjerna fortsätter gälla. Delvis uppnådda genom att producentansvar fastslagits i prop. 1995/96:174 och 1996/97:172. Behandlas i kapitel 5 Resurseffektivisering i ett kretsloppssamhälle.</p>
<p>Motsvarande villkor som tillämpas för de företag som får hanteringstillstånd för PET-flaskor för återfyllnad skall gälla för företag som väljer att ingå i ett system med retur-PET som återvinns. För sådant hanteringstillstånd skall således gälla att minst 90 % räknat på årsbasis av de försålda engångsflaskorna från den 1 januari 1994 tas tillbaka och materialåtervinnas. (Prop. 1992/93:180 s. 76, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Målet är uppnått. Regleras i förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar och lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar. Behandlas i avsnitt 5.3.1 Producentansvaret för förpackningar, returpapper och däck som bidrag till omställningen av miljöarbetet.</p>
<p>Insamlingsmålet för tidnings- och journalpapper sätts till 75 % till år 2000. (Prop. 1992/93:180 s. 79, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Målet är uppnått. Regleras i förordningen (1994:1205) om producentansvar för returpapper. Behandlas i avsnitt 5.3.1</p>
<p>Till år 1996 bör 60 % återtagning av alla årligen uppkomna skrotdäck ha nåtts samt att det bör vara möjligt att till år 1998 nå minst 80 % återtagning. (Prop. 1992/93:180 s. 105, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344)</p>	<p>Målet är i huvudsak uppnått. Regleras i förordning (1994:1236) om producentansvar för däck. Behandlas i avsnitt 5.3 Producentansvar och kretsloppsanpassning av varor.</p>
<p>Producentansvar för förpackningar och krav på återanvändning och materialåtervinning gäller från den 1 januari 1994. (Jfr prop. 1992/93:180 s. 65 och 73, bet. 1992/93:JoU14, rskr. 1992/93:344 samt SFS 1997:185)</p>	<p>Målet är uppnått. Regleras i förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar. Behandlas i avsnitt 5.3 Producentansvar och kretsloppsanpassning av varor.</p>

<p>Kemikaliekontrollen ingår i arbetet mot en långsiktigt hållbar utveckling. Riskbegränsningsarbetet och substitutionsprincipens tillämpning bör vidareutvecklas. Det internationella arbetet bör intensifieras. Särskild vikt bör läggas på samarbete inom EG/EFTA samt insatser för hjälp till uppbyggnad av kemikaliekontroll i Baltikum och Östeuropa. Ökad vikt bör läggas vid stöd och vägledning till kommuner och små företag. (Prop. 1993/94:163 s. 42, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål samt delmål, riktlinjer och strategier. Behandlas i avsnitt 4.2.12 Giftfri miljö och i kapitel 6 Kemikaliepolitik för 2000-talet.</p>
<p>Arbete med att finna metoder för urval av ämnen för riskbegränsningsarbete bör intensifieras. Såväl miljö- och hälsoegenskaper som exponering bör vägas in. Internationellt samarbete bör få ökad betydelse. (Prop. 1993/94:163 s. 45, bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273)</p>	<p>Täcks av nytt miljö-kvalitetsmål samt delmål, nya riktlinjer och strategier. Behandlas i avsnitten 4.2.12 Giftfri miljö och 6.2 Ytterligare riktlinjer för kemikaliepolitiken, och 6.4 Begränsningar och avveckling av vissa skadliga ämnen.</p>

14 Inriktningen av miljöarbetet gemensamt för flera hot

Mål och beslut	Kommentarer
<p>Regeringen anser att kommunerna bör följa rekommendationen i Agenda 21 om att alla lokala myndigheter i världen senast år 1996 skall utarbeta lokala handlingsprogram för en hållbar utveckling inför nästa århundrade. Ideella insatser på miljöområdet bör främjas och stimuleras. (Prop. 1993/94:111, bet. 1993/94:JoU19, rskr. 1993/94:256)</p>	<p>Målet uppnått. Behandlas i avsnitt 9.3 Fortsatt arbete med Agenda 21.</p>
<p>Regeringen vill framhålla betydelsen av forskningssatsningar om biologisk mångfald, klimatforskning, forskning för ett kretsloppssamhälle och ökade insatser för internationalisering. (Prop. 1992/93:170, avsnitt 14 s. 514, bet. 1992/93:JoU18, rskr. 1992/93:398)</p>	<p>Målet fortsätter gälla.</p>

<p>Arbetet med att utveckla mätbara mål bör fortsätta. De av riksdagen fastlagda övergripande målen för naturvårdsarbetet bör omsättas i mätbara mål så att miljöarbetet kan utvärderas. Målen bör brytas ned i praktiskt genomförbara enheter som kan tillämpas inom olika samhällssektorer och på regional och lokal nivå. (Länsstyrelsernas utveckling av regionala mål för bevarande av biologisk mångfald bör genomföras i samarbete med skogsvårdsstyrelserna.) (Prop. 1993/94:30 s. 31, bet. 1993/94:JoU9, rskr. 1993/94:87)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Nya miljö kvalitetsmål och riktlinjer behandlas i kap. 4 Nationella miljö kvalitetsmål för ekologiskt hållbar utveckling, kap 5 Resurseffektivitet i ett kretsloppssamhälle, kap. 6 Kemikaliepolitik för 2000-talet samt kap. 9 Samhällsplanering, lokalt och regionalt miljöarbete.</p>
<p>Aktionsplaner eller handlingsprogram för bevarandet av biologisk mångfald bör utarbetas dels av Naturvårdsverket, för uppföljning av miljömål och för en samlad bedömning av insatsbehoven inom hela området, dels av resp. sektorsmyndighet som sektorsvisa konkreta planer eller program. (Prop. 1993/94:30 s. 32, bet. 1993/94:JoU9, rskr. 1993/94:87)</p>	<p>Målet är uppnått genom Naturvårdsverkets och sektorsmyndigheternas aktionsplaner.</p>
<p>Uppföljning av konventionen om biologisk mångfald bör ges en tematisk inriktning uppdelad på olika regioner. Uppföljningsdiskussionerna bör föras i FN:s regionala kommissioner och i FAO:s regionala kommissioner för skogsbruk, jordbruk och fiske. Konkret uppföljningsarbete bör även bedrivas inom andra mellanstatliga samarbetsorgan. (Prop. 1993/94:30 s. 42, bet. 1993/94:JoU9, rskr. 1993/94:87)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas delvis i kap. 11 Internationellt miljö-samarbete.</p>
<p>Sveriges aktiva och pådrivande insatser i det globala miljö- och utvecklingssamarbetet skall fortsätta och utvecklas. Det övergripande målet är att åstadkomma en integrering av UNCED-besluten i både det normativa och operativa internationella samarbetet, och där så är lämpligt, sträva efter att få till stånd internationella avtal med konkreta och tidsbestämda åtaganden och förpliktelser. (Prop. 1993/94:111, bet. 1993/94:JoU19, rskr. 1993/94:256)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i kap. 3 Miljöpolitikens inriktning och kap. 11 Internationellt miljö-samarbete.</p>

<p>Tillväxten måste ske utan ökad förslitning av natur samt miljö och så att resursbasen för framtida generationer inte äventyras. Klara gränser måste finnas för att skydda miljön i vid bemärkelse. Ekonomiska styrmedel bör användas i större utsträckning inom miljöpolitiken. (<i>Prop. 1995/96:25 s. 18, bet. 1995/96:FiU1, rskr. 1995/96:134</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 8.7 Optimalt styrmedelsval, avsnitt 8.8 Miljöanpassade stöd och avsnitt 8.9 Marknadsinriktade styrmedel. 8.9.</p>
<p>(Ekonomiska styrmedel skall användas för att driva på utvecklingen mot ett bärkraftigt samhälle.) Utformningen av skatter och avgifter bör avvägas så att miljökostnader beaktas på samma sätt som andra samhällskostnader. (<i>Prop. 1991/92:150, bil. 1.12 s. 7, bet. 1991/92:JoU24, rskr. 1991/92:355</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas delvis i avsnitt 8.7 Optimalt styrmedelsval, avsnitt 8.8 Miljöanpassade stöd och avsnitt 8.9 Marknadsinriktade styrmedel. 8.9.</p>
<p>Det lokala miljöarbetet utgör grunden för en hållbar utveckling. För Sveriges del är kommunernas arbete med lokal Agenda 21 av central betydelse. Kommuninvånare, intresseorganisationer, företag samt övriga lokala aktörer behöver engageras i arbetet och bidra med sina kunskaper. Länsstyrelsernas ansvar att vara pådrivande och samordnande i miljöarbetet behöver utvecklas ytterligare. (<i>Skr. 1994/95:120 s. 15, bet. 1994/95:JoU16, rskr. 1994/95:306</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i kap. 9 Samhällsplanering, lokalt och regionalt miljöarbete.</p>
<p>Samhällsplaneringen på alla nivåer bör utvecklas mot ett sektorsövergripande och strategiskt synsätt för att främja en hållbar utveckling av hela landet. Miljöproblem bör förebyggas bl a genom arbete med ett miljöanpassat transportsystem och samordnande insatser i fråga om markanvändning och byggande. (<i>Skr. 1994/95:120 s. 15, bet. 1994/95:JoU16, rskr. 1994/95:306</i>)</p>	<p>Målet fortsätter gälla. Behandlas i avsnitt 9.1 Samhällsplanering för ekologiskt hållbar utveckling.</p>

1997 års justeringar och ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet

Annex I

ADJUSTMENTS AGREED AT THE NINTH MEETING OF THE PARTIES RELATING TO CONTROLLED SUBSTANCES IN ANNEX A

The ninth meeting of the Parties to the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer decides, on the basis of the assessments made pursuant to Article 6 of the Protocol, to adopt adjustments and reductions of production and consumption of the controlled substances in Annex A to the Protocol as follows:

Article 5, paragraph 3

The following words shall be added at the end of paragraph 3 (a) of Article 5 of the Protocol:

relating to consumption

The following subparagraph shall be added to paragraph 3 of Article 5 of the Protocol:

(c) For controlled substances under Annex A, either the average of its annual calculated level of production for the period 1995 to 1997 inclusive or a calculated level of production of 0.3 kilograms per capita, whichever is the lower, as the basis for determining its compliance with the control measures relating to production.

Annex II

ADJUSTMENTS AGREED AT THE NINTH MEETING OF THE PARTIES RELATING TO CONTROLLED SUBSTANCES IN ANNEX B

The ninth meeting of the Parties to the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer decides, on the basis of the assessments made pursuant to Article 6 of the Protocol, to adopt adjustments and reductions of production and consumption of the controlled substances in Annex B to the Protocol as

Bilaga I

JUSTERINGAR ÖVERENSKOMNA VID NIONDE MÖTET MED PARTERNA OM KONTROLLERADE ÄMNEN I BILAGA A

Nionde mötet med parterna i Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet beslutar att, på grundval av de utvärderingar som har gjorts i enlighet med artikel 6 i protokollet, anta följande justeringar och minskningar av produktion och konsumtion¹ av de kontrollerade ämnen som anges i bilaga A till protokollet:

Artikel 5.3

Följande text skall läggas till i slutet av artikel 5.3 (a) i protokollet:

med avseende på konsumtion

Följande stycke skall läggas till efter artikel 5.3 i protokollet:

c) i fråga om kontrollerade ämnen i bilaga A, den mängd som är lägst av medeltalet för dess årliga beräknade produktion under perioden 1995 till och med 1997 och en beräknad produktion på 0,3 kg per capita, som grund för att fastställa om kontrollåtgärderna har fullgjorts med avseende på produktion.

Bilaga II

JUSTERINGAR ÖVERENSKOMNA VID NIONDE MÖTET MED PARTERNA OM KONTROLLERADE ÄMNEN I BILAGA B

Nionde mötet med parterna i Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet beslutar att, på grundval av de utvärderingar som har gjorts i enlighet med artikel 6 i protokollet, anta följande justeringar och minskningar av produktion och konsumtion¹ av de kontrollerade ämnen som anges i bilaga B till protokollet:

¹ I tidigare översättningar benämnt förbrukning.

follows:

Article 5, paragraph 3

The following words shall be added at the end of paragraph 3 (b) of Article 5 of the Protocol:

relating to consumption

The following subparagraph shall be added to paragraph 3 of Article 5 of the Protocol:

(d) For controlled substances under Annex B, either the average of its annual calculated level of production for the period 1998 to 2000 inclusive or a calculated level of production of 0.2 kilograms per capita, whichever is the lower, as the basis for determining its compliance with the control measures relating to production.

Annex III

ADJUSTMENTS AGREED AT THE NINTH MEETING OF THE PARTIES RELATING TO THE CONTROLLED SUBSTANCE IN ANNEX E

The ninth meeting of the Parties to the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer decides, on the basis of the assessments made pursuant to Article 6 of the Protocol, to adopt adjustments and reductions of production and consumption of the controlled substances in Annex E to the Protocol as follows:

A. Article 2H: Methyl bromide

1. Paragraphs 2 to 4 of Article 2H of the Protocol shall be replaced by the following paragraphs:

2. Each Party shall ensure that for the twelve-month period commencing on 1 January 1999, and in the twelve-month period thereafter, its calculated level of consumption of the controlled substance in Annex E does not exceed, annually, seventy-five per cent of its calculated level of consumption in 1991. Each Party producing the substance shall, for the same periods, ensure that its calculated level of production of the substance does not exceed, annually, seventy-five per cent of its calculated level of production in 1991. However, in order to satisfy the basic domestic needs of the Parties operating under paragraph 1 of Article 5, its calculated level of production may exceed that limit by up to ten per cent of

Prop. 1997/98:145

Bilaga 58

Artikel 5.3

Följande text skall läggas till i slutet av artikel 5.3 (b) i protokollet:

med avseende på konsumtion

Följande stycke skall läggas till efter artikel 5.3 i protokollet:

d) i fråga om kontrollerade ämnen i bilaga B, den mängd som är lägst av medeltalet för dess årliga beräknade produktion under perioden 1998 till och med 2000 och en beräknad produktion på 0,2 kg per capita, som grund för att fastställa om kontrollåtgärderna har fullgjorts med avseende på produktion.

Bilaga III

JUSTERINGAR ÖVERENSKOMNA VID NIONDE MÖTET MED PARTERNA OM KONTROLLERADE ÄMNEN I BILAGA E

Nionde mötet med parterna i Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet beslutar att, på grundval av de utvärderingar som har gjorts i enlighet med artikel 6 i protokollet, anta följande justeringar och minskningar av produktion och konsumtion¹ av de kontrollerade ämnen som anges i bilaga E till protokollet:

A. Artikel 2H: Metylbromid

1. Artikel 2H 2-4 skall ersättas med följande punkter:

2. Varje part skall tillse att under den tolv månadersperiod som börjar den 1 januari 1999 och under tolv månadersperioden därefter dess beräknade nivå avseende konsumtion av det kontrollerade ämnet i bilaga E inte överstiger 75 procent av dess beräknade konsumtionsnivå år 1991. Varje part som producerar ämnet skall under samma period tillse att dess beräknade produktionsnivå avseende ämnet inte överstiger 75 procent av dess beräknade produktionsnivå år 1991. För att tillgodose de grundläggande inhemska behoven hos de parter som avses i artikel 5.1 får dock en parts beräknade produktionsnivå överstiga denna gräns med upp till 10 procent av den beräknade produktionsnivån år 1991.

its calculated level of production in 1991.

3. Each Party shall ensure that for the twelve-month period commencing on 1 January 2001, and in the twelve-month period thereafter, its calculated level of consumption of the controlled substance in Annex E does not exceed, annually, fifty per cent of its calculated level of consumption in 1991. Each Party producing the substance shall, for the same periods, ensure that its calculated level of production of the substance does not exceed, annually, fifty per cent of its calculated level of production in 1991. However, in order to satisfy the basic domestic needs of the Parties operating under paragraph 1 of Article 5, its calculated level of production may exceed that limit by up to ten per cent of its calculated level of production in 1991.

4. Each Party shall ensure that for the twelve-month period commencing on 1 January 2003, and in the twelve-month period thereafter, its calculated level of consumption of the controlled substance in Annex E does not exceed, annually, thirty per cent of its calculated level of consumption in 1991. Each Party producing the substance shall, for the same periods, ensure that its calculated level of production of the substance does not exceed, annually, thirty per cent of its calculated level of production in 1991. However, in order to satisfy the basic domestic needs of the Parties operating under paragraph 1 of Article 5, its calculated level of production may exceed that limit by up to ten per cent of its calculated level of production in 1991.

5. Each Party shall ensure that for the twelve-month period commencing on 1 January 2005, and in each twelve-month period thereafter, its calculated level of consumption of the controlled substance in Annex E does not exceed zero. Each Party producing the substance shall, for the same periods, ensure that its calculated level of production of the substance does not exceed zero. However, in order to satisfy the basic domestic needs of the Parties operating under paragraph 1 of Article 5, its calculated level of production may exceed that limit by up to fifteen per cent of its calculated level of production in 1991. This paragraph will apply save to the extent that the Parties decide to permit the level of production or consumption that is necessary to satisfy uses agreed by them to be critical uses.

3. Varje part skall tillse att under den tolv månadersperiod som börjar den 1 januari 2001 och under tolv månadersperioden därefter dess beräknade nivå avseende konsumtion av det kontrollerade ämnet i bilaga E inte överstiger 50 procent av dess beräknade konsumtionsnivå år 1991. Varje part som producerar ämnet skall under samma period tillse att dess beräknade produktionsnivå avseende ämnet inte överstiger 50 procent av dess beräknade produktionsnivå år 1991. För att tillgodose de grundläggande inhemska behoven hos de parter som avses i artikel 5.1 får dock en parts beräknade produktionsnivå överstiga denna gräns med upp till 10 procent av den beräknade produktionsnivån år 1991.

4. Varje part skall tillse att under den tolv månadersperiod som börjar den 1 januari 2003 och under tolv månadersperioden därefter dess beräknade nivå avseende konsumtion av det kontrollerade ämnet i bilaga E inte överstiger 30 procent av dess beräknade konsumtionsnivå år 1991. Varje part som producerar ämnet skall under samma period tillse att dess beräknade produktionsnivå avseende ämnet inte överstiger 30 procent av dess beräknade produktionsnivå år 1991. För att tillgodose de grundläggande inhemska behoven hos de parter som avses i artikel 5.1 får dock en parts beräknade produktionsnivå överstiga denna gräns med upp till 10 procent av den beräknade produktionsnivån år 1991.

5. Varje part skall tillse att under den tolv månadersperiod som börjar den 1 januari år 2005 och under varje tolv månadersperiod därefter dess beräknade nivå avseende konsumtion av det kontrollerade ämnet i bilaga E inte överstiger noll. Varje part som producerar ämnet skall under samma period tillse att dess beräknade produktionsnivå avseende ämnet inte överstiger noll. För att tillgodose de grundläggande inhemska behoven hos de parter som avses i artikel 5.1 får dock en parts beräknade produktionsnivå överstiga denna gräns med upp till 15 procent av den beräknade produktionsnivån år 1991. Denna punkt skall tillämpas utom i den utsträckning som parterna beslutar att tillåta den produktions- eller konsumtionsnivå som är nödvändig för att tillgodose de användningsområden som de enats om vara kritiska.

2. Paragraph 5 of Article 2H of the Protocol shall become paragraph 6.

B. Article 5, paragraph 8 ter (d)

1. The following shall be inserted after paragraph 8 ter (d) (i) of Article 5 of the Protocol:

(ii) Each Party operating under paragraph 1 of this Article shall ensure that for the twelve-month period commencing on 1 January 2005, and in each twelve-month period thereafter, its calculated levels of consumption and production of the controlled substance in Annex E do not exceed, annually, eighty per cent of the average of its annual calculated levels of consumption and production, respectively, for the period of 1995 to 1998 inclusive;

(iii) Each Party operating under paragraph 1 of this Article shall ensure that for the twelve-month period commencing on 1 January 2015 and in each twelve-month period thereafter, its calculated levels of consumption and production of the controlled substance in Annex E do not exceed zero. This paragraph will apply save to the extent that the Parties decide to permit the level of production or consumption that is necessary to satisfy uses agreed by them to be critical uses;

2. Paragraph 8 ter (d) (ii) of Article 5 of the Protocol shall become paragraph 8 ter (d) (iv).

Annex IV

AMENDMENT TO THE MONTREAL
PROTOCOL ADOPTED BY THE NINTH
MEETING OF THE PARTIES

ARTICLE 1: AMENDMENT

A. Article 4, paragraph 1 qua.

The following paragraph shall be inserted after paragraph 1 ter of Article 4 of the Protocol:

1 qua. Within one year of the date of entry into force of this paragraph, each Party shall ban the import of the controlled substance in Annex E from any State not party to this Protocol.

2. Punkt 5 i artikel 2H i protokollet skall bli punkt 6.

B. Artikel 5.8 ter (d)

1. Följande skall insättas efter protokollets artikel 5.8 ter (d) (i):

ii) Varje part som avses i punkt 1 i denna artikel skall tillse att för den tolvmånadersperiod som börjar den 1 januari 2005 och under varje tolvmånadersperiod därefter dess beräknade nivåer avseende konsumtion och produktion av det kontrollerade ämnet i bilaga E inte överstiger 80 procent av medeltalet av dess beräknade årliga konsumtions- och produktionsnivåer för perioden 1995 till och med 1998;

iii) Varje part som avses i punkt 1 i denna artikel skall tillse att för den tolvmånadersperiod som börjar den 1 januari 2015 och under varje tolvmånadersperiod därefter dess beräknade nivåer avseende konsumtion och produktion av det kontrollerade ämnet i bilaga E inte överstiger noll. Denna punkt skall tillämpas utom i den utsträckning som parterna beslutar tillåta den produktions- eller konsumtionsnivå som är nödvändig för att tillgodose de användningsområden som de enats om vara kritiska;

2. Punkt 8 ter (d) (ii) i artikel 5 i protokollet skall bli punkt 8 ter (d) (iv).

Bilaga IV

ÄNDRING AV MONTREALPROTOLLET
ANTAGEN VID PARTERNAS NIONDE
MÖTE

ARTIKEL 1: ÄNDRING

A. Artikel 4.1 qua.

Följande punkt skall införas efter artikel 4.1 ter i protokollet:

1 qua. Inom ett år efter det att denna punkt har trätt i kraft skall varje part förbjuda import av det kontrollerade ämnet i bilaga E från stat som inte är part i detta protokoll.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 58

B. Article 4, paragraph 2 qua.

The following paragraph shall be inserted after paragraph 2 *ter* of Article 4 of the Protocol:

2 qua. Commencing one year after the date of entry into force of this paragraph, each Party shall ban the export of the controlled substance in Annex E to any State not party to this Protocol.

C. Article 4, paragraphs 5, 6 and 7

In paragraphs 5, 6 and 7 of Article 4 of the Protocol, for the words:

and Group II of Annex C

there shall be substituted:

, Group II of Annex C and Annex E

D. Article 4, paragraph 8

In paragraph 8 of Article 4 of the Protocol, for the words:

Article 2G

there shall be substituted:

Articles 2G and 2H

E. Article 4A: Control of trade with Parties

The following Article shall be added to the Protocol as Article 4A:

1. Where, after the phase-out date applicable to it for a controlled substance, a Party is unable, despite having taken all practicable steps to comply with its obligation under the Protocol, to cease production of that substance for domestic consumption, other than for uses agreed by the Parties to be essential, it shall ban the export of used, recycled and reclaimed quantities of that substance, other than for the purpose of destruction.

2. Paragraph 1 of this Article shall apply without prejudice to the operation of Article 11 of the Convention and the non-compliance procedure developed under Article 8 of the Protocol.

B. Artikel 4.2 qua.

Följande punkt skall införas efter artikel 4.2 *ter* i protokollet:

2 qua. Från och med ett år efter det att denna punkt har trätt i kraft skall varje part förbjuda export av det kontrollerade ämnet i bilaga E till stat som inte är part i detta protokoll.

C. Artikel 4.5, 6 och 7

I artikel 4.5, 6 och 7 i protokollet skall orden:

samt under grupp II i bilaga C

ersättas med följande:

, grupp II i bilaga C samt bilaga E

D. Artikel 4.8

I artikel 4.8 i protokollet skall orden:

och 2G

ersättas med följande:

2G och 2H

E. Artikel 4A: Kontroll av handeln med parterna

Följande artikel skall införas i protokollet som artikel 4A:

1. När en part efter det datum för avveckling som gäller för parten i fråga avseende ett kontrollerat ämne, trots att den har vidtagit alla praktiskt möjliga åtgärder för att uppfylla sitt åtagande enligt detta protokoll, är oförmögen att upphöra med produktionen av ämnet för inhemsk konsumtion för andra användningsområden än de som parterna enats om vara oundgängliga, skall den förbjuda export av använda, återanvända och regenererade mängder av ämnet i fråga för andra ändamål än förstöring.

2. Punkt 1 i denna artikel skall tillämpas utan intrång på artikel 11 i konventionen och de rutiner vid bristande uppfyllande av åtaganden som avses i artikel 8 i protokollet.

F. Article 4B: Licensing

The following Article shall be added to the Protocol as Article 4B:

1. Each Party shall, by 1 January 2000 or within three months of the date of entry into force of this Article for it, whichever is the later, establish and implement a system for licensing the import and export of new, used, recycled and reclaimed controlled substances in Annexes A, B, C and E.

2. Notwithstanding paragraph 1 of this Article, any Party operating under paragraph 1 of Article 5 which decides it is not in a position to establish and implement a system for licensing the import and export of controlled substances in Annexes C and E, may delay taking those actions until 1 January 2005 and 1 January 2002, respectively.

3. Each Party shall, within three months of the date of introducing its licensing system, report to the Secretariat on the establishment and operation of that system.

4. The Secretariat shall periodically prepare and circulate to all Parties a list of the Parties that have reported to it on their licensing systems and shall forward this information to the Implementation Committee for consideration and appropriate recommendations to the Parties.

ARTICLE 2: RELATIONSHIP TO THE 1992 AMENDMENT

No State or regional economic integration organization may deposit an instrument of ratification, acceptance, approval or accession to this Amendment unless it has previously, or simultaneously, deposited such an instrument to the Amendment adopted at the Fourth Meeting of the Parties in Copenhagen, 25 November 1992.

ARTICLE 3: ENTRY INTO FORCE

1. This Amendment shall enter into force on 1 January 1999, provided that at least twenty instruments of ratification, acceptance or approval of the Amendment have been deposited by States or regional economic integration organizations that are Parties to the Montreal Protocol on Substances that

F. Artikel 4B: Licensiering

Följande artikel skall införas i protokollet som artikel 4B:

1. Varje part skall senast den 1 januari 2000 eller inom tre månader från den dag då denna artikel träder i kraft för parten i fråga, beroende på vilkendera av dessa händelser som inträffar senare, inrätta och tillämpa ett licenssystem för import och export av nyproducerade, använda, återanvända och regenererade kontrollerade ämnen enligt bilagorna A, B, C och E.

2. Utan hinder av punkt 1 i denna artikel får part som avses i artikel 5.1 som avgör att den inte är i stånd att upprätta och tillämpa ett licenssystem för import och export av de kontrollerade ämnen som upptas i bilagorna C och E uppskjuta vidtagandet av dessa åtgärder till den 1 januari 2005 respektive den 1 januari 2002.

3. Varje part skall inom tre månader efter det att den har infört sitt licenssystem rapportera till sekretariatet om hur detta inrättats och fungerar.

4. Sekretariatet skall från tid till annan för alla parter sammanställa en förteckning över de parter som har rapporterat om sina licenssystem och överlämna dessa uppgifter till tillämpningskommittén för behandling och utfärdande av vederbörliga rekommendationer till parterna.

ARTIKEL 2: FÖRHÅLLANDET TILL 1992 ÅRS ÄNDRINGAR

Ingen stat eller organisation för regional ekonomisk integration får deponera ett ratifikations-, godtagande-, godkännande eller anslutningsinstrument avseende dessa ändringar, såvida den inte har deponerat eller samtidigt deponerar ett sådant instrument avseende de ändringar som antogs vid fjärde partskonferensen i Köpenhamn den 25 november 1992.

ARTIKEL 3: IKRAFTTRÄDANDE

1. Dessa ändringar träder i kraft den 1 januari 1999 om minst 20 ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument avseende ändringarna har deponerats av stater eller organisationer för regional ekonomisk integration som är parter i Monterealprotokollet om ämnen som bryter

Deplete the Ozone Layer. In the event that this condition has not been fulfilled by that date, the Amendment shall enter into force on the ninetieth day following the date on which it has been fulfilled.

2. For the purposes of paragraph 1, any such instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

3. After the entry into force of this Amendment, as provided under paragraph 1, it shall enter into force for any other Party to the Protocol on the ninetieth day following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

ned ozonskiktet. Om detta villkor inte är uppfyllt nämnda dag, träder ändringarna i kraft den nittionde dagen efter den dag då villkoret uppfylldes.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 ovan skall ett instrument som deponerats av en organisation för regional ekonomisk integration inte medräknas utöver de instrument som deponerats av denna organisations medlemmar.

3. Sedan detta ändringsdokument har trätt i kraft i enlighet med punkt 1 i denna artikel skall det träda i kraft för varje annan part i protokollet den nittionde dagen efter den dag dess ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument deponerades.

Godkännande av konvention om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall

Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management

Preamble

THE CONTRACTING PARTIES

- (i) Recognizing that the operation of nuclear reactors generates spent fuel and radioactive waste and that other applications of nuclear technologies also generate radioactive waste;
- (ii) Recognizing that the same safety objectives apply both to spent fuel and radioactive waste management;
- (iii) Reaffirming the importance to the international community of ensuring that sound practices are planned and implemented for the safety of spent fuel and radioactive waste management;
- (iv) Recognizing the importance of informing the public on issues regarding the safety of spent fuel and radioactive waste management;
- (v) Desiring to promote an effective nuclear safety culture worldwide;
- (vi) Reaffirming that the ultimate responsibility for ensuring the safety of spent fuel and radioactive waste management rests with the State;
- (vii) Recognizing that the definition of a fuel cycle policy rests with the State, some States considering spent fuel as a valuable resource that may be reprocessed, others electing to dispose of it;

Konvention om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall

Inledning

DE FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

- i) som inser att driften av kärnkraftsreaktorer genererar använt kärnbränsle och radioaktivt avfall och att andra tillämpningar av kärnteknik också genererar radioaktivt avfall,
- ii) som inser att samma säkerhetsmål gäller för hantering av såväl använt kärnbränsle som radioaktivt avfall,
- iii) som bekräftar vikten för det internationella samfundet av att tillförsäkra att hållbara förfaranden planeras och tillämpas på säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall,
- iv) som inser vikten av att informera allmänheten om frågor kring säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall,
- v) som önskar främja en effektiv kärnsäkerhetskultur över hela världen,
- vi) som bekräftar att det yttersta ansvaret för att tillförsäkra säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall åvilar staten,
- vii) som inser att det åvilar staten att bestämma en handlingslinje för kärnbränslets kretslopp, varvid vissa stater betraktar använt kärnbränsle som en värdefull tillgång som kan komma att upparbetas medan andra

- stater väljer att slutförvara det,
- (viii) Recognizing that spent fuel and radioactive waste excluded from the present Convention because they are within military or defence programmes should be managed in accordance with the objectives stated in this Convention;
- (ix) Affirming the importance of international co-operation in enhancing the safety of spent fuel and radioactive waste management through bilateral and multilateral mechanisms, and through this incentive Convention;
- (x) Mindful of the needs of developing countries, and in particular the least developed countries, and of States with economies in transition and of the need to facilitate existing mechanisms to assist in the fulfillment of their rights and obligations set out in this incentive Convention;
- (xi) Convinced that radioactive waste should, as far as is compatible with the safety of the management of such material, be disposed of in the State in which it was generated, whilst recognizing that, in certain circumstances, safe and efficient management of spent fuel and radioactive waste might be fostered through agreements among Contracting Parties to use facilities in one of them for the benefit of the other Parties, particularly where waste originates from joint projects;
- (xii) Recognizing that any State has the right to ban import into its territory of foreign spent fuel and radioactive waste;
- (xiii) Keeping in mind the Convention on Nuclear Safety (1994), the Convention on Early Notification of a Nuclear Accident (1986), the Convention on Assistance in the
- iii) som inser att använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som är undantagna från denna konvention på grund av att de utgör en del av militära eller försvarsinriktade program, bör hanteras i överensstämmelse med de mål som läggs fast i denna konvention,
- ix) som bekräftar betydelsen av internationellt samarbete för att öka säkerheten vid hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall genom bilaterala och multilaterala mekanismer, och genom denna säkerhetsbefrämjande konvention,
- x) som är medvetna om behoven i utvecklingsländerna, och särskilt i de minst utvecklade länderna, och i stater med ekonomier i övergångsfasen samt om behovet av att underlätta befintliga mekanismer för att bistå dem i utövandet av sina rättigheter och skyldigheter fastställda i denna säkerhets-befrämjande konvention,
- xi) som är övertygade om att radioaktivt avfall, så långt det är förenligt med säkerheten vid hantering av sådant material, bör slutförvaras i den stat i vilken det uppstod, och som samtidigt inser att, under vissa omständigheter, säker och effektiv hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall kan främjas genom överenskommelser mellan fördragsslutande parter om att använda anläggningar hos en av dem för de andra parternas räkning, särskilt i fråga om avfall som härrör från gemensamma projekt,
- xii) som inser att varje stat har rätt att förbjuda import av utländskt använt kärnbränsle och radioaktivt avfall till sitt territorium,
- xiii) som är medvetna om Konventionen om kärnsäkerhet (1994), Konventionen om tidig information vid en kärnenergiolycka (1986), Konventionen om bistånd i händelse av en kärntek-

Case of a Nuclear Accident or Radiological Emergency (1986), the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material (1980), the Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter as amended (1994) and other relevant international instruments;

nisk olycka eller ett nödläge med radioaktiva ämnen (1986), Konventionen om fysiskt skydd av kärnämnen (1980), Konventionen om förhindrande av havsföroreningar till följd av dumpning av avfall (1994) och andra tillämpliga internationella instrument,

(xiv) Keeping in mind the principles contained in the interagency "International Basic Safety Standards for Protection against Ionizing Radiation and for the Safety of Radiation Sources" (1996), in the IAEA Safety Fundamentals entitled "The Principles of Radioactive Waste Management" (1995), and in the existing international standards relating to the safety of the transport of radioactive materials;

xiv) som är medvetna om de principer som finns nedtecknade i "International Basic Safety Standards for Protection against Ionizing Radiation and for the Safety of Radiation Sources" (1996) utgivna i samarbete mellan flera internationella organisationer, i publikationen IAEA Safety Fundamentals med titeln "The Principles of Radioactive Waste Management" (1995), och i de befintliga internationella standarder som relaterar till säkerheten vid transport av radioaktivt material,

(xv) Recalling Chapter 22 of Agenda 21 by the United Nations Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro adopted in 1992, which reaffirms the paramount importance of the safe and environmentally sound management of radioactive waste;

xv) som erinrar sig kapitel 22 i Agenda 21 från Förenta nationernas konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro som antogs år 1992, och som bekräftar den utomordentliga betydelsen av en säker och miljömässigt hållbar hantering av radioaktivt avfall,

(xvi) Recognizing the desirability of strengthening the international control system applying specifically to radioactive materials as referred to in Article 1(3) of the Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal (1989);

xvi) som inser det önskvärda i att stärka det internationella kontrollsystemet som är specifikt tillämpligt på radioaktiva material till vilket hänvisas i Artikel 1(3) i Basel-konventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och slutligt omhändertagande av farligt avfall (1989),

Have agreed as follows:

har kommit överens om följande:

CHAPTER 1. OBJECTIVES, DEFINITIONS AND SCOPE OF APPLICATION

KAPITEL 1. MÅL, DEFINITIONER OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Article 1 Objectives

Artikel 1 Mål

The objectives of this Convention are:

Målen för denna konvention är:

(i) to achieve and maintain a high level of safety worldwide in spent fuel and radioactive waste management, through the enhan-

i) att uppnå och vidmakthålla en hög säkerhetsnivå avseende hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall över hela världen genom att

cement of national measures and international co-operation, including where appropriate, safety-related technical co-operation;

- (ii) to ensure that during all stages of spent fuel and radioactive waste management there are effective defenses against potential hazards so that individuals, society and the environment are protected from harmful effects of ionizing radiation, now and in the future, in such a way that the needs and aspirations of the present generation are met without compromising the ability of future generations to meet their needs and aspirations;
- (iii) to prevent accidents with radiological consequences and to mitigate their consequences should they occur during any stage of spent fuel or radioactive waste management.

Article 2 Definitions

For the purposes of this Convention:

- (a) "closure" means the completion of all operations at some time after the emplacement of spent fuel or radioactive waste in a disposal facility. This includes the final engineering or other work required to bring the facility to a condition that will be safe in the long term;
- (b) "decommissioning" means all steps leading to the release of a nuclear facility, other than a disposal facility, from regulatory control. These steps include the processes of decontamination and dismantling;
- (c) "discharges" means planned and controlled releases into the environment, as a legitimate practice, within limits authorized by the regulatory body, of liquid or gaseous radioactive materials that originate from regulated nuclear facilities during normal operation;

förstärka nationella åtgärder och internationellt samarbete innefattande, där så är lämpligt, säkerhetsanknutet tekniskt samarbete,

- ii) att säkerställa att det, under alla faser av hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, finns effektiva skydd mot möjliga faror så att individer, samhället och miljön skyddas från skadliga verkningar av joniserande strålning, nu och i framtiden, på ett sådant sätt att behoven och strävandena hos dagens generation tillgodoses utan att äventyra möjligheten för kommande generationer att tillgodose sina behov och strävanden,
- iii) att förhindra olyckor med skadliga strålningsverkningar, och att begränsa deras skadeverkningar, om de ändå skulle inträffa under något skede av hanteringen av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall.

Artikel 2 Definitioner

I denna konvention avses med

- a) "förslutning" slutförandet av all verksamhet vid någon tidpunkt efter deponeringen av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i en slutförvarsanläggning. Detta innefattar det slutgiltiga tekniska och annat arbete som fordras för att anläggningen skall bli i sådant skick att den kommer att vara säker på lång sikt,
- b) "nedläggning" alla åtgärder som medför att en kärnteknisk anläggning, med undantag för en slutförvarsanläggning, befrias från föreskriven kontroll. I dessa åtgärder ingår dekontaminering och rivning,
- c) "utsläpp" planerade och kontrollerade utsläpp i miljön, utgörande en tillåten åtgärd, inom de gränser som har godkänts av tillsynsorganet, av flytande eller gasformiga radioaktiva ämnen som härrör från kärntekniska anläggningar under normaldrift vilka står under föreskriven tillsyn,

- (d) "disposal" means the emplacement of spent fuel or radioactive waste in an appropriate facility without the intention of retrieval;
- (e) "licence" means any authorization, permission or certification granted by a regulatory body to carry out any activity related to management of spent fuel or of radioactive waste;
- (f) "nuclear facility" means a civilian facility and its associated land, buildings and equipment in which radioactive materials are produced, processed, used, handled, stored or disposed of on such a scale that consideration of safety is required;
- (g) "operating lifetime" means the period during which a spent fuel or a radioactive waste management facility is used for its intended purpose. In the case of a disposal facility, the period begins when spent fuel or radioactive waste is first emplaced in the facility and ends upon closure of the facility;
- (h) "radioactive waste" means radioactive material in gaseous, liquid or solid form for which no further use is foreseen by the Contracting Party or by a natural or legal person whose decision is accepted by the Contracting Party, and which is controlled as radioactive waste by a regulatory body under the legislative and regulatory framework of the Contracting Party;
- (i) "radioactive waste management" means all activities, including decommissioning activities, that relate to the handling, pretreatment, treatment, conditioning, storage, or disposal of radioactive waste, excluding off-site transportation. It may also involve discharges;
- (j) "radioactive waste management facility" means any facility or installation the primary purpose
- d) "slutförvaring" deponering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i en lämplig anläggning utan avsikt att återvinna det,
- e) "tillstånd" alla former av behörighetsförklaring, tillåtelse eller certifiering meddelade av ett tillsynsorgan för att bedriva någon typ av verksamhet som är knuten till hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall,
- f) "kärnteknisk anläggning" en civil anläggning och dess tillhörande område, byggnader och utrustning i vilka radioaktiva ämnen framställs, behandlas, används, handhas, lagras eller slutförvaras i sådan omfattning att hänsyn till säkerheten måste tas,
- g) "drifttid" tidsperioden under vilken en anläggning för hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall används för sitt avsedda ändamål. För en slutförvarsanläggning börjar denna period när använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall för första gången deponeras i anläggningen, och slutar när anläggningen försluts,
- h) "radioaktivt avfall" radioaktivt material i gasform, flytande eller fast form för vilket ingen ytterligare användning förutses av den fördragsslutande parten, eller av en fysisk eller juridisk person vars beslut godtas av den fördrags-slutande parten, och som står under tillsyn som radioaktivt avfall av ett tillsynsorgan inom ramen för den fördragsslutande partens gällande lagstiftning och regelverk,
- i) "hantering av radioaktivt avfall" åtgärder, innefattande åtgärder för nedläggning som är knutna till handhavande, förbehandling, behandling, konditionering, lagring eller slutförvaring av radioaktivt avfall, med undantag för transport utanför anläggningens område. Sådana åtgärder kan även innefatta utsläpp,
- j) "anläggning för hantering av radioaktivt avfall" varje anläggning eller installation vars huvudsakliga syfte är att

of which is radioactive waste management, including a nuclear facility in the process of being decommissioned only if it is designated by the Contracting Party as a radioactive waste management facility;

hantera radioaktivt avfall, innefattande en kärnteknisk anläggning under nedläggning endast om den har betecknats som en anläggning för hantering av radioaktivt avfall av den fördragsslutande parten,

- (k) "regulatory body" means any body or bodies given the legal authority by the Contracting Party to regulate any aspect of the safety of spent fuel or radioactive waste management including the granting of licences;
- (l) "reprocessing" means a process or operation, the purpose of which is to extract radioactive isotopes from spent fuel for further use;
- (m) "sealed source" means radioactive material that is permanently sealed in a capsule or closely bonded and in a solid form, excluding reactor fuel elements;
- (n) "spent fuel" means nuclear fuel that has been irradiated in and permanently removed from a reactor core;
- (o) "spent fuel management" means all activities that relate to the handling or storage of spent fuel, excluding off-site transportation. It may also involve discharges;
- (p) "spent fuel management facility" means any facility or installation the primary purpose of which is spent fuel management;
- (q) "State of destination" means a State to which a transboundary movement is planned or takes place;
- (r) "State of origin" means a State from which a transboundary movement is planned to be initiated or is initiated;
- (s) "State of transit" means any State, other than a State of origin or a State of destination, through whose territory a transboundary movement is planned or takes place;
- k) "tillsynsorgan" varje organ som av den fördragsslutande parten tilldelats rättslig befogenhet att utöva tillsyn över varje aspekt som gäller säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall, innefattande att medge tillstånd,
- l) "upparbetning" en process eller verksamhet vars syfte är att utvinna radioaktiva isotoper från använt kärnbränsle för vidare användning,
- m) "sluten strålkälla" radioaktivt material som är permanent inneslutet i en behållare eller stabilt bundet och i fast form, med undantag för reaktorbränsleelement,
- n) "använt kärnbränsle" kärnbränsle som har bestrålats i och permanent avlägsnats från en reaktorhård,
- o) "hantering av använt kärnbränsle" alla åtgärder som knyts till handhavandet eller lagringen av använt kärnbränsle, med undantag för transporter utanför anläggningens område. Åtgärderna kan även omfatta utsläpp,
- p) "anläggning för hantering av använt kärnbränsle" varje anläggning eller installation vars huvudsakliga syfte är hantering av använt kärnbränsle,
- q) "mottagarstat" en stat till vilken en gränsöverskridande transport planeras eller äger rum,
- r) "avsändarstat" en stat från vilken en gränsöverskridande transport planeras att påbörjas eller som har påbörjats,
- s) "transitstat" varje stat, förutom en avsändarstat eller en mottagarstat, genom vars territorium en gränsöverskridande transport planeras eller äger rum,

(t) "storage" means the holding of spent fuel or of radioactive waste in a facility that provides for its containment, with the intention of retrieval;

(u) "transboundary movement" means any shipment of spent fuel or of radioactive waste from a State of origin to a State of destination.

t) "lagring" förvarandet av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i en anläggning som tillgodoser behovet av inneslutning i syfte att kunna återvinna det,

u) "gränsöverskridande transport" varje transport av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall från en avsändarstat till en mottagarstat.

Article 3

Scope of Application

1. This Convention shall apply to the safety of spent fuel management when the spent fuel results from the operation of civilian nuclear reactors. Spent fuel held at reprocessing facilities as part of a reprocessing activity is not covered in the scope of this Convention unless the Contracting Party declares reprocessing to be part of spent fuel management.

2. This Convention shall also apply to the safety of radioactive waste management when the radioactive waste results from civilian applications. However, this Convention shall not apply to waste that contains only naturally occurring radioactive materials and that does not originate from the nuclear fuel cycle, unless it constitutes a disused sealed source or it is declared as radioactive waste for the purposes of this Convention by the Contracting Party.

3. This Convention shall not apply to the safety of management of spent fuel or radioactive waste within military or defence programmes, unless declared as spent fuel or radioactive waste for the purposes of this Convention by the Contracting Party. However, this Convention shall apply to the safety of management of spent fuel and radioactive waste from military or defence programmes if and when such materials are transferred permanently to and managed within exclusively civilian programmes.

4. This Convention shall also apply to discharges as provided for in Articles 4, 7, 11, 14, 24 and 26.

Artikel 3

Tillämpningsområde

1. Denna konvention skall tillämpas på säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle som härrör från driften av civila kärnkraftsreaktorer. Använt kärnbränsle som förvaras på uppberedningsanläggningar som ett led i en uppberedningsaktivitet, omfattas inte av konventionen, såvida inte den fördragsslutande parten förklarar att uppberedning utgör en del av hanteringen av använt kärnbränsle.

2. Denna konvention skall även tillämpas på säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall som härrör från civil användning. Emellertid skall denna konvention inte tillämpas på avfall som innehåller endast naturligt förekommande radioaktiva material och som inte härrör från kärnbränslets kretslopp, såvida det inte är fråga om en kasserad sluten strålkälla eller det har förklarats utgöra radioaktivt avfall i enlighet med syftena i denna konvention av den fördragsslutande parten,

3. Denna konvention skall inte tillämpas på säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall inom militära eller försvarsinriktade program, såvida det inte har förklarats utgöra använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i enlighet med syftena med denna konvention av den fördragsslutande parten. Emellertid skall denna konvention tillämpas på säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall från militära eller försvarsinriktade program, om och när sådana material slutgiltigt har överförts till och hanteras inom uteslutande civila program.

4. Denna konvention skall även tillämpas på utsläpp i enlighet med vad som anges i Artiklarna 4, 7, 11, 14, 24 och 26.

**CHAPTER 2.
SAFETY OF SPENT FUEL
MANAGEMENT**

Article 4

General Safety Requirements

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that at all stages of spent fuel management, individuals, society and the environment are adequately protected against radiological hazards.

In so doing, each Contracting Party shall take the appropriate steps to:

- (i) ensure that criticality and removal of residual heat generated during spent fuel management are adequately addressed;
- (ii) ensure that the generation of radioactive waste associated with spent fuel management is kept to the minimum practicable, consistent with the type of fuel cycle policy adopted;
- (iii) take into account interdependencies among the different steps in spent fuel management;
- (iv) provide for effective protection of individuals, society and the environment, by applying at the national level suitable protective methods as approved by the regulatory body, in the framework of its national legislation which has due regard to internationally endorsed criteria and standards;
- (v) take into account the biological, chemical and other hazards that may be associated with spent fuel management;
- (vi) strive to avoid actions that impose reasonably predictable impacts on future generations greater than those permitted for the current generation;
- (vii) aim to avoid imposing undue burdens on future generations.

**KAPITEL 2.
SÄKERHET I FRÅGA OM
HANTERING AV ANVÄNT KÄRN-
BRÄNSLE**

Artikel 4

Allmänna säkerhetskrav

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att individer, samhället och miljön är tillräckligt skyddade mot strålningsfaror i alla skeden av hanteringen av använt kärnbränsle.

Därvid skall varje fördragsslutande part vidta lämpliga åtgärder för att

- i) säkerställa att frågor rörande kriticitet och bortförande av resteffektvärme som uppkommer under hantering av använt kärnbränsle blir omhändertagna på ett tillfredsställande sätt,
- ii) säkerställa att så litet radioaktivt avfall som praktiskt är möjligt uppkommer vid hantering av använt kärnbränsle, i enlighet med den typ av handlingslinje för kärnbränslets kretslopp som antagits,
- iii) beakta ömsesidiga beroenden mellan de olika leden i hanteringen av använt kärnbränsle,
- iv) sörja för ett effektivt skydd för individer, samhället och för miljön, genom att på nationell nivå vidta lämpliga skyddsåtgärder, vilka har godkänts av tillsynsorganet inom ramen för den nationella lagstiftningen som beaktar internationellt godtagna kriterier och standarder,
- v) beakta de biologiska, kemiska och övriga faror som kan förknippas med hantering av använt kärnbränsle,
- vi) sträva efter att undvika åtgärder som orsakar rimligt förutsägbar påverkan på kommande generationer som är större än den som tillåts för nuvarande generation,
- vii) sträva mot att undvika att lägga otillbörliga bördor på kommande generationer.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 59

Article 5
Existing Facilities

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to review the safety of any spent fuel management facility existing at the time the Convention enters into force for that Contracting Party and to ensure that, if necessary, all reasonably practicable improvements are made to upgrade the safety of such a facility.

Article 6
Siting of Proposed Facilities

1. Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that procedures are established and implemented for a proposed spent fuel management facility:

- (i) to evaluate all relevant site-related factors likely to affect the safety of such a facility during its operating lifetime;
- (ii) to evaluate the likely safety impact of such a facility on individuals, society and the environment;
- (iii) to make information on the safety of such a facility available to members of the public;
- (iv) to consult Contracting Parties in the vicinity of such a facility, insofar as they are likely to be affected by that facility, and provide them, upon their request, with general data relating to the facility to enable them to evaluate the likely safety impact of the facility upon their territory.

2. In so doing, each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that such facilities shall not have unacceptable effects on other Contracting Parties by being sited in accordance with the general safety requirements of Article 4.

Artikel 5
Befintliga anläggningar

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att granska säkerheten vid alla anläggningar för hantering av använt kärnbränsle, befintliga vid tiden för konventionens ikraftträdande avseende denna part, samt för att säkerställa, om nödvändigt, att alla rimligen genomförbara förbättringar görs för att höja säkerheten i en sådan anläggning.

Artikel 6
Förläggning av föreslagna anläggningar

1. Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att procedurer upprättas och genomförs för en föreslagen anläggning för hantering av använt kärnbränsle

- i) för att bedöma alla relevanta faktorer relaterade till anläggningens läge som sannolikt kan påverka säkerheten för en sådan anläggning under dess drifttid,
- ii) för att bedöma den sannolika påverkan av en sådan anläggning på säkerheten för individer, samhället och miljön,
- iii) för att skapa information om säkerheten vid en sådan anläggning som är tillgänglig för allmänheten,
- iv) för att rådgöra med fördragsslutande parter i grannskapet av en sådan anläggning, i den utsträckning som de kan antas bli påverkade av anläggningen samt, på deras begäran, förse dem med allmän information angående anläggningen så att de kan utvärdera och göra sin egen bedömning av kärnanläggningens sannolika påverkan från säkerhetssynpunkt på deras territorium.

2. Därvid skall varje fördragsslutande part vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att sådana anläggningar inte skall medföra icke godtagbara effekter på andra fördragsslutande parter genom att förläggas i överensstämmelse med de allmänna säkerhetskraven i Artikel 4.

Article 7
Design and Construction of Facilities

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that:

- (i) the design and construction of a spent fuel management facility provide for suitable measures to limit possible radiological impacts on individuals, society and the environment, including those from discharges or uncontrolled releases;
- (ii) at the design stage, conceptual plans and, as necessary, technical provisions for the decommissioning of a spent fuel management facility are taken into account;
- (iii) the technologies incorporated in the design and construction of a spent fuel management facility are supported by experience, testing or analysis.

Article 8
Assessment of Safety of Facilities

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that:

- (i) before construction of a spent fuel management facility, a systematic safety assessment and an environmental assessment appropriate to the hazard presented by the facility and covering its operating lifetime shall be carried out;
- (ii) before the operation of a spent fuel management facility, updated and detailed versions of the safety assessment and of the environmental assessment shall be prepared when deemed necessary to complement the assessments referred to in paragraph (i).

Article 9
Operation of Facilities

Each Contracting Party shall take the

Artikel 7
Utformning och uppförande av anläggningar

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- i) utformningen och uppförandet av en anläggning för hantering av använt kärnbränsle sörjer för att lämpliga åtgärder vidtas för att begränsa möjlig strålningspåverkan på individer, samhället och miljön, inbegripet sådan påverkan som härör från kontrollerade eller okontrollerade utsläpp,
- ii) översiktliga planer samt, vid behov, tekniska förberedelser för nedläggning av en anläggning för hantering av använt kärnbränsle beaktas i utformningsskedet,
- iii) sådan teknologi som innefattas i utformningen och uppförandet av en anläggning för hantering av använt kärnbränsle är underbyggda av erfarenhet, provning eller analyser.

Artikel 8
Bedömning av anläggningars säkerhet

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- i) innan en anläggning för hantering av använt kärnbränsle uppförs, skall det göras en systematisk bedömning av säkerheten och av miljöpåverkan som är anpassad till de risker som anläggningen ger upphov till under dess drifttid,
- ii) innan en anläggning för hantering av använt kärnbränsle tas i drift, skall uppdaterade och detaljerade versioner av bedömningen av säkerheten och av miljöpåverkan tas fram när så bedöms nödvändigt för att komplettera de bedömningar som refereras till i (i).

Artikel 9
Drift av anläggningar

Varje fördragsslutande part skall vidta

appropriate steps to ensure that:

- (i) the licence to operate a spent fuel management facility is based upon appropriate assessments as specified in Article 8 and is conditional on the completion of a commissioning programme demonstrating that the facility, as constructed, is consistent with design and safety requirements;
- (ii) operational limits and conditions derived from tests, operational experience and the assessments, as specified in Article 8, are defined and revised as necessary;
- (iii) operation, maintenance, monitoring, inspection and testing of a spent fuel management facility are conducted in accordance with established procedures;
- (iv) engineering and technical support in all safety-related fields are available throughout the operating lifetime of a spent fuel management facility;
- (v) incidents significant to safety are reported in a timely manner by the holder of the licence to the regulatory body;
- (vi) programmes to collect and analyse relevant operating experience are established and that the results are acted upon, where appropriate;
- (vii) decommissioning plans for a spent fuel management facility are prepared and updated, as necessary, using information obtained during the operating lifetime of that facility, and are reviewed by the regulatory body.

Article 10.
Disposal of Spent Fuel

If, pursuant to its own legislative and

lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- i) tillståndet för att driva en anläggning för hantering av använt kärnbränsle är grundat på lämpliga bedömningar såsom angivits i Artikel 8, och är beroende av att ett program för idrifttagning fullföljs, vilket visar att anläggningen, så som den är uppförd, överensstämmer med konstruktions- och säkerhetskrav,
- ii) begränsningar och villkor för drift härrörande från provningar, drifterfarenheter och de bedömningar som angivits i Artikel 8, fastställs och ses över om så är nödvändigt,
- iii) drift, underhåll, övervakning, inspektion och provning av en anläggning för hantering av använt kärnbränsle utförs i överensstämmelse med upprättade procedurer,
- iv) ingenjörsmässigt och tekniskt stöd på alla säkerhetsanknutna områden finns tillgängligt under hela drifttiden för en anläggning för hantering av använt kärnbränsle,
- v) händelser som har betydelse för säkerheten rapporteras i tid av tillståndshavaren till tillsynsorganet,
- vi) program för att samla in och analysera tillämpliga drifterfarenheter upprättas och att resultaten föranleder åtgärder när så är lämpligt,
- vii) planer för nedläggning av en anläggning för hantering av använt kärnbränsle upprättas och uppdateras, när så är nödvändigt, genom att använda information som erhållits under anläggningens drifttid, och att dessa planer granskas av tillsynsorganet.

Artikel 10
Slutförvaring av använt kärnbränsle

Om en fördragsslutande part i enlighet

regulatory framework, a Contracting Party has designated spent fuel for disposal, the disposal of such spent fuel shall be in accordance with the obligations of Chapter 3 relating to the disposal of radioactive waste.

CHAPTER 3. SAFETY OF RADIOACTIVE WASTE MANAGEMENT

Article 11

General Safety Requirements

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that at all stages of radioactive waste management individuals, society and the environment are adequately protected against radiological and other hazards.

In so doing, each Contracting Party shall take the appropriate steps to:

- (i) ensure that criticality and removal of residual heat generated during radioactive waste management are adequately addressed;
- (ii) ensure that the generation of radioactive waste is kept to the minimum practicable;
- (iii) take into account interdependencies among the different steps in radioactive waste management;
- (iv) provide for effective protection of individuals, society and the environment, by applying at the national level suitable protective methods as approved by the regulatory body, in the framework of its national legislation which has due regard to internationally endorsed criteria and standards;
- (v) take into account the biological, chemical and other hazards that may be associated with radioactive waste management;
- (vi) strive to avoid actions that impose reasonably predictable impacts on future generations greater than those permitted for the

med sin lagstiftning och sitt regelverk har bestämt att använt kärnbränsle skall slutförvaras, skall slutförvaringen av sådant använt kärnbränsle ske i överensstämmelse med de åtaganden i Kapitel 3 som avser slutförvaring av radioaktivt avfall.

KAPITEL 3. SÄKERHET I FRÅGA OM HANTE- RING AV RADIOAKTIVT AVFALL

Artikel 11

Allmänna säkerhetskrav

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att individer, samhället och miljön är tillräckligt skyddade mot strålningsfaror och andra faror i alla skeden av hanteringen av radioaktivt avfall.

Därvid, skall varje fördragsslutande part vidta lämpliga åtgärder för att

- i) säkerställa att frågor rörande kriticitet och bortförande av resteffektvärme som uppkommer under hantering av radioaktivt avfall blir omhändertagna på ett tillfredsställande sätt,
- ii) säkerställa att så litet radioaktivt avfall som praktiskt är möjligt uppkommer,
- iii) beakta ömsesidiga beroenden mellan de olika stegen i hanteringen av radioaktivt avfall,
- iv) sörja för ett effektivt skydd för individer, samhället och för miljön, genom att på nationell nivå vidta lämpliga skyddsåtgärder, vilka har godkänts av tillsynsorganet inom ramen för den nationella lagstiftningen som beaktar internationellt godtagna kriterier och standarder,
- v) beakta de biologiska, kemiska och övriga faror som kan förknippas med hantering av radioaktivt avfall,
- vi) sträva efter att undvika ageranden rimligen kan förutsättas påverka kommande generationer i högre grad än vad som tillåts för nuvarande ge-

current generation;

(vii) aim to avoid imposing undue burdens on future generations.

Article 12

Existing Facilities and Past Practices

Each Contracting Party shall in due course take the appropriate steps to review:

- (i) the safety of any radioactive waste management facility existing at the time the Convention enters into force for that Contracting Party and to ensure that, if necessary, all reasonably practicable improvements are made to upgrade the safety of such a facility;
- (ii) the results of past practices in order to determine whether any intervention is needed for reasons of radiation protection bearing in mind that the reduction in detriment resulting from the reduction in dose should be sufficient to justify the harm and the costs, including the social costs, of the intervention.

Article 13

Siting of Proposed Facilities

1. Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that procedures are established and implemented for a proposed radioactive waste management facility:

- (i) to evaluate all relevant site-related factors likely to affect the safety of such a facility during its operating lifetime as well as that of a disposal facility after closure;
- (ii) to evaluate the likely safety impact of such a facility on individuals, society and the environment, taking into account

neration,

vii) sträva mot att undvika att lägga otillbörliga bördor på kommande generationer.

Artikel 12

Befintliga anläggningar och tidigare tillämpade förfaranden

Varje fördragsslutande part skall i vederbörlig ordning vidta lämpliga åtgärder för att granska

- i) säkerheten vid alla anläggningar för hantering av radioaktivt avfall, befintliga vid tiden för konventionens ikraftträdande avseende den fördragsslutande parten, samt för att säkerställa, om det är nödvändigt, att alla rimligen genomförbara förbättringar görs för att höja säkerheten i en sådan anläggning.
- ii) följdverkningarna av tidigare tillämpade förfaranden för att avgöra om något ingripande behövs av strålskyddsskäl, då med beaktande av att den skademinskning som sker till följd av minskningen i dos bör vara tillräcklig för att rättfärdiga den skada och de kostnader, inbegripet samhällsliga kostnader, som följer av ingripandet.

Artikel 13

Förläggning av föreslagna anläggningar

1. Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att procedurer upprättas och genomförs för en föreslagen anläggning för hantering av radioaktivt avfall

- i) för att bedöma alla relevanta faktorer relaterade till anläggningens läge som sannolikt kan påverka säkerheten såväl för en sådan anläggning under dess drifttid som för en slutförvarsanläggning efter förslutning,
- ii) för att bedöma den sannolika påverkan av en sådan anläggning på säkerheten för individer, samhället och miljön, med beaktande av tänkbara för-

possible evolution of the site conditions of disposal facilities after closure;

- (iii) to make information on the safety of such a facility available to members of the public;
- (iv) to consult Contracting Parties in the vicinity of such a facility, insofar as they are likely to be affected by that facility, and provide them, upon their request, with general data relating to the facility to enable them to evaluate the likely safety impact of the facility upon their territory.

2. In so doing, each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that such facilities shall not have unacceptable effects on other Contracting Parties by being sited in accordance with the general safety requirements of Article 11.

Article 14 Design and Construction of Facilities

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that:

- (i) the design and construction of a radioactive waste management facility provide for suitable measures to limit possible radiological impacts on individuals, society and the environment, including those from discharges or uncontrolled releases;
- (ii) at the design stage, conceptual plans and, as necessary, technical provisions for the decommissioning of a radioactive waste management facility other than a disposal facility are taken into account;
- (iii) at the design stage, technical provisions for the closure of a disposal facility are prepared;
- (iv) the technologies incorporated in the design and construction of a radioactive waste management

ändringar av betingel-serna på platsen för förläggningen av slutförvarsanläggningarna efter förslutning,

- iii) för att skapa information om säkerheten vid en sådan anläggning som är tillgänglig för allmänheten,
- iv) för att rådgöra med fördragsslutande parter i grannskapet av en sådan anläggning, i den utsträckning som de kan antas bli påverkade av anläggningen samt, på deras begäran, förse dem med allmän information angående anläggningen så att de kan utvärdera och göra sin egen bedömning av kärnanläggningens sannolika påverkan från säkerhetssynpunkt på deras territorium.

2. Därvid skall varje fördragsslutande part vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att sådana anläggningar inte skall medföra oacceptabla effekter för andra fördragsslutande parter genom att förläggas i överensstämmelse med de allmänna säkerhetskraven i Artikel 11.

Artikel 14 Utformning och uppförande av anläggningar

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- i) utformningen och uppförandet av en anläggning för hantering av radioaktivt avfall sörjer för att lämpliga åtgärder vidtas för att begränsa möjlig strålningspåverkan på individer, samhället och miljön, inbegripet sådan påverkan som härrör från kontrollerade eller okontrollerade utsläpp,
- ii) översiktliga planer samt, vid behov, tekniska förberedelser för nedläggning av en anläggning för hantering av radioaktivt avfall, som inte utgör en slutförvarsanläggning, beaktas i utformningsskedet,
- iii) tekniska förberedelser för förslutningen av en slutförvarsanläggning beaktas i konstruktionskedet,
- iv) sådan teknologi som innefattas vid utformningen och uppförandet av en anläggning för hantering av radioak-

facility are supported by experience, testing or analysis.

tivt avfall är underbyggda av erfarenhet, provning eller analyser.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 59

Article 15

Assessment of Safety of Facilities

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that:

- (i) before construction of a radioactive waste management facility, a systematic safety assessment and an environmental assessment appropriate to the hazard presented by the facility and covering its operating lifetime shall be carried out;
- (ii) in addition, before construction of a disposal facility, a systematic safety assessment and an environmental assessment for the period following closure shall be carried out and the results evaluated against the criteria established by the regulatory body;
- (iii) before the operation of a radioactive waste management facility, updated and detailed versions of the safety assessment and of the environmental assessment shall be prepared when deemed necessary to complement the assessments referred to in paragraph (i).

Article 16

Operation of Facilities

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that:

- (i) the licence to operate a radioactive waste management facility is based upon appropriate assessments as specified in Article 15 and is conditional on the completion of a commissioning programme demonstrating that the facility, as constructed, is consistent with design and safety requirements;
- (ii) operational limits and conditions, derived from tests, operational experience and the assessments as specified in Article 15 are defined and revised as necessary;

Artikel 15

Bedömning av anläggningars säkerhet

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- i) innan en anläggning för hantering av radioaktivt avfall uppförs, skall det göras en systematisk bedömning av säkerheten och av miljöpåverkan som är anpassad till de risker som anläggningen ger upphov till under dess drifttid,
- ii) innan en slutförvarsanläggning uppförs, skall det göras en systematisk bedömning av säkerheten och av miljöpåverkan för den tidsrymd som följer efter förslutningen, och resultaten skall bedömas i jämförelse med de kriterier som fastställts av tillsynsorganet,
- iii) innan en anläggning för hantering av radioaktivt avfall tas i drift, skall när så bedöms nödvändigt uppdaterade och detaljerade versioner av bedömningen av säkerheten och av miljöpåverkan skall tas fram för att komplettera de bedömningar som refereras till i i).

Artikel 16

Drift av anläggningar

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- i) tillståndet för att driva en anläggning för hantering av radioaktivt avfall är grundat på sådana lämpliga bedömningar som angivits i Artikel 15 och är beroende av att ett program för idrifttagning fullföljs, som visar att anläggningen, så som den är uppförd, överensstämmer med konstruktions- och säkerhetskrav,
- ii) begränsningar och villkor för drift härrörande från provningar, drifterfarenheter och bedömningar, som angivits i Artikel 15, fastställs och ses över om så är nödvändigt,

- (iii) operation, maintenance, monitoring, inspection and testing of a radioactive waste management facility are conducted in accordance with established procedures. For a disposal facility the results thus obtained shall be used to verify and to review the validity of assumptions made and to update the assessments as specified in Article 15 for the period after closure;
 - (iv) engineering and technical support in all safety-related fields are available throughout the operating lifetime of a radioactive waste management facility;
 - (v) procedures for characterization and segregation of radioactive waste are applied;
 - (vi) incidents significant to safety are reported in a timely manner by the holder of the licence to the regulatory body;
 - (vii) programmes to collect and analyse relevant operating experience are established and that the results are acted upon, where appropriate;
 - (viii) decommissioning plans for a radioactive waste management facility other than a disposal facility are prepared and updated, as necessary, using information obtained during the operating lifetime of that facility, and are reviewed by the regulatory body;
 - (ix) plans for the closure of a disposal facility are prepared and updated, as necessary, using information obtained during the operating lifetime of that facility and are reviewed by the regulatory body.
- iii) drift, underhåll, övervakning, inspektion och provning av en anläggning för hantering av radioaktivt avfall utförs i överensstämmelse med upprättade procedurer. För en slutförvarsanläggning skall de resultat som sålunda erhålls användas för att kontrollera och granska giltigheten av de antaganden som gjorts, samt för att uppdatera bedömningarna som angivits i Artikel 15 för tiden efter förslutning,
 - iv) ingenjörsmässigt och tekniskt stöd på alla säkerhetsanknutna områden finns tillgängligt under hela drifttiden för en anläggning för hantering av radioaktivt avfall,
 - v) procedurer för karakterisering och särskiljande av radioaktivt avfall tillämpas,
 - vi) händelser som har betydelse för säkerheten rapporteras i tid av tillståndshavaren till tillsynsorganet,
 - vii) program för att samla in och analysera tillämpliga drifterfarenheter upprättas och att resultaten föranleder åtgärder när så är lämpligt,
 - viii) planer för nedläggning av en anläggning för hantering av radioaktivt avfall som inte är en slutförvarsanläggning upprättas och uppdateras, när så är nödvändigt, genom att använda information som erhållits under anläggningens drifttid, och att dessa planer granskas av tillsynsorganet,
 - ix) planer för förslutningen av en slutförvarsanläggning upprättas och uppdateras, när så är nödvändigt, genom att använda information som erhållits under anläggningens drifttid, och att dessa planer granskas av tillsynsorganet.

Article 17
Institutional Measures after Closure

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that after closure of a disposal facility:

Artikel 17
Föreskrivna åtgärder efter förslutning

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att, efter förslutning av en slutförvarsanläggning, säkerställa att

- (i) records of the location, design and inventory of that facility required by the regulatory body are preserved;
 - (ii) active or passive institutional controls such as monitoring or access restrictions are carried out, if required; and
 - (iii) if, during any period of active institutional control, an unplanned release of radioactive materials into the environment is detected, intervention measures are implemented, if necessary.
- i) handlingar som beskriver anläggningens förläggning, utformning och innehåll, som krävs av tillsynsorganet, bevaras,
 - ii) föreskrivna aktiva eller passiva kontroller, såsom övervakning eller tillträdesbegränsning utförs, om så är nödvändigt, samt
 - iii) om, under den tid då aktiv föreskriven kontroll pågår, ett oplanerat utsläpp av radioaktiva ämnen till omgivningen upptäcks, ingripande åtgärder skall vidtas, om så är nödvändigt.

CHAPTER 4. GENERAL SAFETY PROVISIONS

Article 18 Implementing Measures

Each Contracting Party shall take, within the framework of its national law, the legislative, regulatory and administrative measures and other steps necessary for implementing its obligations under this Convention.

Article 19 Legislative and Regulatory Framework

1. Each Contracting Party shall establish and maintain a legislative and regulatory framework to govern the safety of spent fuel and radioactive waste management.

2. This legislative and regulatory framework shall provide for:

- (i) the establishment of applicable national safety requirements and regulations for radiation safety;
- (ii) a system of licensing of spent fuel and radioactive waste management activities;
- (iii) a system of prohibition of the operation of a spent fuel or radioactive waste management facility without a licence;

KAPITEL 4. ALLMÄNNA SÄKERHETS- BESTÄMMELSER

Artikel 18 Åtgärder för genomförandet

Varje fördragsslutande part skall inom ramen för sin nationella rätt, vidta de lagstiftande, föreskrivande och förvaltningsmässiga mått och steg och andra lämpliga åtgärder som behövs för att fullgöra sina åtaganden enligt denna konvention.

Artikel 19 Lagstiftning och annan regelgivning

1. Varje fördragsslutande part skall införa och vidmakthålla en lagstiftning och ett regelverk i övrigt för att styra säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

2. Lagstiftningen och regelverket skall sörja för

- i) upprättande av tillämpliga nationella krav och bestämmelser för säkerhet och strålskydd,
- ii) ett system för tillståndsgivning med avseende på verksamhet för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall,
- iii) ett system för förbud mot drift av en anläggning för hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall utan tillstånd,

- (iv) a system of appropriate institutional control, regulatory inspection and documentation and reporting;
 - (v) the enforcement of applicable regulations and of the terms of the licences;
 - (vi) a clear allocation of responsibilities of the bodies involved in the different steps of spent fuel and of radioactive waste management.
- iv) ett system för lämplig föreskriven kontroll, regelmässig inspektion samt dokumentering och rapportering,
 - v) framtvingande av uppfyllelsen av tillämpliga bestämmelser och villkoren för tillstånd,
 - vi) en klar ansvarsfördelning mellan de organ som är berörda av de olika leden i hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

3. When considering whether to regulate radioactive materials as radioactive waste, Contracting Parties shall take due account of the objectives of this Convention.

3. När de fördragsslutande parterna överväger om bestämmelser avseende radioaktivt avfall skall tillämpas på radioaktiva ämnen, skall de ta vederbörlig hänsyn till målen i denna konvention.

Article 20 Regulatory Body

Artikel 20 Tillsynsorgan

1. Each Contracting Party shall establish or designate a regulatory body entrusted with the implementation of the legislative and regulatory framework referred to in Article 19, and provided with adequate authority, competence and financial and human resources to fulfill its assigned responsibilities.

1. Varje fördragsslutande part skall upprätta eller utse ett tillsynsorgan som anförtros genomförandet av den lagstiftning och det regelverk som avses i Artikel 19 och som tilldelas den befogenhet, den kompetens och de finansiella och mänskliga resurser som behövs för att fullgöra sina tilldelade skyldigheter.

2. Each Contracting Party, in accordance with its legislative and regulatory framework, shall take the appropriate steps to ensure the effective independence of the regulatory functions from other functions where organizations are involved in both spent fuel or radioactive waste management and in their regulation.

2. Varje fördragsslutande part skall, i överensstämmelse med sin lagstiftning och sitt regelverk, vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa en effektiv oberoende ställning mellan tillsynsfunktionen och andra funktioner för de fall organisationer ägnar sig såväl åt hanteringen av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall som åt tillsynen av denna hantering.

Article 21 Responsibility of the License Holder

Artikel 21 Tillståndshavarens ansvar

1. Each Contracting Party shall ensure that prime responsibility for the safety of spent fuel or radioactive waste management rests with the holder of the relevant licence and shall take the appropriate steps to ensure that each such licence holder meets its responsibility.

1. Varje fördragsslutande part skall se till att det primära ansvaret för säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall vilar på innehavaren av ifrågakvarande tillstånd, och skall vidta lämpliga åtgärder för att se till att varje sådan tillståndshavare axlar sitt ansvar.

2. If there is no such licence holder or other responsible party, the responsi-

2. Om det inte finns någon sådan tillståndshavare eller någon annan

bility rests with the Contracting Party which has jurisdiction over the spent fuel or over the radioactive waste.

Article 22

Human and Financial Resources

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that:

- (i) qualified staff are available as needed for safety-related activities during the operating lifetime of a spent fuel and a radioactive waste management facility;
- (ii) adequate financial resources are available to support the safety of facilities for spent fuel and radioactive waste management during their operating lifetime and for decommissioning;
- (iii) financial provision is made which will enable the appropriate institutional controls and monitoring arrangements to be continued for the period deemed necessary following the closure of a disposal facility.

Article 23

Quality Assurance

Each Contracting Party shall take the necessary steps to ensure that appropriate quality assurance programmes concerning the safety of spent fuel and radioactive waste management are established and implemented.

Article 24

Operational Radiation Protection

1. Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure that during the operating lifetime of a spent fuel or radioactive waste management facility:

- (i) the radiation exposure of the workers and the public caused by the facility shall be kept as low as reasonably achievable, economic and social factors being ta-

ansvarig part, vilar ansvaret på den fördragsslutande parten, vilken har domsrätt över det använda kärnbränslet eller över det radioaktiva avfallet.

Artikel 22

Mänskliga och finansiella resurser

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att se till att

- i) den kvalificerade personal som behövs finns tillgänglig för säkerhetsanknutna verksamheter under drifttiden för en anläggning för hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall,
- ii) tillräckliga finansiella resurser finns tillgängliga för att stödja säkerheten vid anläggningar för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall under drifttiden och nedläggningen,
- iii) ombesörja finansiella åtgärder vilka kommer att möjliggöra att föreskrivna kontroller och bevakningsåtgärder fortlöper i lämplig omfattning under den tidsrymd som bedöms nödvändig efter förslutning av en slutförvarsanläggning.

Artikel 23

Kvalitetssäkring

Varje fördragsslutande part skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att lämpliga program för kvalitetssäkring avseende säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall upprättas och genomförs.

Artikel 24

Strålskydd under drift

1. Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att under drifttiden för en anläggning för hantering av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall säkerställa att

- i) de stråldoser som personal och allmänhet utsätts för och som orsakas av anläggningen begränsas så långt detta rimligen kan göras, med hänsyn tagen till ekonomiska och

ken into account;

- (ii) no individual shall be exposed, in normal situations, to radiation doses which exceed national prescriptions for dose limitation which have due regard to internationally endorsed standards on radiation protection; and
- (iii) measures are taken to prevent unplanned and uncontrolled releases of radioactive materials into the environment.

2. Each Contracting Party shall take appropriate steps to ensure that discharges shall be limited:

- (i) to keep exposure to radiation as low as reasonably achievable, economic and social factors being taken into account; and
- (ii) so that no individual shall be exposed, in normal situations, to radiation doses which exceed national prescriptions for dose limitation which have due regard to internationally endorsed standards on radiation protection.

3. Each Contracting Party shall take appropriate steps to ensure that during the operating lifetime of a regulated nuclear facility, in the event that an unplanned or uncontrolled release of radioactive materials into the environment occurs, appropriate corrective measures are implemented to control the release and mitigate its effects.

Article 25

Emergency Preparedness

1. Each Contracting Party shall ensure that before and during operation of a spent fuel or radioactive waste management facility there are appropriate on-site and, if necessary, off-site emergency plans. Such emergency plans should be tested at an appropriate frequency.

2. Each Contracting Party shall take the appropriate steps for the preparation and testing of emergency plans for its territory insofar as it is likely to be affected in the event of a

samhälleliga faktorer,

- ii) ingen individ, under normala förhållanden, skall utsättas för stråldoser som överskrider föreskrivna nationella dosgränser vilka tar vederbörlig hänsyn till internationellt godtagna standarder för strålskydd, och
- iii) åtgärder vidtas för att förhindra oplanerade och okontrollerade utsläpp av radioaktiva ämnen i miljön.

2. Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att utsläpp skall begränsas

- i) för att stråldoser skall begränsas så långt det rimligen är möjligt, med hänsyn tagen till ekonomiska och samhälleliga faktorer, och
- ii) så att ingen individ, under normala förhållanden, skall utsättas för stråldoser som överskrider föreskrivna nationella dosgränser, vilka tar vederbörlig hänsyn till internationellt godtagna standarder för strålskydd.

3. Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att, under drifttiden för en kärnteknisk anläggning som står under föreskriven tillsyn säkerställa att det, för det fall det sker ett oplanerat eller okontrollerat utsläpp av radioaktiva ämnen till omgivningen, vidtas lämpliga avhjälpanande åtgärder i syfte att kontrollera utsläppet och att lindra dess följder.

Artikel 25

Olycksberedskap

1. Varje fördragsslutande part skall säkerställa att det, före och under drift av en anläggning för använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall, finns lämpliga planer för olycksberedskap inom och, om nödvändigt, utanför anläggningsområdet. Sådana planer för olycksberedskap bör prövas med lämpliga tidsmellanrum.

2. Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att upprätta och pröva planer för olycksberedskap inom sitt territorium i den utsträckning som

radiological emergency at a spent fuel or radioactive waste management facility in the vicinity of its territory.

Article 26

Decommissioning

Each Contracting Party shall take the appropriate steps to ensure the safety of decommissioning of a nuclear facility. Such steps shall ensure that:

- (i) qualified staff and adequate financial resources are available;
- (ii) the provisions of Article 24 with respect to operational radiation protection, discharges and unplanned and uncontrolled releases are applied;
- (iii) the provisions of Article 25 with respect to emergency preparedness are applied; and
- (iv) records of information important to decommissioning are kept.

CHAPTER 5. MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 27

Transboundary Movement

1. Each Contracting Party involved in transboundary movement shall take the appropriate steps to ensure that such movement is undertaken in a manner consistent with the provisions of this Convention and relevant binding international instruments.

In so doing:

- (i) a Contracting Party which is a State of origin shall take the appropriate steps to ensure that transboundary movement is authorized and takes place only with the prior notification and consent of the State of destina-

parten sannolikt kommer att påverkas i händelse av ett nödläge med strålning vid en anläggning för använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i grannskapet av dess territorium.

Artikel 26

Nedläggning

Varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa säkerheten vid nedläggning av en kärnteknisk anläggning. Sådana åtgärder skall säkerställa att

- i) kvalificerad personal och tillräckliga finansiella resurser finns tillgängliga,
- ii) bestämmelserna i Artikel 24 avseende strålskydd under drift, tillsammans med såväl kontrollerade som okontrollerade och oplanerade utsläpp tillämpas,
- iii) bestämmelserna i Artikel 25 avseende olycksberedskap tillämpas, och
- iv) handlingar med information som är viktig för en nedläggning bevaras.

KAPITEL 5. DIVERSE BESTÄMMELSER

Artikel 27

Gränsöverskridande transport

1. Varje fördragsslutande part som är delaktig i en gränsöverskridande transport skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att en sådan transport företas på ett sätt som överensstämmer med bestämmelserna i denna konvention och med tillämpliga bindande internationella rättsakter.

Därvid

- i) skall en fördragsslutande part som är en avsändarstat vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att en gränsöverskridande transport är godkänd och äger rum endast om mottagarstaten i förväg underrättats och givit sitt samtycke,

Prop. 1997/98:145
Bilaga 59

tion;

- (ii) transboundary movement through States of transit shall be subject to those international obligations which are relevant to the particular modes of transport utilized;
 - (iii) a Contracting Party which is a State of destination shall consent to a transboundary movement only if it has the administrative and technical capacity, as well as the regulatory structure, needed to manage the spent fuel or the radioactive waste in a manner consistent with this Convention;
 - (iv) a Contracting Party which is a State of origin shall authorize a transboundary movement only if it can satisfy itself in accordance with the consent of the State of destination that the requirements of subparagraph (iii) are met prior to transboundary movement;
 - (v) a Contracting Party which is a State of origin shall take the appropriate steps to permit re-entry into its territory, if a transboundary movement is not or cannot be completed in conformity with this Article, unless an alternative safe arrangement can be made.
- ii) skall en gränsöverskridande transport genom transitstater vara föremål för de internationella skyldigheter som är tillämpliga för de specifika transportformer som används,
 - iii) skall en fördragsslutande part som är en mottagarstat godkänna en gränsöverskridande transport endast om den har de administrativa och tekniska förutsättningar, såväl som den tillsynsstruktur, som behövs för att kunna hantera använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall på ett sätt som är i överensstämmelse med denna konvention,
 - iv) skall en fördragsslutande part som är en avsändarstat godkänna en gränsöverskridande transport endast om den kan förvissa sig om, i enlighet med mottagarstatens samtycke, att kraven i (iii) är uppfyllda innan den gränsöverskridande transporten påbörjas,
 - v) skall en fördragsslutande part som är en avsändarstat vidta lämpliga åtgärder för att tillåta återinförsel till sitt territorium om en gränsöverskridande transport inte fullföljs, eller inte kan fullföljas, i överensstämmelse med denna Artikel, såvida inte ett alternativt säkert förfarande kan åstadkommas.

2. A Contracting Party shall not licence the shipment of its spent fuel or radioactive waste to a destination south of latitude 60 degrees South for storage or disposal.

2. En fördragsslutande part skall inte ge tillstånd till en transport av sitt använda kärnbränsle eller radioaktiva avfall för lagring eller slutförvaring till en destination som ligger söder om latitud 60 grader syd.

3. Nothing in this Convention prejudices or affects:

3. Ingenting i denna konvention utesluter eller påverkar

- (i) the exercise, by ships and aircraft of all States, of maritime, river and air navigation rights and freedoms, as provided for in international law;
 - (ii) rights of a Contracting Party to which radioactive waste is exported for processing to return, or
- i) utövandet, med fartyg och flygplan från alla stater, av rättigheter och friheter till sjö, flod- och luftfart enligt internationell rätt,
 - ii) rätten för en fördragsslutande part, till vilken radioaktivt avfall exporteras för att bearbetas, att återsända eller att sörja för återsändandet av det

provide for the return of, the radioactive waste and other products after treatment to the State of origin;

- (iii) the right of a Contracting Party to export its spent fuel for reprocessing;
- (iv) rights of a Contracting Party to which spent fuel is exported for reprocessing to return, or provide for the return of, radioactive waste and other products resulting from reprocessing operations to the State of origin.

Article 28

Disused Sealed Sources

1. Each Contracting Party shall, in the framework of its national law, take the appropriate steps to ensure that the possession, remanufacturing or disposal of disused sealed sources takes place in a safe manner.

2. A Contracting Party shall allow for reentry into its territory of disused sealed sources if, in the framework of its national law, it has accepted that they be returned to a manufacturer qualified to receive and possess the disused sealed sources.

CHAPTER 6. MEETINGS OF THE CONTRACTING PARTIES

Article 29

Preparatory Meeting

1. A preparatory meeting of the Contracting Parties shall be held not later than six months after the date of entry into force of this Convention.

2. At this meeting, the Contracting Parties shall:

- (i) determine the date for the first review meeting as referred to in Article 30. This review meeting shall be held as soon as possible,

radioaktiva avfallet och andra produkter efter behandling till avsändarstaten,

- iii) rätten för en fördragsslutande part att exportera sitt använda kärnbränsle för upparbetning,
- iv) rätten för en fördragsslutande part, till vilken använt kärnbränsle exporteras för att upparbetas, att återsända eller att sörja för åter-sändandet av radioaktivt avfall och andra produkter som härrör från upparbetningsåtgärder till avsändarstaten.

Artikel 28

Kasserade slutna strålkällor

1. Varje fördragsslutande part skall, inom ramen för sin nationella lagstiftning, vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att innehav, omladdning eller slutförvaring av kasserade slutna strålkällor sker på ett säkert sätt.

2. En fördragsslutande part skall tillåta återinförsel till sitt territorium av kasserade slutna strålkällor om parten, inom ramen för sin nationella lagstiftning har godtagit att dessa skall återsändas till en tillverkare som är behörig att mottaga och inneha de kasserade slutna strålkällorna.

KAPITEL 6. MÖTEN MELLAN DE FÖRDRAGS- SLUTANDE PARTERNA

Artikel 29

Förberedande möte

1. Ett förberedande möte mellan de fördragsslutande parterna skall hållas senast sex månader efter den dag då denna konvention träder i kraft.

2. Vid detta förberedande möte skall de fördragsslutande parterna

- i) bestämma datum för det första granskningsmötet som refereras till i Artikel 30. Detta granskningsmöte skall hållas så snart som möjligt,

but not later than thirty months after the date of entry into force of this Convention;

- (ii) prepare and adopt by consensus Rules of Procedure and Financial Rules;
- (iii) establish in particular and in accordance with the Rules of Procedure:
 - (a) guidelines regarding the form and structure of the national reports to be submitted pursuant to Article 32;
 - (b) a date for the submission of such reports;
 - (c) the process for reviewing such reports.

3. Any State or regional organization of an integration or other nature which ratifies, accepts, approves, accedes to or confirms this Convention and for which the Convention is not yet in force, may attend the preparatory meeting as if it were a Party to this Convention.

Article 30 Review Meetings

1. The Contracting Parties shall hold meetings for the purpose of reviewing the reports submitted pursuant to Article 32.
2. At each review meeting the Contracting Parties:
 - (i) shall determine the date for the next such meeting, the interval between review meetings not exceeding three years;
 - (ii) may review the arrangements established pursuant to paragraph 2 of Article 29, and adopt revisions by consensus unless otherwise provided for in the Rules of Procedure. They may also amend the Rules of Procedure

dock senast trettio månader efter den dag då denna konvention träder i kraft,

- ii) utarbeta och enhälligt anta arbetsordning och finansiella bestämmelser,
- iii) särskilt och i överensstämmelse med arbetsordningen fastställa,
 - a) riktlinjer angående utformningen av de nationella rapporter som skall ges in enligt Artikel 32,
 - b) ett datum för ingivande av sådana rapporter,
 - c) tillvägagångssättet för granskning av sådana rapporter.

3. Varje stat eller regional organisation av förenande eller annan natur som ratificerar, antar, godkänner, ansluter sig till eller bekräftar denna konvention, och för vilken konventionen ännu inte är i kraft kan närvara vid det förberedande mötet som om den vore en part till denna konvention.

Artikel 30 Granskningsmöten

1. De fördragsslutande parterna skall hålla möten för att granska de rapporter som givits in enligt Artikel 32.
2. Vid varje granskningsmöte
 - i) skall de fördragsslutande parterna bestämma datum för närmast påföljande möte, dock skall tiden mellan granskningsmötena inte överstiga tre år,
 - ii) kan de fördragsslutande parterna se över de bestämmelser, som upprättats enligt punkt 2 i Artikel 29, och anta ändringar genom enhälligt beslut såvida annat inte följer av arbetsordningen. De kan även ändra arbetsordningen och de finansiella

Prop. 1997/98:145
Bilaga 59

re and Financial Rules by consensus.

bestämmelserna genom enhälligt beslut.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 59

3. At each review meeting each Contracting Party shall have a reasonable opportunity to discuss the reports submitted by other Contracting Parties and to seek clarification of such reports.

3. Varje fördragsslutande part skall vid varje granskningsmöte ha rimlig möjlighet att diskutera de rapporter som givits in av andra fördragsslutande parter och att begära klargöranden i fråga om sådana rapporter.

Article 31 Extraordinary Meetings

An extraordinary meeting of the Contracting Parties shall be held:

- (i) if so agreed by a majority of the Contracting Parties present and voting at a meeting; or
- (ii) at the written request of a Contracting Party, within six months of this request having been communicated to the Contracting Parties and notification having been received by the secretariat referred to in Article 37 that the request has been supported by a majority of the Contracting Parties.

Artikel 31 Extra möten

Ett extra möte med de fördragsslutande parterna skall hållas

- i) om det överenskoms av en majoritet av de fördragsslutande parter som är närvarande och röstar vid ett möte, eller
- ii) på en fördragsslutande parts skriftliga begäran, vilken inom sex månader från det denna begäran har delgivits de fördragsslutande parterna och om vilken det sekretariat, som avses i Artikel 37 mottagit underrättelse att den biträts av en majoritet av de fördragsslutande parterna.

Article 32 Reporting

1. In accordance with the provisions of Article 30, each Contracting Party shall submit a national report to each review meeting of Contracting Parties. This report shall address the measures taken to implement each of the obligations of the Convention. For each Contracting Party the report shall also address its:

- (i) spent fuel management policy;
- (ii) spent fuel management practices;
- (iii) radioactive waste management policy;
- (iv) radioactive waste management practices;

Artikel 32 Rapportering

1. I överensstämmelse med bestämmelserna i Artikel 30 skall varje fördragsslutande part ge in en nationell rapport till varje granskningsmöte mellan de fördragsslutande parterna. Denna rapport skall behandla de åtgärder som har vidtagits för att fullgöra var och en av åtagandena i konventionen. För varje fördragsslutande part skall rapporten också behandla dess

- i) handlingslinje för hantering av använt kärnbränsle,
- ii) förfaranden vid hantering av använt kärnbränsle,
- iii) handlingslinje för hantering av radioaktivt avfall,
- iv) förfaranden vid hantering av radioaktivt avfall,

(v) criteria used to define and categorize radioactive waste.

2. This report shall also include:

(i) a list of the spent fuel management facilities subject to this Convention, their location, main purpose and essential features;

(ii) an inventory of spent fuel that is subject to this Convention and that is being held in storage and of that which has been disposed of. This inventory shall contain a description of the material and, if available, give information on its mass and its total activity;

(iii) a list of the radioactive waste management facilities subject to this Convention, their location, main purpose and essential features;

(iv) an inventory of radioactive waste that is subject to this Convention that:

(a) is being held in storage at radioactive waste management and nuclear fuel cycle facilities;

(b) has been disposed of; or

(c) has resulted from past practices.

This inventory shall contain a description of the material and other appropriate information available, such as volume or mass, activity and specific radionuclides;

(v) a list of nuclear facilities in the process of being decommissioned and the status of decommissioning activities at those facilities.

Article 33 Attendance

1. Each Contracting Party shall attend meetings of the Contracting

v) använda kriterier för att definiera och typindela radioaktivt avfall.

2. Denna rapport skall också innehålla

i) en lista över de anläggningar för hantering av använt kärnbränsle som omfattas av denna konvention, innefattande deras förläggning, huvudsyfte och väsentliga egenskaper,

ii) en inventarieförteckning över använt kärnbränsle som omfattas av denna konvention och som lagras, samt över det använda kärnbränsle som är slutförvarat. Denna förteckning skall innehålla en beskrivning av materialet, och i mån av tillgänglighet, ge information om dess massa och dess totala aktivitetsinnehåll,

iii) en lista över de anläggningar för hantering av radioaktivt avfall som omfattas av denna konvention, innefattande förläggning, huvudsyfte och väsentliga egenskaper,

iv) en inventarieförteckning över radioaktivt avfall som omfattas av denna konvention, och som

a) lagras i anläggningar för hantering av radioaktivt avfall och anläggningar ingående i kärnbränslekretsloppet,

b) har slutförvarats, eller

c) härrör från tidigare tillämpade förfaranden.

Denna inventarieförteckning skall innehålla en beskrivning av materialet och annan tillämplig och tillgänglig information, såsom volym eller massa, aktivitetsinnehåll och specifika radionuklider.

v) en lista över kärntekniska anläggningar vilka håller på att läggas ned och läget för nedläggningsarbetet vid dessa anläggningar.

Artikel 33 Närvaro

1. Varje fördragsslutande part skall närvara vid möten mellan de fördragsslu-

Parties and be represented at such meetings by one delegate, and by such alternates, experts and advisers as it deems necessary.

2. The Contracting Parties may invite, by consensus, any intergovernmental organization which is competent in respect of matters governed by this Convention to attend, as an observer, any meeting, or specific sessions thereof. Observers shall be required to accept in writing, and in advance, the provisions of Article 36.

Article 34 Summary Reports

The Contracting Parties shall adopt, by consensus, and make available to the public a document addressing issues discussed and conclusions reached during meetings of the Contracting Parties.

Article 35 Languages

1. The languages of meetings of the Contracting Parties shall be Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish unless otherwise provided in the Rules of Procedure.

2. Reports submitted pursuant to Article 32 shall be prepared in the national language of the submitting Contracting Party or in a single designated language to be agreed in the Rules of Procedure. Should the report be submitted in a national language other than the designated language, a translation of the report into the designated language shall be provided by the Contracting Party.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 2, the secretariat, if compensated, will assume the translation of reports submitted in any other language of the meeting into the designated language.

tande parterna och företrädas vid sådana möten av en delegat, och av ersättare, experter och rådgivare i den utsträckning som bedöms nödvändigt.

2. De fördragsslutande parterna får, om enhällighet föreligger, inbjuda sådan mellanstatlig organisation som har sakkunskap inom sådana ämnesområden som regleras genom denna konvention att som observatör närvara vid ett möte eller under en särskild del av ett möte. Observatörer skall anmodas att skriftligen i förväg förklara sig beredda att följa bestämmelserna i Artikel 36.

Artikel 34 Sammanfattande rapporter

De fördragsslutande parterna skall enhälligt anta och göra tillgänglig för allmänheten en skriftlig handling som behandlar ämnen som diskuterats och slutsatser som nåtts under möten mellan de fördragsslutande parterna.

Artikel 35 Språk

1. Språken vid möten mellan de fördragsslutande parterna skall vara arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska, såvida inte annat bestämts i arbetsordningen.

2. Rapporter som ges in enligt Artikel 32 skall avfattas på den ingivande fördragsslutande partens nationella språk eller på ett i överensstämmelse med arbetsordningen bestämt språk. Om rapporten ges in på ett annat nationellt språk än det sålunda bestämda språket, skall en översättning av rapporten till det bestämda språket ombesörjas av den fördragsslutande parten.

3. Oavsett bestämmelserna i punkt 2 åtar sig sekretariatet, om ersättning därför lämnas, översättning av rapporter som ges in på något annat mötesspråk till det bestämda språket.

1. The provisions of this Convention shall not affect the rights and obligations of the Contracting Parties under their laws to protect information from disclosure. For the purposes of this article, "information" includes, inter alia, information relating to national security or to the physical protection of nuclear materials, information protected by intellectual property rights or by industrial or commercial confidentiality, and personal data.

2. When, in the context of this Convention, a Contracting Party provides information identified by it as protected as described in paragraph 1, such information shall be used only for the purposes for which it has been provided and its confidentiality shall be respected.

3. With respect to information relating to spent fuel or radioactive waste falling within the scope of this Convention by virtue of paragraph 3 of Article 3, the provisions of this Convention shall not affect the exclusive discretion of the Contracting Party concerned to decide:

- (i) whether such information is classified or otherwise controlled to preclude release;
- (ii) whether to provide information referred to in sub-paragraph (i) above in the context of the Convention; and
- (iii) what conditions of confidentiality are attached to such information if it is provided in the context of this Convention.

4. The content of the debates during the reviewing of the national reports at each review meeting held pursuant to Article 30 shall be confidential.

1. Denna konventions bestämmelser skall inte påverka de fördragsslutande parternas rättigheter och skyldigheter enligt deras nationella rätt att skydda information från offentliggörande. För denna artikels syfte innefattas i "information" bland annat information som hänför sig till nationell säkerhet eller till fysiskt skydd av kärnämne, information som skyddas genom immaterialrättsliga rättigheter eller genom industriell eller kommersiell sekretess, och personliga uppgifter.

2. När en fördragsslutande part, inom ramen för denna konvention, lämnar information som parten anger som skyddad på sätt som beskrivs i punkt 1, skall sådan information användas endast för de ändamål för vilka den har lämnats och sekretessen för den skall iakttas.

3. Med avseende på information som anknyter till använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall, som omfattas av denna konvention med stöd av punkt 3 i Artikel 3, skall bestämmelserna i denna konvention inte påverka den egna friheten för den berörda fördragsslutande parten att besluta

- i) om sådan information är hemligstämplad eller på annat sätt kontrollerad för att hindra spridning,
- ii) om att lämna information, som refereras till i (i) ovan inom ramen för konventionen, och
- iii) vilka sekretessvillkor som är knutna till sådan information om den lämnas inom ramen för denna konvention.

4. Sekretess gäller för innehållet i debatterna under granskningen av de fördragsslutande parternas nationella rapporter vid varje granskningsmöte som hålls enligt Artikel 30.

1. The International Atomic Energy Agency, (hereinafter referred to as "the Agency") shall provide the secretariat for the meetings of the Contracting Parties.

2. The secretariat shall:

(i) convene, prepare and service the meetings of the Contracting Parties referred to in Articles 29, 30 and 31;

(ii) transmit to the Contracting Parties information received or prepared in accordance with the provisions of this Convention.

The costs incurred by the Agency in carrying out the functions referred to in sub-paragraphs (i) and (ii) above shall be borne by the Agency as part of its regular budget.

3. The Contracting Parties may, by consensus, request the Agency to provide other services in support of meetings of the Contracting Parties. The Agency may provide such services if they can be undertaken within its programme and regular budget. Should this not be possible, the Agency may provide such services if voluntary funding is provided from another source.

CHAPTER 7. FINAL CLAUSES AND OTHER PROVISIONS

Article 38 Resolution of Disagreements

In the event of a disagreement between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the Contracting Parties shall consult within the framework of a meeting of the Contracting Parties with a view to resolving the disagreement. In the event that the consultations prove unproductive, recourse can be made

1. Internationella Atomenergiorganet (nedan benämnt IAEA) skall tillhandahålla sekretariat för möten mellan de fördragsslutande parterna.

2. Sekretariatet skall

i) sammankalla, förbereda och vara behjälpligt vid de möten mellan de fördragsslutande parterna som refereras till i Artiklarna 29, 30 och 31,

ii) tillställa de fördragsslutande parterna information som mottagits eller upprättats i enlighet med denna konventions bestämmelser.

De kostnader som uppstår för IAEA vid utförande av de uppgifter som avses i (i) och (ii) ovan skall belasta IAEA som en del av dess reguljära budget.

3. De fördragsslutande parterna kan, om enhällighet föreligger, anmoda IAEA att tillhandahålla andra tjänster till stöd för möten mellan de fördragsslutande parterna. IAEA kan tillhandahålla sådana tjänster om de kan utföras inom dess program och reguljära budget. Om detta inte skulle vara möjligt, kan IAEA tillhandahålla sådana tjänster, om frivillig finansiering ombesörjs från annat håll.

KAPITEL 7. SLUTBESTÄMMELSER M.M.

Artikel 38 Tvistlösning

I händelse av tvist mellan två eller flera fördragsslutande parter angående tolkningen eller tillämpningen av denna konvention skall de fördragsslutande parterna samråda inom ramen för ett möte mellan de fördragsslutande parterna i syfte att bilägga tvisten. I händelse av att samråden visar sig ofruktbara, kan hänvändelse ske till regler om medling, förlikning eller skiljeförfarande i

to the mediation, conciliation and arbitration mechanisms provided for in international law, including the rules and practices prevailing within the IAEA.

Article 39

Signature, Ratification, Acceptance, Approval, Accession

1. This Convention shall be open for signature by all States at the Headquarters of the Agency in Vienna from 29 September 1997 until its entry into force.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

3. After its entry into force, this Convention shall be open for accession by all States.

4.

(i) This Convention shall be open for signature subject to confirmation, or accession by regional organizations of an integration or other nature, provided that any such organization is constituted by sovereign States and has competence in respect of the negotiation, conclusion and application of international agreements in matters covered by this Convention.

(ii) In matters within their competence, such organizations shall, on their own behalf, exercise the rights and fulfil the responsibilities which this Convention attributes to States Parties.

(iii) When becoming party to this Convention, such an organization shall communicate to the Depositary referred to in Article 43, a declaration indicating which States are members thereof, which Articles of this Convention apply to it, and the extent of its competence in the field covered by those articles.

internationell rätt, innefattande gängse regler och förfaranden inom IAEA.

Prop. 1997/98:145
Bilaga 59

Artikel 39

Undertecknande, ratifikation, antagande, godkännande, anslutning

1. Denna konvention skall vara öppen för undertecknande av samtliga stater vid IAEA:s huvudkontor i Wien från den 29 september 1997 till dess den träder i kraft.

2. Denna konvention skall ratificeras, antas eller godkännas av de stater som undertecknat den.

3. Efter ikraftträdandet skall denna konvention vara öppen för anslutning av alla stater.

4.

i) Denna konvention skall vara öppen för undertecknande, vilket skall bekräftas, eller anslutning av regionala organisationer av förenande eller annan natur under förutsättning att en sådan organisation består av suveräna stater och är behörig att förhandla om samt ingå och tillämpa internationella överenskommelser i frågor som täcks av denna konvention.

ii) Sådana organisationer skall i de frågor som ligger inom deras behörighet på egen hand utöva de rättigheter och fullgöra de skyldigheter som denna konvention förelägger de fördragslutande staterna.

iii) När en sådan organisation blir part i denna konvention skall den tillstålla den depositarie som avses i Artikel 43 en förklaring som anger dess medlemsstater, vilka artiklar i denna konvention som är tillämpliga på den och omfattningen av dess behörighet inom det område som täcks av dessa artiklar.

(iv) Such an organization shall not hold any vote additional to those of its Member States.

iv) En sådan organisation skall inte förfoga över någon röst utöver de röster som dess medlemsstater förfogar över.

5. Instruments of ratification, acceptance, approval, accession or confirmation shall be deposited with the Depositary.

5. Ratifikations-, antagande-, godkännande-, anslutnings- eller bekräftelseinstrument skall deponeras hos depositarien.

Article 40

Entry into Force

Artikel 40

Ikraftträdande

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit with the Depositary of the twenty-fifth instrument of ratification, acceptance or approval, including the instruments of fifteen States each having an operational nuclear power plant.

1. Denna konvention träder i kraft den nittionde dagen efter dagen för deponeringen hos depositarien av det tjugofemte ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrumentet inbegripet instrumentet från femton stater som var och en har en idrifttagen kärnkraftsreaktor.

2. For each State or regional organization of an integration or other nature which ratifies, accepts, approves, accedes to or confirms this Convention after the date of deposit of the last instrument required to satisfy the conditions set forth in paragraph 1, this Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit with the Depositary of the appropriate instrument by such a State or organization.

2. För varje stat eller regional organisation av förenande eller annan natur som ratificerar, antar, godkänner, ansluter sig till eller bekräftar denna konvention efter dagen för deponeringen av det sista instrument som behövs för att uppfylla villkoren enligt punkt 1, träder denna konvention i kraft den nittionde dagen efter dagen för deponeringen hos depositarien av vederbörliga instrument från en sådan stat eller organisation.

Article 41

Amendments to the Convention

Artikel 41

Ändringar i konventionen

1. Any Contracting Party may propose an amendment to this Convention. Proposed amendments shall be considered at a review meeting or at an extraordinary meeting.

1. En fördragsslutande part kan föreslå en ändring i denna konvention. Föreslagna ändringar skall övervägas vid ett granskningsmöte eller vid ett extra möte.

2. The text of any proposed amendment and the reasons for it shall be provided to the Depositary who shall communicate the proposal to the Contracting Parties at least ninety days before the meeting for which it is submitted for consideration. Any comments received on such a proposal shall be circulated by the Depositary to the Contracting Parties.

2. Texten till en föreslagen ändring och skälen för den skall tillställas depositarien, som skall delge de fördragsslutande parterna förslaget minst nittio dagar före det möte inför vilket det har givits in för övervägande. Depositarien skall till de fördragsslutande parterna överlämna de kommentarer till sådant förslag som han tagit emot.

3. The Contracting Parties shall decide after consideration of the proposed amendment whether to adopt it by consensus, or, in the absence of consensus, to submit it to a Diplomatic Conference. A decision to submit a proposed amendment to a Diplomatic Conference shall require a two-thirds majority vote of the Contracting Parties present and voting at the meeting, provided that at least one half of the Contracting Parties are present at the time of voting.

4. The Diplomatic Conference to consider and adopt amendments to this Convention shall be convened by the Depositary and held no later than one year after the appropriate decision taken in accordance with paragraph 3 of this article. The Diplomatic Conference shall make every effort to ensure amendments are adopted by consensus. Should this not be possible, amendments shall be adopted with a two-thirds majority of all Contracting Parties.

5. Amendments to this Convention adopted pursuant to paragraphs 3 and 4 above shall be subject to ratification, acceptance, approval, or confirmation by the Contracting Parties and shall enter into force for those Contracting Parties which have ratified, accepted, approved or confirmed them on the ninetieth day after the receipt by the Depositary of the relevant instruments of at least two thirds of the Contracting Parties. For a Contracting Party which subsequently ratifies, accepts, approves or confirms the said amendments, the amendments will enter into force on the ninetieth day after that Contracting Party has deposited its relevant instrument.

Article 42 Denunciation

1. Any Contracting Party may denounce this Convention by written notification to the Depositary.

2. Denunciation shall take effect one year following the date of the receipt of the notification by the Depositary, or on such later date as may be

3. De fördragsslutande parterna skall, efter att ha övervägt den föreslagna ändringen, avgöra huruvida de enhälligt vill anta den, eller, om enhällighet inte föreligger, de vill hänskjuta den till en diplomatkonferens. Ett beslut att hänskjuta en föreslagen ändring till en diplomatkonferens kräver två tredjedels röstmajoritet av de fördragsslutande parter vilka är närvarande och röstar på mötet under förutsättning att minst hälften av de fördragsslutande parterna är närvarande vid tidpunkten för omröstningen.

4. Diplomatkonferensen skall för att överväga och anta ändringar i denna konvention sammankallas av depositarien och hållas senast ett år efter vederbörligt beslut fattat i enlighet med punkt 3 i denna artikel. Diplomatkonferensen skall sträva efter att se till att ändringar antas enhälligt. Om detta inte skulle vara möjligt, skall ändringar antas med två tredjedels majoritet av samtliga fördragsslutande parter.

5. Ändringar i denna konvention, som antagits enligt punkt 3 och 4 ovan, skall ratificeras, antas, godkännas eller bekräftas av de fördragsslutande parterna och träda i kraft för de fördragsslutande parter, som har ratificerat, antagit, godkänt eller bekräftat dem, den nittionde dagen efter depositariens mottagande av vederbörliga instrument från minst två tredjedelar av de fördragsslutande parterna. För en fördragsslutande part som därefter ratificerar, antar, godkänner eller bekräftar sagda ändringar, träder ändringarna i kraft den nittionde dagen efter det att den fördragsslutande parten har deponerat vederbörligt instrument.

Artikel 42 Uppsägning

1. En fördragsslutande part får säga upp denna konvention genom skriftlig notifikation till depositarien.

2. Uppsägningen träder i kraft ett år efter den dag då depositarien mottog notifikationen eller vid en sådan senare tidpunkt som angivits i notifikationen.

specified in the notification.

Article 43
Depositary

1. The Director General of the Agency shall be the Depositary of this Convention.

2. The Depositary shall inform the Contracting Parties of:

(i) the signature of this Convention and of the deposit of instruments of ratification, acceptance, approval, accession or confirmation in accordance with Article 39;

(ii) the date on which the Convention enters into force, in accordance with Article 40;

(iii) the notifications of denunciation of the Convention and the date thereof, made in accordance with Article 42;

(iv) the proposed amendments to this Convention submitted by Contracting Parties, the amendments adopted by the relevant Diplomatic Conference or by the meeting of the Contracting Parties, and the date of entry into force of the said amendments, in accordance with Article 41.

Article 44
Authentic Texts

The original of this Convention of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Depositary, who shall send certified copies thereof to the Contracting Parties.

Artikel 43
Depositarie

1. IAEA:s generaldirektör skall vara depositarie för denna konvention.

2. Depositarien skall underrätta de fördragsslutande parterna om

i) undertecknande av denna konvention och deponering av ratifikations-, antagande-, godkännande, anslutnings- eller bekräftelseinstrument i enlighet med Artikel 39,

ii) dagen då konventionen träder i kraft i enlighet med Artikel 40,

iii) notifikationer om uppsägning av konventionen och dagen för dessa, vilka gjorts i enlighet med Artikel 42,

iv) de föreslagna ändringarna i denna konvention som givits in av de fördragsslutande parterna, de ändringar som antagits av vederbörande diplomatkonferens eller av möte mellan de fördragsslutande parterna samt dagen för ikraftträdandet av sagda ändringar i enlighet med Artikel 41.

Artikel 44
Autentiska texter

Originalen till denna konvention, av vilken de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna är lika giltiga, skall deponeras hos depositarien, som skall sända bestyrkta kopior därav till de fördragsslutande parterna.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 maj 1998

Närvarande: statsrådet Peterson, ordförande, och statsråden, Freivalds, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Lindh, Johansson, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Pagrotsky, Östros, Messing

Föredragande: statsrådet Lindh

Regeringen beslutar proposition 1997/98:145 Svenska miljömål.
Miljöpolitik för ett hållbart Sverige